

2
P. A. A. A. A. A.

VAN EIGEN BODEM.

LEESBOEK VOOR LAGERE EN MIDDELBARE SCHOLEN,

DOOR

C. HONIGH EN G. J. VOS AZ.,

LEERAREN AAN DE RIJKSLANDBOUWSCHOOL TE WAGENINGEN.

VIERDE DEELTJE. — VIJFDE DRUK.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1886.

Stoomdrukkerij van J. B. Wolters.

EEN ONGELUKKIGE OUDEJAARSVOND VOOR N°. 347.

N°. 347 stond in eene achterbuurt van Amsterdam. 't Had vroeger voor fabriek of weeshuis gediend. 't Was gaandeweg eene ark geworden, waarin alle menschelijke dieren des velds, die tevreden moesten zijn met een dak tegen den regen en vier muren tegen den wind, eene toevlucht konden vinden, zoolang zij hunne kamerhuur betaalden. Was het geld op, dan werden zij op gezag van den steeds onzichtbaren eigenaar, zonder vorm van proces, op straat gezet, en namen andere even schamel gekleede bewoners de open ruimte in. Er waren altijd kreupele tafels of stoelen zonder zitting, die werden in- en uitgedragen. Soms bleven de meubels ook wel achter als vergoeding voor de achterstallige week.

Den 31^{en} December van het jaar 1800 en zooveel onzer christelijke tijdrekening merkten eenige jongelieden uit de buurt tegen 11½ uur des avonds eene zware kolom rook op, die uit n°. 347 omhoogsteeg. Bedoelde jongelieden meenden het oudejaarsfeest met geweervuur en voetzoekers te vieren. Om niet te laat te komen, waren zij al vroeg naar buiten geslopen. Zij maakten aanstonds alarm, toen zij den brand bemerkten. Een kwartier later stond de straat vol nieuwsgierigen en kwamen twee brandspuiten tegelijk opzetten. 't Waren die van sectie 6 en 7. Doch spuit n°. 6 reed al dadelijk de slang van spuit n°. 7 kapot, ten einde de premie te verdienen. De bemanning van laatstgenoemde spuit nam daaruit aanleiding om in de naastbijgelegen kroeg wat goed te verzamelen en daarna de collega's van spuit 6 op het lijf te vallen, zoodat de politie weldra de handen vol had met de blusschers, en het brandende perceel de dupe werd. N°. 347 behoefde slechts aan zichzelf overgelaten te worden om den vuurgod rijke voldoening te schenken. N°. 347 was oud en vermolmd. De balken en binten waren onder het verenigde

knagen van den tijd en de houtwormen reeds lang half verpulverd.

Daar kwam de vlam en lekte zich tot verzadiging toe vol en sloeg hare armen al breeder en breeder uit, tot ze eene vuurzee was, die al wat erin neerviel, verzwelgde, die niets ontzag, geene aanblazing van de buitenlucht noodig had om razend te worden. N°. 347 trapte zelf den geheimzinnigen blaasbalg. 't Vuur loeide als een dolle stier, die den rook in zware wolken uit zijne neusgaten blies. Alles kraakte en knetterde, zoodat de menigte, ondanks het gevaar, door het schitterend schouwspel vergat, hoe de klok zoo, zoo twaalf uur zou slaan, en het oude met het nieuwe verwisseld zou worden. »Water!» gilden de brandmeesters en sloegen met het stadswapen op de nog altijd vechtende spuitgasten. »Water!» gilde de menigte, en liet, in haar angst vertrapt of doodgedrukt te worden, geene enkele spuit meer door. »Water!» gilden de straatjongens, tot ze niet meer konden en ze wonden onderwijl in de gauwigheid de slangen om een paal of staken er met een mes gaatjes in, om 't uit te schreeuwen van pret, als de fontein hoog opspoort en al de omstanders kletsnat werden. En intusschen brandde n°. 347 rustig door....

Daar drong een reusachtige kerel, met eene ruige muts, door de menigte. Met zijne breede schouders brak hij zich eene baan. Met zijne zware knuisten, die als een moker neerkwamen, smeed hij de belhamels van spuit 6 en 7 uit elkaar. »Beesten-goed!» brulde hij. »Doe je plicht, of ik breek jelui allemaal den nek. Zijn er nog menschen in huis?»

Die eenvoudige vraag, met de stem van een stentor uitgesproken, klonk over de hoofden heen en bracht de opeengepakte massa tot bezinning. Men wist niet, of er nog menschen in het huis waren. Men had, in de pret over het schouwspel en den edelen naijver om de premie te verdienen, aan de mogelijkheid, dat daarbinnen natuurgenoeten verbrandden, niet gedacht! Groote God! als die vraag eens een feit betrof! Als die rook eens een of meer menschenlevens verstikt had, voordat hij majestueus in de lucht opsteeg! Als die vlam eens een moordenaar was in stede van het product van vuurwerkkunst! »Pompen!» riepen

de spuitgasten. »In Gods naam, water!» gilde de menigte, alsof 't niet te laat ware....

De man met de ruige muts drong intusschen door, tot hij vlak voor het brandende huis stond. Hij stoorde er zich niet aan, dat een regen van vuur op hem neerviel. Met één sprong was hij in de vensterbank van een der benedenramen, waarbij hij zich aan de spijlen der ruiten vasthield.

Wat bewoog dien man zich zoo roekeloos in het gevaar te begeven? Doch hoor, daar klinkt weer zijne forsche stem. »Hondengoed!» roept hij. »Jelui laat de menschen verbranden voor een gulden of wat. Waar zijn ze? Zijn allen gered?»

Hij wachtte. Een rauwe gil, zooals een mensch in wanhoop dien slaken kan, gaf antwoord. Die gil kwam niet uit de menigte, niet van de straat, maar van boven uit het huis. 't Was de gil van eene vrouw. Had zij de vraag gehoord? Gaf zij antwoord? Wie zal 't zeggen?.... »Ik kom,» antwoordde de ruigmuts, terwijl zijne stem ondanks zijn zelfbedwang trilde. »Je hoort het, ellendelingen! 't Is hier om een menschenleven te doen.»

Met een sprong was hij weer beneden op de stoep, en eer iemand het beletten kon, of ook maar begreep, wat er gebeurde, verdween hij in het brandende huis. 't Doet er niet toe, hoe hij daarbinnen de trap vond, hoe hij zich door rook en smook een pad wist te banen, maar geen vijf minuten nadat hij in den gang van het huis verdween, werd hij op de bovenste verdieping voor het raam gezien. De menigte, die op eenmaal tot bezinning gekomen was en in ademlooze stilte had verbeid, wat er geschieden zou, begroette zijne moedige daad met gejuich, ja, de spuitgasten van 6 en 7 hadden in een ommezien begrepen, wat hun te doen stond. Met eene snelheid, die bij de toenmalige inrichting van de brandweer een wonder mocht heeten, werden de slangen in 't gereede gebracht en onverdrotten kon nu de slangvoerder zijn machtigen straal op het gevaarlijke punt laten spelen. Doch 't was alweer te laat. De man met de ruige muts werd slechts eenmaal gezien en daarna niet meer. Doch die eene keer bleef voor eeuwig gegrift in de herinnering van allen, die 't geval aanschouwden. Daar stond

hij zwart geblakerd, te midden van eene zee van vuur. De haren hingen hem over het gezicht, maar zijne oogen schitterden en rauw klonk zijne stem van boven: »Gij hebt ze laten verbranden. Er is niets meer te redden dan dit kind. Pakt aan en zorgt er voor, ellendelingen.»

Men zag nu pas, wat hij in de armen torste. Honderd armen werden uitgestoken om het kind op te vangen. Groote God, 't was, of men eene bloedschuld zou inlossen, indien 't ongedeerd beneden kwam.

De man met de ruige muts deed verder zwijgend, wat hem te doen stond. Waarschijnlijk beletten de rook en de hitte hem het spreken. Toch openbaarde zich in deze uiterste ure al de teerheid, laat mij mogen zeggen: al de edelmoedigheid van zijn hart. Geene moeder kon zich dieper neerbuigen om haar kind zoo mogelijk te behoeden voor de scherpe keien daar beneden. Zelfs meenen sommigen gezien te hebben, dat hij, alvorens het los te laten, een kus drukte op het kleine gezichtje van het wicht, 't welk zijn eigendom, zijne erflating aan de wereld, zijn zoen-offer voor God, zijn alles in de ure des doods was.

De man liet het kind los. 't Viel. 't Kwam op de uitgestoken armen terecht. Goddank! Er ging een juichkreet onder de menigte op. Men bemerkte niet, dat op ditzelfde oogenblik de tragedie een ander slot kreeg. Onder een donderend gekraak viel het dak van n°. 347 in.

H. DE VEER.

(*Overtroffen. Amsterdam, G. L. Funke.*)

DE TWEE VOGELN.

Twee Vogeltjes zwieren er rond in het land,
Ik heb en Ochhaddik genoemd bij de lieden:

Ik heb is zoo mak, dat hij eet uit uw hand;
Maar schuw is Ochhaddik en snel in het vlieden.

Ik heb zij in 't eerst voor het oog niet zoo mooi,
 Toch gaat hij bij al wie het deeglijk' waardeeren
 Voor duizend Oehhaddiks, die schittrend van tooi,
 Op daken of boomen hun lied kwinkeleeren.

Ik heb leit u daaglijks een eitje van goud
 In 't kooitje, tot vriendlijke woon hem gegeven,
 En toontjes, waar vredige vreugde van houdt, —
 Hij zingt ze gestaâg en vervroolijkt uw leven.

Doch raaktet gij op een Oehhaddik belust,
 En drijft u de zucht om dien vluggerd te krijgen,
 Vaarwel dan genoegen! vaarwel dan uw rust!
 Zoolang als ge leeft, zult ge jagen en hijgen.

Met kloppenden boezem, nu ginder, dan hier,
 Bespeurt gij hem telkens in pronkende veder;
 En denkt gij ten laatste, nu grijp ik het dier,
 Dan, wip! en wat verder, daar ziet gij het weder.

Geloof me! wie 't ware genoegen begeert,
 Die zorg' zijn Ik heb in zijn kooitje te sluiten,
 En, komt een Oehhaddik, die loos kwinkeleert,
 Hij kreune zich niet aan het foppende fluiten.

Mr. A. BOGAERS.

(*Gezamenlijke Dichtwerken. Haarlem, A. C. Kruseman.*)

WAT EEN KOKOSBOOM AL GEEFT.

Zeker reiziger trok door die brandend heete streken, waar
 men met smachtend verlangen naar een beschaduwde plekje
 uitziet en men slechts enkele, ver van elkander verwijderde
 woningen aantreft, waar men een weinig kan uitrusten. Hijgende
 en uitgeput door vermoeidheid, terwijl de heete lucht, die hij
 inademde, zijn brandenden dorst nog vermeerderde, bemerkte

hij eindelijk eene alleenstaande hut, van eenige boomen, wier kruinen op lange, rechte en slanke stammen rustten, omgeven. Groote, als vederen gespleten bladeren, deels rechtopstaande, deels bevallig naar beneden hangende, kroonden op eene hoogst sierlijke wijze die statige zuilen en gaven aan 't geheel een prachtig en liefelijk aanzien. De grond rondom de hut was echter volkomen onbebouwd, en er was geen spoor van kultuur te zien. Het gezicht alleen van dit verkwikkend lommer bezielde den uitgeputten reiziger met nieuwen moed; hij spande zijne weinige, hem nog overgebleven krachten in, om dat eenvoudige verblijf, 't welk hem in dit geval een Eden toescheen, des te spoediger te bereiken, en weldra werd hij met de meeste gastvrijheid onder het schamele dak ontvangen.

De gastheer, den toestand van afmatting en vermoeienis, waarin zijn gast verkeerde, duidelijk bespeurende, diende hem terstond een zuurachtigen drank toe, die hem opfrischte niet alleen, maar hem weder geheel tot zich zelven bracht. Nadat de reiziger wat uitgerust was, noodigde de Indiaan hem uit zijn eenvoudig maal met hem te deelen, waarop deze onderscheidene spijsen in eigenaardig bruin en blinkend gepolijst vaatwerk opdischte, en waarbij hij ook nog een bijzonder geurigen wijn voegde. Toen de maaltijd geëindigd was, bood hij zijn gast nog sappige confituren aan en besloot met een glas zeer goeden brandewijn.

Onze reiziger, die aanvankelijk slechts werktuigelijk aan zijne behoefte had voldaan, begon ten laatste met meer aandacht een blik om zich heen en naar buiten te slaan, en zich af te vragen, hoe die arme duivel toch wel aan dat alles mocht komen, te meer daar deze alles in ruimte voordiende en steeds aanspoorde om toe te tasten.

De gastheer merkte dat wel, maar scheen met heimelijk genoegen de klimmende verwondering van zijn gast gade te slaan. — Deze, zijne nieuwsgierigheid niet langer kunnende bedwingen, zeide eindelijk:

— »Bij al het goede, dat ge mij heden geschonken hebt, ontbreekt nog iets, en wel de mededeeling, hoe gij in de bekrompenheid en afzondering, waarin gij hier leeft, aan dat alles,

wat in Europa een middelmatig vermogen zou verraden, kunt komen."

— »t Wordt mij iederen dag geheel om niet gegeven, en wel door vrienden, die steeds om en bij mij zijn." —

Nu werd het den vreemdeling nog raadselachtiger, en hij waagde dus de vraag:

— »Maar wie zijn die vrienden dan toch wel, die 't zoo goed met u meenen, dat zij u in dit brandend heete klimaat dagelijks van alles komen voorzien?"

— »Mijne Kokosboomen," was het antwoord. — »Het water, 't welk ik u bij uwe komst aanbod, en waardoor gij u zoo verkwikt gevoeldet, schenken mij de nog niet volkomen rijpe vruchten; elke vrucht bevat tennaastenbij den inhoud eener flesch. Deze naar amandelen smakende spijs is de inhoud van de vrucht, als zij rijp is; deze melk, die u zoo goed smaakte, is van gelijken oorsprong; die lekkere kool is niets anders dan 'thart of de jonge bladeren van den Kokosboom, maar dit gerecht gebruik ik alleen bij bijzondere gelegenheden, wjl een boom, waaruit ik de hartbladeren weggesneden heb, kort daarna sterft.

»De wijn, die zoo geheel uwe goedkeuring wegdroeg, wordt mij eveneens door mijne Kokosboomen verschaft: daartoe maak ik insnijdingen in de jonge bloemstelen, uit deze wonden vloeit dan een witachtig vocht, 't welk ik in kruiken opvang, en dat als palmwijn of *toddy* bekend is. Aan de zon blootgesteld, wordt die wijn zuur en ik verkrijg een goeden azijn, terwijl ik door hem over te halen mij dezen brandewijn verschaf.

Uit het oorspronkelijke sap weet ik tevens suiker te verkrijgen, en zoo is het mij mogelijk uit het vruchtvleesch lekkere confituren te bereiden, terwijl eindelijk al het vaatwerk, waaruit gij gedronken hebt, of waarop ik u de spijszen toediende, die gij gegeten hebt, door mij uit de binnenste, harde schalen der noten gemaakt is.

Maar dat is nog niet alles, oek mijne geheele woning heb ik aan die kostelijke boomen te danken. Hun hout verschaftte mij 't bouw materiaal; de droge en ineengevlochten bladeren dienden voor het dak; tot een zonnescherm bijeengebon-

den, maken zij 't mij mogelijk, zelfs op 't midden van den dag, uit te gaan, zonder mij aan de verzengende zonnestrallen bloot te stellen. Mijne kleederen bestaan uit gevlochten bladstrooken, en evenzoo deze matten, die mij tot verschillend gebruik van zoo groot nut zijn. Deze zeef vind ik bijna geheel bereid aan dat gedeelte van den stam, waar de bladeren ontspringen, terwijl men van die bladeren, door ze op doelmatige wijze te vlechten, scheepszeilen maakt. De haarachtige zelfstandigheid, die de noten omgeeft, is veel doelmatiger voor het kalfateren van schepen dan vlas, daar zij niet zoo spoedig verrot, als zij in 't water komt, sterk uitzet en dus de dichtheid bevordert; van datzelfde kokoshaar maakt men ook bindgaren, touw en kabels. Eindelijk moet ik er nog bijvoegen, dat ik eene uitmuntende olie, die tot bereiding mijner spijszen en evenzeer tot verlichting mijner woning dient, door uitpersing van het versehe vruchtvleesch verkrijg."

Terwijl de vreemde naar deze rede luisterde, kon hij niet nalaten den armen Indiaan te bewonderen, die, hoewel slechts eenige Kokosboomen bezittende, daarmee toch in al zijne behoeften wist te voorzien.

Toen hij zich eindelijk tot zijn vertrek gereed maakte, zei zijn vriendelijke gastheer:

— »Ik heb reeds sinds eenigen tijd gewenscht aan een mijner vrienden in de stad te schrijven, maar had geene gelegenheid om hem den brief te doen toekomen; zoudt gij u er wel mede willen belasten?"

— »Zeer zeker," antwoordde de vreemde, en voegde er kortswijlend bij: »dan zult ge u zeker daartoe weder bedienen van benoodigdheden, welke »uwe vrienden" u om niet verschaffen?"

— »Zoo is 't," hernam de andere, »en ook dit raadsel zal ik u oplossen. Van het houtzaagsel maak ik dezen inkt, van de bladeren dit perkament, en dat het goed is, blijkt hieruit, dat men van hetzelfde papier eertijds zelfs gebruik maakte voor belangrijke stukken en om er merkwaardige daden op te schrijven."

H. WITTE.

(*'t Groote in 't kleine. Utrecht, Gebr. van der Post.*)

TWEË BRIEVEN OVER HETZELFDE ONDERWERP.

I.

VAN EENE BEDRIJVIGE HUISMOEDER.

Lieve Trui!

Eindelijk breekt er dan toch eens een rustig uurtje aan, waarin ik U een lettertje kan schrijven. 'k Had het al eerder willen doen, maar men komt er dan met de drukte vaak niet aan toe: gij hebt zelve eene huishouding, en weet dus, dat men dikwijls, door allerlei bezigheden overstelpt, aan de correspondentie niet kan denken. Gisteren avond hoopte ik nog, als 'k met de wasch klaar was, aan U te gaan schrijven; maar jawel, daar begint me juist, toen we met rekken zouden beginnen, dat spektakel van die serenade.

Ge moet weten, dat het gisteren juist vijftig jaar geleden was, dat onze dokter Van der Horst hier zijne praktijk begon, en nu had de Geneeskundige Commissie de aardigheid hem eene serenade te brengen. Nu, ge begrijpt, ik heb anders niets tegen zoo'n serenade; ik denk altijd bij zulk soort van dingen: wij zijn zelve ook jong geweest; maar mij kwam die historie nu gisteren bijzonder ongelegen, want we zouden, zooals ik zei, juist de wasch rekken — we wasschen tegenwoordig eens in de veertien dagen; ziet ge, dan heb ik die week, dat er geene wasch is, niets dan eene kleine wasch, en nu was 't juist de beurt van de groote — en nu zult ge zeggen, waarom ik zoo laat 's avonds aan 't rekken ga, maar mijne lieve, wie komt daar over dag aan toe, als de kinderen je onophoudelijk om de handen loopen? Nu dan, Mietje en ik hadden pas het eerste stuk goed tusschen de duimen, en daar begon het toe-te-roe-toe. Nu was dat anders nog niets, en ik zou zeggen: Blaas maar toe! — maar dokter woont hier schuin tegenover en dus kregen we 't lawaai uit de eerste hand.

't Was om tureluursch te worden. 'k Had kleinen Frits juist in den slaap, maar hij wordt natuurlijk dadelijk wakker door dat

gedons op de turksche trom — wat doen ze toch in vredes naam ook met zoo'n heidensche machine bij een fatsoenlijk Muziekgezelschap — en Mina en Jakob, die tegenwoordig boven achter slapen, ze hooren 't ook en vliegen me zoo maar in het nachtkostuum en barrevoets naar de voordeur. Ik schel om Geertje — want, doordat het hier zoo in de buurt was, dacht ik, kon er nog wel eens een van de kennissen bij ons komen inloopen, en daarom wilde ik, dat Geertje even zou wiegen, dan kon ik middelerwijl een schoonen kraag omdoen: — maar ik had goed schellen, Geertje, dat ondeugende ding, was ook reeds gevlogen — natuurlijk ook al naar den overkant, naar de muziek.

Nu, ik was blij voor den ouden dokter, want ik zeg maar altijd: een mensch is geen plank, en als men zijn best doet, wil men ook wel, dat dit bij gelegenheid eens erkend wordt; en wat Van der Horst betreft, de man had dubbel en dwars verdiend, dat ze hem eens verheerlijkten; maar, de satisfactie van den dokter nu daargelaten, dan zeg ik op mijne beurt, dat zoo'n serenade aan je eigen huis te ontvangen, voor de huisvrouw alles behalve aangenaam is. Ze hadden dien eigen dag bij den dokter juist het voorhuis geschrobd en daar liepen zij nu maar uit en in, en aan eene mat werd niet gedacht, neen, dat liep maar zoo in éénen door van de natte straat de voor-kamer binnen. En daar moest in een oogenblik wijn en gebak wezen, en ééne van de meiden was nog ziek op den koop toe, en eene noodhulp hadden ze niet. De commissie, die binnenkwam, bleef ook nog al wat, en de schoone gordijnen moesten maar, of er eene verkeerde plooi in kwam, dat deed er niet toe, hoog in top gehaald — ik zeg maar, 't was geen benijdenswaardig hapje!

Per slot van rekening kreeg ik nog knorren van manlief, want we zouden karnemelk eten — ik doe dat eigenlijk meer om de kinderen, dan om ons zelven; want Anton en ik, wij houden er niet zooveel van, en daarenboven, 't is nog al een pot, die gedurig toezicht vereischt, — maar, zooals ge licht kunt nagaan, de brij was aangebrand, doordat Geertje naar de serenade gelooopen was, en daar kreeg ik natuurlijk de schuld van, enz.

II.

VAN GEERT JOPMANS.

Landbouwer aan den Schapendijk.

Geliefde Margien!

Ik ben door Gods goedheid nog vlug, en hoop, als dat gij met de kinders en de overige huishouding ook nog monter moogt wezen. Met den wagen hier naar toe, dat kostte mij krek twee gulden min een oord; ik wou ja nog wat afdingen en vroeg al zoo aan den voerman, of dat nou 't allerzuinigste was, maar die vent met zijn blauwe kiel, (konterleur noemden ze'm, maar hij leek ja veel meer op een paardenkooper als op een konterleur, ten minste onze meneer Bondszen ziet er mij vrij wat knapper uit) nu dan, die konterleur zei: ik most geen praatjes maken, daar dee ze hier niet an. Iesbaarlijk asstrant¹⁾ kunnen de menschen toch wezen, en dan nog wel, als je ze de nering gunnen. Als ik dat weten had, dan was ik ja veel liever met de snikke²⁾ gaan, dan was ik veur elf stuivers de man weest. Ja mensch, reizen kost geld, dat heb'k nou dan 's weer merkt, want ze vroegen mij in Zwol veur een stoetje met een snippeltien rookvleesch, zoo maar twee dubbeltjes af. Maar wat zal me doen? Ik most ja dat riet wel even zelf gaan zien, en kon toch geen kat in den zak koopen. Nu mot ik zeggen, dat het riet zien geld wel weerd is, 'k heb dan ook den koop klaar kregen voor drie en negentig gulden. Dat 's een bulte geld, zul je zeggen, maar 't is nou in de leste tied zoo duur.

Gister avond om tweedonker³⁾ zoo wat, doe 'k bij Lummegies Freerk zat, heurde ik dat er *senaare* zol wezen. Ik dacht, dat mot 'k eens zien, en daarom bin 'k er 's nachts maar bleven. En wat doch je nou wel, dat zoo'n *senaare* is? Muziek, mensch, muziek met groote luchten. Iesbaarlijk mooi, dat kan 'k je zeggen.

¹⁾ Vreeselijk brutaal, of kortaf.

²⁾ Trekschuit.

³⁾ In schemerduister.

De muziek in de tent van 't peerdenspul is er niks bij. Riekelijk ¹⁾ negen uur begon 't. 't Was veur een olden dokter, zeiden ze, die had nou krek vieftig jaar prakkezeerd. Toen de muziek met de luchten veur 't huis van d'olden man komen was, toen trokken ze daar de gerdienen hoog in de lucht, en toen kon je maar zoo door de glazen in de kamer zien, en alles obstervieren, wat ze daar deden.... miserabel onvrij was dat toch! De lampe stond midden op tafel, en ik kon zoo maar zien, hoe die heeren daar een glas van de tafel namen, en uitdronken.

En dan dat blazen en toeten, dat ze daar bij die muziek deden, kiek, je zollen er versted van staan! Wat heb ik vaak bij mij zelven gezegd: »Dat mosten ons jongens eens zien en heuren!» Ze hadden er bij de muziek ook een grooten koperen trompetter, dien ze zoo al hen ende weer schoven, en daar kwam 'n geluud uit, net als een roerdomp in den polder.

Nu hoop ik maar, als dat je mien schrift lezen kunt, anders mot je er maar even met naar dikke Koops-Evert gaan, die zal er wel uut wies kunnen worden. Je moesten veural de groetnis hebben van Lummegien. 'k Leuf niet, dat ze hier aarden kan, en ze zee dan ook al, dat ze braaf wensch had naar der volk ²⁾. Ik heb nog al zorge veur ons olde bles, die wol ja, dou 'k an de raize gong, niet goed aan 't voer. Wat motten de peerden veur de postwagens vreeslik lieden! Stomme beesten, ik had er met te doen! Dat most maar dadelijk in draf. En 't was een zware wagen, met al die kisten bovenop: dat zeg ik je. Nou, ik kom bij welwezen Donderdag weer in huus. God zegen je op alle wegen!

Uw geliefde man

GEERT JOPMANS.

R. KOOPMANS VAN BOEKEREN.

(*Schoenen op keur. Arnhem, D. A. Thieme.*)

¹⁾ Ruim.

²⁾ 'k Geloof niet, dat ze hier gewennen kan, en ze zei ook reeds, dat ze erg verlangde naar hare familie.

DE KAMEEL.

De kameel, een naam, van het Arabische woord *dsjaemmel* afkomstig, is met recht aan het hoofd van de orde der herkauwers geplaatst, ofschoon hij in vele opzichten van de andere herkauwende dieren afwijkt, en wel vooral in zijn gebit. De kameel is een der merkwaardigste dieren der geheele aarde. Hoe weinig hij ook den naam van een fraai dier kan verdienen, en hoe lomp en onbevallig hij er uitziet, de kameel alleen zou in staat zijn, om den zinnelijken mensch de overtuiging op te dringen, dat de schepping en ordening der wereld een werk der Goddelijke Voorzienigheid is; want er is geen dier, waarbij de bestemming van elk schepsel tot een bepaald doel zoo duidelijk blijkt. De Egyptenaar rekent het tot de drie weldaden van zijn zonder palmen, Nijl en kameel onbewoonbaar land, en de Arabier noemt den kameel het schip der woestijn. En inderdaad, zonder dit dier zouden de planten- en regenlooze streken, die zich over het tropische Afrika en Azië als een gloeiende gordel uitstrekken, voor den mensch voor altijd ontoegankelijk gebleven zijn. Zoo dor en onvruchtbaar de landen zijn, die den kameel door de natuur tot woonplaats worden aangewezen, zoo gehard is ook zijn lichaam, zoo weinig eischend is ook zijne natuur.

Honger verdraagt hij langen tijd, en nog langer dorst, en zijn vleezige voet, die op vochtigen, weeken bodem glijdt en moeilijk steenharde bergen beklimt, schrijdt met bewonderenswaardige gelijkheid en lichtheid over de zandvlakte, zonder erin te verzinken. Zijn instinkt leidt hem door de wildernis, hij vindt het spoor te midden van zandheuvels, die zich eeuwig verplaatsen, zijn reuk bespeurt op groote verte den damp des waters, zijn oor hoort den roover, die 's nachts om de karavaan heen sluipt, zijne maag bewaart het voedsel voor den dag van gebrek. Hij is geschapen om te ontberen en te dulden. Zoodra de jonge kameel slechts even volwassen is, wordt hem de zadel opgelegd, en nu brengt hij zijn leven door, lasten dragende en zwoegende, tot hij eindelijk afgetobd ter aarde stort en eene prooi van jak-

halzen en gieren wordt. Daarom noemt de Arabier hem ook »vader Job” en »vader van het harde gesteente.” En men zie het geduldige dier geknield nederliggen om beladen te worden. Men zie, hoe het zich opricht, moeielijk als eene machine. Het lichaam bestaat bijna geheel uit beenderen, pezen en banden en is in staat groote lasten te vervoeren. De drijvers roepen hun *Eh*, en nu zeilt het zonderlinge mengsel van rund en hert en schaaap, als het schip der woestijn, daarheen. De lange struisvogelhals, waarmede hij de kleinste distel bereiken kan, steekt recht vooruit, maar voorop zeilt, als eene loodsboot, de rechthout gehouden kop, die in de maat der schreden op en neer wiegt.

De karavaan trekt in breede rijen voorwaarts, eerst de kameelen, dan de drijvers. Wel voeren de laatsten eene zweep, doch zij behoeven geen slag te doen: slechts met woorden besturen zij het groote dier, en willen zij den afgematten drager aansporen, dan heffen zij een zwaarmoedigen, eenvoudigen beurtzang aan, die nauwelijks muziek geheeten kan worden. Maar de kameel hoort hem met genoegen; hij steekt den kop luisterend vooruit en sneller schrijdt hij door de woestijn. Niets is gelijkmatiger en vaster dan die gang; doch nog opmerkelijker is het geringe gedruisch, dat hij maakt. De zwaar bevrachte dieren naderen bijna onhoorbaar, want hun stap is niet luider dan die van den naakten voet van den mensch. Zoo legt het trouwe dier weken aaneen, zonder rustdag, den moeielijksten weg af, beladen met een last van vijf tot acht centenaars; en met welk armzalig voedsel! Een paar dorre distels, al loopende geplukt, en in gunstige gevallen nu en dan eene handvol twijgen eener mimosa.¹⁾ De kameel kauwt de harde doornen, alsof het bladeren waren. Zelfs al vindt men overal bronnen op den weg, toch worden de kameelen niet eens alle avonden gedrenkt. De karavanen uit het westen van Afrika trekken door streken, waar men in acht of tien dagreizen geen water vindt, maar de kameel alleen brengt den mensch toch door die streken heen.

¹⁾ Tropisch gewas, tot welks geslacht ook ons kruidje-roer-me-niet behoort.

De kameel kan gedurende dertig jaren als lastdier gebruikt worden, en de Arabier, hoe hoog hij overigens het dier vereert, denkt er niet aan, hem, als hij ouder wordt, het leven gemakkelijker te maken. »Hoe ouder de kameel, des te beter gewend aan den last,» is een oostersch spreekwoord.

Een gunstiger lot is het deel van den rij- of loopkameel, den dromedaris. De dromedaris is geene andere soort dan de gewone kameel, zooals velen meenen, het is een ras tot rijden geschikt en afgericht. De dromedaris staat tot den lastkameel, gelijk het rijpaard staat tot het karrepaard. De rijkameel is over het algemeen slanker en lichter van bouw; zijn glimmend, meestal geelachtig haar bewijst de oppassing, die hij geniet. Een klein oor is het teeken van edele afkomst. Het is een treffend gezicht, het reusachtige dier met den neus dicht aan den grond daarheen te zien ijlen, op zijn rug den zwaar gewapenden, getulbanden ruiter. Voorbeeldeloos volhardend, legt hij weken aaneen dagelijks een weg van 30 tot 35 uren gaans af. En daarbij is zijn tred zoo zacht, dat, naar Arabische spreekwijze, de ruiter rustig als op een kussen een kop koffie kan drinken.

Er zijn vele rassen van kameelen, doch de tweebultige kameel, *camelus bactrianus*, is ongetwijfeld van eene bijzondere soort. De eenbultige wordt gevonden van de monden van den Nijl tot op het Abyssinische hoogland, van de gebergten van Marokko tot in Arabië. De tweebultige leeft in Tatarije, Thibet, China, enz. Een dicht, wollig haar beschut den tweebultigen kameel voor het ruwe klimaat zijner woonplaats. Ook hij draagt zware lasten en loopt met vasten tred langs steenachtige wegen op de gebergten. Wat hem, behalve zijne twee bulten, van den eenbultigen kameel het meest onderscheidt, is zijne maag, die niet uit vier, zooals bij den laatste, maar uit drie afdeelingen bestaat.

Bij al zijne deugden is het karakter van den kameel toch geenszins beminnelijk. Hij is ten hoogste jaloersch en uiterst wraakzuchtig. De Arabieren vertelden aan POLLEN het volgende: Zeker kameeldrijver had zijn dier zwaar beleedigd, dat is, op de eene of andere wijze ruw behandeld. De kameel deed geene poging om zich te wreken, maar de drijver, die aan de uit-

drukking van het oog des diers zag, wat er in hem omging, was-gedurende verscheidene dagen op zijne hoede. Eens op een nacht lag hij in zijne tent en had zijn opperkleed buiten de tent over den houten zadel uitgespreid. Weldra naderde zijn kameel, en toen het dier zich, door eraan te ruiken, overtuigd had, dat het zijns meesters gewaad was, en meende, dat zijn meester daaronder lag te slapen, ging hij op het gewaad liggen en rolde erover heen en weer, duidelijk met groot genoeg hoorende naar het kraken en breken van den zadel onder zijn gewicht, en volkomen overtuigd, dat de beenderen van zijnen meester alle aan stukken gebroken waren. Na eenigen tijd stond hij weder op, bekeek de nog met het kleed bedekte massa met zichtbaar welgevallen en verwijderde zich. Den volgenden morgen vertoonde de Arabier zich aan zijn kameel. Het dier werd zoo woedend, zijn meester ongedeerd voor zich te zien, dat zijn hart brak en hij op het oogenblik stierf."

DR. T. C. WINKLER.

(*Natuurlijke geschiedenis van het dierenrijk. Sneek, van Druten en Bleeker.*)

DE STIKVALLEI.

Zonder verdere avonturen kwam men op het uitgestrekte plateau van den Djiëng ¹⁾. In aloude tijden vond men hier eene groote stad; enkele gebouwen (een paar tempels) stonden nog ongeschonden daar, om het te getuigen. De koude in deze hooge luchtstreek was zoo hevig, dat de reizigers hun avondmaal gebruikten bij een groot houtvuur, dat in het midden der passagrahan ²⁾ brandde; 's nachts legde men zich onder een paar wollen dekens ter ruste. Het was een verrassende overgang, zoo eensklaps in een koud klimaat verplaatst te worden.

¹⁾ In de res. Banjoemaas, eiland Java.

²⁾ Herberg.

Daar stonden op eene rij eenige bamboe-huisjes en eenige schrale perzikboomen, maar eene eigenlijke dessa ¹⁾ zag men niet. Voor de woningen stonden de inboorlingen — in den regel zit de inlander neergehurkt — met eenige kleur op de bruine wangen in wollen dekens gehuld; de paarden waren met lang winterhaar, de honden, van een eigenaardig ras, de Javaansche St. Bernards, met eene dikke vacht bedekt. Patrijzen vlogen voor hunne voeten op, en wie lust had voor het opgaan der zon zich naar het gindsche meer te begeven, zou somtijds een vliesje ijs op de watervlakte kunnen waarnemen!

Men bezocht de Kawa Dringo, eene heete modderbron, waaruit het zwarte slijk hoog opsprong. Men kwam aan een driehonderd voet diepen trechter van grooten omvang, rondom met hout bewassen. Die sombere plaats, de Pekaraman der inlanders, was de beruchte stikvallei. Haar bodem, waarop geen grashalmpje groeide, had het aanzien van eene dorre zandwoestijn, van een stuk grond, waarop de vloek gevallen was, van een verlaten slagveld, zooals men het in den droom ziet, van een monsterknekelhuis.

Vluchtte een hert voor den reuk van een hungerigen tijger en joeg het in blinde vaart door het hout naar beneden, — slechts twee sprongen over den bodem der vallei, en het stortte voorover, hief nog eenmaal zijn breedgetakten kop op en stierf.

De tijger, die zijne prooi schuifelend nasluipt, springt erop met een vervaarlijk gebrul; maar in stede van zich met bloed te verzadigen, verheft hij zich op zijne achterpooten, slaat met de voorklauwen een onzichtbaren vijand van zich af en valt dood neder!

Door de versehe glagak ²⁾ op de helling des trechters gelokt, gaat de rhinoceros met loggen tred over den bodem naar de andere zijde. Geraanten zinken vertrapt ineen, beenderen en knoken kraken; doch drie, vier schreden verder slaat hij loeiend neer, doet door zijn val den grond daveren en sterft!

Eenige dessahonden jagen achter een wild zwijn, dat recht

¹⁾ Dorp.

²⁾ Hoog rietgras.

voor zich uit de struiken in rent. De overzijde van het enged dal schijnt hem nog veiliger schuilplaats toe. Hij tuimelt naar beneden, schiet over den kalen bodem, struikelt, om nooit weer op te staan!

De honden zien hun slachtoffer liggen, vliegen erheen, om de scherpe haken in het vleesch te slaan en stikken!

Groote roofvogels drijven, hoog in de lucht, op hunne uitgespreide vleugels en ontwaren met hunne scherpe zintuigen het rottend aas. Pijsnel schieten zij omlaag, slaan neb en klauwen in den walgelijken buit en blijven er ontzield op liggen!

Een behaagziek rijstduifje springt vroolijk en dartel van tak op tak, tot aan den benedenrand der stikvallei; het vermaakt haar, zich steeds door haar makker te zien volgen. Zie, nu laat zij hem zeer dichtbij komen, maar 't is om onverwachts des te verder weg te vliegen; want met eene snelle wending zweeft zij tijlpdend dicht langs den bodem naar de overzijde. Halfweg gekomen fladdert zij niet meer, maar ligt, evenals haar makker, levenloos op den grond!

Al wat in de vallei komt, de woudekoning zoo goed als het nietigst insect, komt erin om, zonder genade. Want uit den bodem stijgt eene stiklucht op tot eene hoogte van twee tot vier voet, waarin geen schepsel kan leven; het koolzuurgas, daar ontwikkeld, blijft boven den bodem hangen, omdat het zwaarder is dan dampkringslucht en door geen wind beroerd wordt.

Gij gelooft het niet?

Volg met uwe oogen den inlander, die daar vóór u de helling afgaat, tot eenige schreden van den bodem. Hij heeft een paar kippen in de hand en een hond aan een touw. Daar slingert hij een vogel in de lucht, kakelend en half zwevend komt deze op den grond terecht, wil zich oprichten, maar strekt de pooten uit en sterft. Met den tweeden gaat het evenzoo. De hond wordt losgelaten om de kippen te apporteerén; hij wil gehoorzamen, en boet het met zijn leven.

W. A. VAN REES.

(Herinneringen uit de loopbaan van een Indisch officier. 's-Gravenhage en Leiden, M. J. Visser, van den Heuvel & van Santen.)

WINTER.

Deze winter heeft ongetwijfeld eigenschappen, die in later dagen als aanspraken op ouderwetschheid zullen kunnen gelden. Hij is op den gewenschten tijd gekomen; in den tijd der lange nachten vóór Kersttijd, als het anders bij somber weer en gedekte lucht een ganschen dag niet licht wordt, is hij gekomen met zijne heldere, vriendelijke dagen; de modderwegen op het punt van grondeloos te worden, heeft hij hard gemaakt, de straten der mistige steden, altijd nat en glibberig, opgedroogd. In de dagen, omstreeks het Kerstfeest, ziet ieder vriend van den winter naar den hemel op, of hij zijne voorboden ook bespeurt en rekent in den almanak den stand der maan uit — en ziet, in die dagen is hij gekomen. De altoos terugkeerende hoop op een mooi Kerstfeest heeft hij van zijn kant glansrijk vervuld. Zijne komst was, als die van een »ouderwetsche» behoort te zijn, een ernstig optreden. 't Was geen ongedurig dralen, geen behaagziek spel van beloven en uitstellen, maar »meenens» van den aanvang af. Op een mooien morgen bleek het, dat hij beslag gelegd had op alle meren, plassen en vlieten en ze met zijn zegel had verzegeld . . . reeds stonden de kraaien erop en geen half uur later, dat ziende, de jongens ook. En meenens is het gebleven, nu vier weken lang, ernst, doorzettende maar vriendelijke ernst. De maan mocht wisselen en, naar de meening der schippers of der geleerden, al of geen invloed trachten te oefenen, de wind mocht afdwalen van Oost naar West, soms mocht het een halven dag dooien, een half uur regenen zelfs, de winter bleef en maakte zich elke gelegenheid ten nutte om de banen effener en gladder te maken. Hij liet er niet meer sneeuw overkomen dan voor 't gerief en 't fatsoen der baanvegers noodig was, weerde zorgvuldig allen harden wind van de schaatsenrijders en zorgde, als 't kon, voor een zonnetje . . .

Voorwaar, verdiensten genoeg!

Maar »ouderwetsch?» Wij weifelen. Ouderwetsche winters hadden het ijs ter dikte van een »verrels» botervat in het water. Kraaien en musschen vielen plotseling dood uit de stille lucht neder.

De Zuiderzee was een bevrozen plas en droeg paard en wagen. Op het einde vertoonde haast niemand zich op straat. Zelfs de lust tot schaatsenrijden was vergaan en de ijsbaan verlaten. Men vond de ten gevolge van zooveel pretjes reddeloos uitgeputte beurzen aan de stijlen der ophaalbruggen gespijkerd. Men at Paascheieren op het ijs

Tegen zulk een winter ziet onze jonkheid met eerbiedigen schroom op.

Intusschen, al mocht deze winter ook niet ouderwetsch blijken te zijn, maar afgesneden worden, eer hij tot dien rang kon komen, wij zullen hem in dankbaar aandenken houden. Wel beschouwd, gaat het met die hooggeroemde winters toch ook niet anders dan met zoo menige grootheid op aarde: hunne faam blinkt alleen op den afstand van tijd en ruimte.

Van dichtebij . . . hebben ze zekere eigenaardige lasten en nukken, die eene onverdeelde bewondering moeilijk maken. Bij een ouderwetschen winter behooren eigenlijk een ouderwetsche turfzolder, eene ouderwetsche vleeschkuip, een ouderwetsche voorraad spek en worst in den schoorsteen en meer dergelijke zaken, waarbij het »ouderwetsch» de gedachte voegt van degelijkheid en overvloed. En denkt men nu aan de velen, die ouderwetsch of niet, in tochtige woningen met hunne brandstof en hun dagelijksch brood moeten sukkelen van den eenen dag op den anderen, leven van de hand in den tand, dan verliest zoo'n hooggeroemde ouderwetsche, die alle behoeften en ontberingen dubbel sterk doet gevoelen, veel van zijne aantrekkelijkheid.

Wij hebben in elk geval reden genoeg om in den winter, dien wij beleven, dankbaar te zijn. Een winter als deze komt als een weldoener en een goede engel in een land en een klimaat als het onze. Wat kan het er bij open winters onuitsprekelijk treurig zijn! En wat duurt zoo'n open winter lang! Wie dan in den kouden, eentonigen nevel sommige onzer provinciën doorreist, dien dreigt de doodskilheid soms om het hart te slaan. Tien tegen een, dat hij zich op een dijk bevindt, in onafzienbare

verte zich uitstrekkend tussehen eene vaart links en ondergeloo-
pen weiland rechts. Waarmede hebben wij hier te doen: met
schemering van boven? met aarde of met water beneden?
Melancholiek steken hier en daar een paar hekkepalen uit de
watervlakte: waar de bodem door eene gelukkige omstandigheid
rees, daar hebben zich eenige schapen verzameld en een paard
dik in de wintervacht, maar met iederen stap in den weeken
bodem vertreden zij hunne eigene weide. Boerenhuizen staan
hier en daar op hunne erven, als op eilanden in den waterplas,
en 't is gelukkig, dat gij daar wel eens aan den warmen,
blinkend geschuurden haard, in droge, welverwarmde, van
welvaart en allerlei levensgemak getuigende kamers, bij een
overvloedigen disch hebt aangezeten; anders zoudt gij, van
uwen dijk nederziende, bezwaarlijk anders kunnen denken, dan
dat men daar met iederen tred het water door de naden van
den vloer zag zijpelen, dat de bewoners er zooveel als schim-
melplanten of paddestoelen moesten wezen en op zijn best eene
soort van kikvorschen . . .

In dien tijd is dit ons land boven beschrijving plat, leelijk,
doodelijk droefgeestig. Of het dan daarom ongezond is met zijne
kille vochtigheid, durven wij nog niet beweren tegenover het
gezag van zoovele deskundigen in, die stijf en strak volhouden,
dat bij wind en regen, al hoestende en kuchende de echte
Hollander het gezondst leeft. . . . Maar zielen, die een weinig
met de natuur medeleven, voor wie een zonnestraal zooveel is
als een hemelsche groet en glimlach aan hun adres gericht,
die gewoon zijn met de schepping om hen heen als mede te
klagen, te treuren of te juichen, zij kunnen in de lange sche-
meringen van een mistigen, regenachtigen, Hollandschen, open
winter de veeren wel diep genoeg laten hangen.

Goddank, op zekeren dag, nadat het den ganschen morgen
nog geregend heeft, daar heldert met den namiddag het weer op.
Er zijn nog wolkjes, maar zij schreien niet — zij zien hoog,
hoog uit de lucht vriendelijk naar beneden. Het is stil in de
natuur, als wachtte zij op wat nieuws. Het windje glijdt naar
het Oosten: tegen den avond komt de dienstmaagd binnen met
het bericht, dat de blauwe steenen der stoep wit opdrogen en

dat zij het linnen stijf bevroren heeft binnengehaald; dien nacht reeds trekt deze en gene koude neus zich achter de beschermende verschansingen zijner dekens terug.

Daar is de winter gekomen en met hem, welk eene verandering! Het is licht geworden in de natuur, licht ook in de huizen, licht ook in vele zielen der menschen. De mannen van handel en nijverheid, de groote macht in staat en maatschappij onzer dagen, hebben genadiglijk hunne toestemming gegeven tot eenige weken vorst; na zekeren tijd van stilstand in de zaken, gedurende het doode seizoen, beginnen zij met te grootere levendigheid weder, zeggen zij. Wij overigen, zonder nevengeachten dan de hoop op fraai ijs, halen hem binnen met gejuich en troosten er ons mede, dat, als de vorst nijpen mag, de barmhertigheid te luider zal roemen.

Middelerwijl gaat de winter zijn gang en zet zijn werk voort. Een waar tooverwerk! De boomrijke heuvelen van meer bedeelde landstreken hebben in den regel aan zich zelven en een enkel zonnestraaltje genoeg — het echt Hollandsch landschap kan niet buiten den winter. Zelfs dat bij uitstek droevig tafereeltje van straks — gij herkent het niet meer. Gij rilt niet meer bij 't zien. Het komt u niet meer van God en menschen verlaten voor. Maar dan het bosch! Die bruine, met dennenaalden bezaaide grond, hier en daar met sneeuw beplekt; de afhangende, breede takken der donkere sparren onder eene blanke vacht nog dieper gebogen; de fijne berkentakjes met eene kristalkorst omtogen, waarin het zonlicht duizenden lichtjes doet fonkelen; het verschiet tusschen de boomen; over hei en golvend duin het karmozijnen neveltje van den winter — o God, wat is uwe schepping schoon!

En de zielen der menschen springen op — in de kleine jongens met roode neuzen, tranende oogen, maar lachend gelaat en tot zelfs in de oude mannen, die nog eens de schaatsen aan-

binden — omdat zij 't niet kunnen laten. De rijkdom grijpt haastig de gelegenheid aan om zijne pracht van paarden en narren, van zijde, fluweel en bont ten toon te stellen. In menigen rondsletterenden kerel ontwaakt de baanveger of de koopman van »hiet ende warm." Er is ééne provincie in ons vaderland, die door eene omwenteling in geen grooter ontroering kon gebracht worden, dan thans door het ijs, waar alle doen en denken opgaat in schaatsenrijden, vliegensvlug en uren, uren ver. Er zijn nadenkende, gevoelige zielen, die onder 't zweven over de spiegelgladde baan zonder inspanning of moeite zich lossen voelen van de aarde, vrijer van het logge stof. Allen worden meegesleept en opgebeurd door ééne feeststemming; en de Nederlandsche Brester's en Bogaers'en grijpen naar de lier — hier is de winter huisvriend!

Wees ons gegroet, gij vriendelijke winter, zenuwsterker, zorgverdrijver, zielverblijder, eerlijke ziel, man van karakter met uw krachtigen handdruk! Indien gij maar niet boos wordt, als wij straks gaan verlangen naar de dagen, wanneer het weerglas dertig, veertig graden zal teekenen.

S. GORTER.

(Een jaar levens voor de dagbladpers. Amsterdam, G. L. Funke en P. van Santen.)

K O U D.

Foei, foei, wat ziet het buiten guur!
 Doe nog een schep of wat op 't vuur,
 De kachel — neen, voor brand geen nood; —
 Ze moet aan alle kanten rood;
 Ik zit er bijna op en toch,
 Ik voel de kou van buiten nog.

Hoe houdt men 't in zoo'n hut toch uit?
 Hier tocht het door de dubbele ruit;
 Het kind loopt in een kieltje rond,

Terwijl ik kleum in baai en bont.
 't Neemt voor de grap een proef gewis,
 Waar 't warmer »thuis» of »buiten» is.

Wij eten warm en drinken heet, —
 En tochtvrij maken we elke reet;
 Als hout en turf ons niet meer baat,
 Wij vragen coaks en steenkool raad.
 Nog rillen wij. Het liefst is ons
 Te luiren tusschen dek en dons.

En wat, wat is des armen deel?
 Een schrale pot en zelden veel;
 Een luchtig vuurtje, zoo hij stookt,
 Dat weinig warmt, maar machtig rookt,
 Een leger, harder dan een wal,
 En dekens, kort en dun en smal.

Dat arme volk! En kijk die twee:
 Zij wurmen met zoo'n zware sleê;
 Dat moet toch, hoe de wind ook snij,
 Hoe fijn en snerpnd koud het zij, —
 Dat moet met bibberende leên,
 De Hemel weet, hoe ver nog heen.

Hei, hola mannen, legt eens aan,
 En laat vooreerst uw vracht maar staan.
 Komt in, en ben je koud en stijf,
 Warmt aan mijn kachel u het lijf,
 En ben je weer ontdood en reê,
 Neemt dan uw portie warmte meê!

Daar zijn ze. Hè, wat wordt het frisch,
 Of nu de vorst al binnen is?
 Hoû dicht de deur! Maar heb ik wêl,
 Dan is bij hen geen kou in 't spel:
 Ik zie hen warm en welgedaan,
 Als ware 't zomer, vóór mij staan.

Niets heets, maar wat verkwikt en voedt,
 Smaakt ze — en bekomt ze ook zeker — goed.
 Maar kijk, zij hebben rust noch duur,
 En allerminst bij 't heete vuur.
 Nu, goede reis! dáár staat uw sleê:
 Vermaakt u en verwarmt je ermeê!

Dat arme volk! Maar zijn ook zij
 Uit ander leem gekneet dan wij?
 Of hebben zij ook ander bloed?
 Want wat ons deert, dat doet hun goed.
 Zij — werken warm zich, is 't ook guur,
 En ons — maakt koud het heete vuur.

Dat zal het zijn — dat is 't voorwaar,
 Want stoof u en verbroei u maar,
 Wees voor de kou bevreest en schuw,
 Te nader komt en kwelt zij u;
 Maar span u in en val haar aan, —
 Zij deert u niet en laat u gaan.

Bied kloek en moedig haar den kop,
 Zij ziet met eerbied tot u op.
 Maar zoo ge laf zijt en vervaard,
 En schuilt in 't hoekje van den haard,
 Zij vecht het liefst met wie haar vreest,
 En kwelt heur bangsten vijand 't meest.

Ware ik nog jong, wat ik dan deê?
 Ik ging een eindje met die twee.
 De jeugd... maar kijk mijn knaapjes hier:
 Zij branden zich de broeken schier.
 Met schaatsen, jongens, naar de baan,
 Komt, waagt een kouden neus eraan!

J. BRESTER AZ.

(Verspreide en nagelaten gedichten. Deventer, A. ter Gunne.)

MAARTEN HARPERTSZ. 1607—1609.

Wat moed in zulk een teedre jeugd.
Jonkvrouw J. C. DE LANNOY.

I.

Het was een tooneel, het penseel van een Schotel waardig, die onmetelijke zee, slechts aan de eene zijde in het verre verschiet door de Afrikaansche kust begrensd, op welke twee schepen sinds een paar uren een schouwspel aanboden, naar een strijd van de wilde monarchen der woestijnen van dat werelddeel zweemende. Het koninklijke van den leeuw viel in het eene vaartuig niet te miskennen, de aard van den tijger kwam in elke beweging van het andere uit. Terwijl de houding van het scheepsvolk op het dek van het eerste een vurig verlangen naar den strijd verried, en de bevelen van diens Kapitein bewezen, hoe zeer hij wenschte den wijkende in te halen, scheen het tweede de vervolging te willen ontsluipen, maar trachtte inderdaad slechts het voordeel van den wind te hebben, om te zekerder te overwinnen. Alle aarzeling, aan boord van welk der beide schepen wij ons zullen begeven, houdt op, nu wij bij het middagzonnelicht van dien hemel, dat bijna loodrecht op de blinkende golven en het even blinkend zand der Guineesche kust nederdaalt, op het eerste de Prinsenvlag aanschouwen. Ongeveer veertig jaren vóór het door ons geschetste oogenblik had de Vader des Vaderlands haar, door zijn ridderlijken broeder, bij Heiligerlee voor het eerst doen ontrollen. Ongeveer veertig dagen vroeger, had Jakob van Heemskerk haar voor het eerst op den ervijand van den Staat, op zee doen zegepralen.

Laat ons de groep op de achterstevan van dat schip gadeslaan. De hoed met de pluim, de bonte sjerp, het groote zwaard doen ons in een man van middelbaren leeftijd den bevelhebber vermoeden; van Meteren noemt hem Harbart Martssen, Capiteyn van de Barc, een schip tot die der Admiraliteit van de Maze behorende. Die jongeling in den bloei zijner dagen is de Luite-

nant Heinsz; gindsche éénoogige grijskop zijn stuurman; dat knaapje, dat zich vermetel op den uithoek geplaatst heeft, is de zoon des bevelhebbers.

„Ik kan waarachtig niet zien, dat de roover nadert,” sprak de vóórlaatste tot den Kapitein, den blik op het schip gevestigd houdende, hetwelk alleen het eentonig gezicht, dat lucht en golven aanbod, afbrak.

„Wat, rouwe Gijsbert!” antwoordde deze, den pekbroek met eene dier vertrouwelijke benamingen aansprekende, in die dagen niet ongewoon, en van welke de deftige Geschiedenis mijnen Boer, lange Hendrik en mooi Lambert bewaarde; — »kunt gij niet zien, dat hij, nu de wind in zijn voordeel is, alle zeilen bijzet om ons op zijde te komen? — Knaap, reik mij den kijker!”

„Hm! Hm!” mompelde de stuurman, aan de haren van zijn grauwen baard trekkende, »toen ik bij den Admiraal van Veece scheep kwam, wist men niets van die verspieters; maar Jacob Simonsz. zei honderdmaal, dat het ééne oog van rouwen Gijsbert scherper zag dan een valk.”

„Hij komt, hij komt!” riep het jongskén, terwijl zijn vader door den voortreffelijken kijker tuurde, welken deze van Jacob Metius te Alkmaar gekocht had; »zie, Meester Gijsbert! eerst was hij onder het wolkje, nu is het achter hem!”

„De droes! zouden de jaren het doen?” mompelde de oude.

„Dat Pieter Claes Rochussen bij ons ware!” zeide de Luitenant, »de Luipart is nauwelijks tegen hem opgewassen, en onze Barc—”

„Hij schijnt lust te hebben te onderzoeken, of wij al ons kruit bij Gibraltar verschoten,” viel Harbart in, en gaf de vereischte bevelen, ten einde den vreemdeling, zooals hij het verdiende, te ontvangen.

Intusschen naderde het schip inderdaad, en toen zijne witte en bruine zeilen meer en meer zichtbaar werden, geleeke het in zijne vlugge vaart een roofvogel, die gereed is op zijne prooi neder te schieten. Een bijgelooviger volk dan de Hollanders van dien tijd zou het voor een betooverd vaartuig hebben aangezien: er vertoonde zich geen menschelijk wezen op het dek; en echter getuigde elke wending van eene meesterlijke hand, die zijne richting bestuurde. Het was bijna, of die beide eenzame zwervers

op de glinsterende oppervlakte van rol hadden gewisseld. De vervolgde scheen de aanvaller te zullen worden; Harbarts hand gaf het teeken en het seinschot viel van het Hollandsche boord.

De vreemdeling beantwoordde het door het plotseling ophijschen eener bloedroode vlag, in welke een gouden dolk boven een omgekeerden beker en een gebroken verkeerbord geplaatst was.

»Houdt u goed, jongens! Voor de Staten en Prince Mouringh!» riep Harbart tot zijn scheepsvolk, en de luide toejuiching, welke die weinige woorden vergezelde, werd eensklaps door eene doodsche stilte gevolgd. Doch het was niet de stilte der verslagenheid, de naam des Allerhoogsten werd in den gebede aangeroepen.

»Amen!» klonk het en, om de uitdrukking van een onzer Historieschrijvers te bezigen, daarna *dronck het scheepsvolk malcanderen den dronck der ghetrouwigheyt toe, en seylde lustich naer sijnen vijandt.*

»Sa, Trompetter!» beval Harbart, »blaas luide ons Wilhelmus: hij wete, met wien hij te doen heeft.»

Onwillekeurig paarden zich de stemmen der bootsgezellen aan de schetterende tonen van het speeltuig, en het vaderlandsch gezang weerklonk over de golven der Ethiopische Zee. Het roofschip was nog altijd op genoegzamen afstand, om elke losbranding des geschuts vruchteloos te doen wezen; maar de blikken der matrozen teekenden hun ongeduld de ontstoken lont nog niet te mogen bezigen.

»Heinsz!» riep de bevelhebber den luitenant toe; de jongeling voegde zich bij hem.

»Indien ik sneuvelen mocht, Jonkman! gij kent uw plicht en weet, waar mijne orderbrieven liggen, maar ik heb eene bede als vriend. Mijn jongskens» —

»Hier is mijne hand, Kapitein! hij zal in mij een vader vinden; doch die roover is driemaal zoo zwaar gewapend als wij! Het is misschien de Engelsche duivel Warde, of onze vervloekte Simon de Danser; indien ook ik er niet van —» »Dan zal Marten zich zelven redden,» sprak de knaap, wiens groote oogen even veel openhartigheid als heldenmoed teekenden; »doch de Heer zal mij genadiger wezen, dan u zoo vroeg weg te nemen,» voegde hij er bij, die geloovig opslaande.

»Kus mij, jongen! Moeder had gelijk, toen zij u te huis wilde houden.»

»En was ik u dan tot last, Vader! of vreest ge, dat ik bang ben? Neen, liever dan als eene oude best bij den haard te zitten, zoude ik in den mast van dien roover klimmen, en zijne vlag met mijne tanden neerhalen.»

»Maar er zijn geen honderd realen van achten aan te verdienen, Marten!» hernam de vader glimlachende om de drift van den jongen, en zinspelende op de belooning aan den trompetter van Kapitein Cleinsorge geschonken, die een dergelijk waagstuk in den slag bij Gibraltar aan boord van den Spaanschen Admiraal, met gelukkig gevolg ten uitvoer bracht.

»Er is eer bij te behalen!» hernam de knaap, »en hebt gij mij niet zelf geleerd, dat glorie meer waard is dan geld?»

»Vergeet het nooit, jongen!» hervatte Harbart, »en God zal met u wezen ook, wanneer ik —»

Het roofschip was onder schot gekomen, de vader ging in den bevelhebber te loor. »Vuur!» klonk het en eene donkerder wolk dan aan den azuren hemel rondreef, omgaf eensklaps de beide zeekasteelen.

II.

»Goeden nacht, Luitenant!» zeide rouwe Gijsbert, de machtelooze hand van Heinsz drukkende, »ik zal u dra volgen, man!»

»Nu kan hij mij in geen dikken mist meer een uur lang op den top van den mast laten zitten,» merkte een matroos aan.

»Dat gaat u vóór, jongens!»

»De roover betaalt beter dan de Staten, hij geeft ons de schotten met rente terug.»

En de waarheid der laatste opmerking werd ten koste des sprekers bevestigd, want in den volgenden oogenblik stortte hij neder en zijne beide burenen met hem. Een zucht, een vloek, een »God, ontferm u!» was alles wat men hoorde, en drie redelijke wezens waren geweest!

Men hoorde het ter nauwernood, want het gebulder van het geschut, het gekraak van masten en zeilen, het gejuich, het

geschreeuw werd steeds heviger, de lafste werd moedig, de bloedste onvervaard. Het gevecht had een vierde uurs geduurd. Waartoe zoude ik u al de ijselijkheden er van schilderen? Hollanders waren nooit laf op zee.

»Vader, gij bloedt!» zeide Marten.

»Ik voel het niet, jongen! — Luitenant Heinsz!»

»Luitenant Heinsz is dood!» klonk het door wolken rooks.

»Claes Hendriksz dan?»

En Claes Hendriksz kwam, ontving de bevelen des kapiteins en spoedde zich naar het andere einde van het schip.

»Vader, laat mij den wondheeler halen!»

»Denk aan u zelven het laatst, zoo gij ooit bevelhebber wordt, Marten!»

Eene dubbele laag van het vijandelijk vuur deed een akelig gekerm opgaan; maar met meer tegenwoordigheid van geest dan zijne jaren beloofden, strikte Marten, te midden daarvan, zijn halsdoek los en wond dien om het been van zijn vader: Harbart was aan de kuit gekwetst.

»Arie Goossens!» riep de kapitein. Het duurde eene geruime wyl, eer hij verstaan werd; eindelijk verscheen de geroepene, en Harbart deelde hem dezelfde orders mede, welke hij een oogenblik te voren aan Claes Hendriksz gegeven had; doch het was te laat — de vijand enterde.

Arme Harbart Martssen! hij zag, dat de bevolen wending verzuimd was. »Er rest mij niets dan een eerlijke dood!» dacht hij, en snelde den roover te gemoet. »Marten! groet uwe moeder voor mij!»

Doch eer de aanvoorders elkander ontmoeten, vielen er drie schoten. »Vader! Vader!» kermde eene stem. »Vader! Vader!» Helaas! de vader zweeg en bleef zwijgen, — Marten knielde bij zijn lijk.

Sir Francis Verney, de bevelhebber van het kaperschip, stond op drie schreden afstands het tooneel aan te staren; een jonge krijger aan zijne zijde zuchtte, het was zijne geliefde Isabeau, in krijgsmansgewaad.

»Zult gij mijns vaders dood niet wreken?» schreeuwde Marten, zijne tranen afwisschende, het scheepsvolk toe, terwijl hij de

vlag der Barc zag neerhalen en in dien smaad de bevestiging aanschouwde van het victoriegeroep der roovers.

Vergeefsche bede — de dappersten waren gevallen!

Eer echter dat zinnebeeld van Hollands onafhankelijkheid door den schendigen voet des vijands konde worden vertrapt, beproefde Arie Goossens, wiens rechterhand was afgehouden, met de wapenen, welke hem overschoten — zijne linkerhand en zijne tanden — hem dat heilige teeken te ontrukken. Zij worstelden eenige oogenblikken, de betwiste vlag werd hun lijkkleed, Goossens sleepte zijn tegenstander mede in zee.

»Zult gij mijns vaders dood niet wreken?» herhaalde Marten.

»Prince Mouringh had hem lief, maar ik nog meer, jongen!» was het antwoord en Sir Francis zou den dolk, die als een bliksemstraal voor zijne oogen flikkerde en verdween, niet ontgaan zijn, indien de jeugdige krijger den stoot niet in zijn arm had opgevangen.

»Isabeau!» riep Sir Francis, en de kreet verried de hevigheid zijner aandoening.

»Ik ben beloond!» antwoordde zij, »laat dien knaap in mijne kajuit brengen, het is de zoon des Kapiteins.»

Sir Francis gaf de vereischte bevelen.

»Dank hebbe uw goede wil, rouwe Gijsbert!» zuchtte Marten, die, van het lijk zijns vaders afgescheurd, terwijl men hem wegvoerde, den man gewaar werd, die zijne bede had verhoord en er duur voor boette.

»En God — mijne ziele — Marten!» — kermde de stervende.

Vóór nog de schemering inviel, was de Barc leeggeplunderd en hadden de roovers het kleine gedeelte harer bemanning, dat niet voor de overmacht was bezweken, in ketenen gesloten en aan boord overgebracht. Verney deed oogenblikkelijk de herstelde zeilen der *Fairest* ophijschen, en zette zijn tocht voort. Vlwg als een watervogel, wiens neergeslagen wiken slechts de kruinen der golven aanraken, gleed de ranke bodem over den Oceaen, thans door het schitterend gestarnte van den hemel bestraald. Diep in het oosten bleef een vurig gevaarte een geruimen tijd zichtbaar; eindelijk was het, of het met een doffen donderslag in den schoot der wateren wegzonk. »Mijn Vader!

Van eigen Bodem. IV, 5e druk.

mijn vader!" gilde eene stem op het dek, — het ruwe scheepsvolk had deernis met den schreienden knaap.

III.

Op een somberen herfstavond van het jaar 1809 kondigde de klok van de Groote Kerk te Rotterdam de achtste ure aan, en peinzende telde eene bejaarde vrouw, welke in hare kamer de doffe tonen hoorde, die slagen na. Wekte het uur bij haar eene droevige herinnering op; had zij op denzelfden stond eene grievende tijding ontvangen? Het was niet onwaarschijnlijk; zij droeg het statelijk weduwkleed dier dagen en haar aangezicht was in treffende overeenkomst met dat gewaad van rouwe. Een bijbel lag opgeslagen vóór haar; indien gij over haren schouder hadt gezien, ge zoudt u overtuigd hebben, dat de bladen, op welke zij staarde, tot het Evangelium Lucae behoorden. Vermoedt gij niet, dat zij de opwekking van den jongeling te Naïn gelezen heeft? Een traan vloede langs hare wangen, zij hief hare stramme hand, om dien af te wisschen, niet van haren schoot op; het was de Heer, die tot hare gelukkiger lotgenooten gezegd had: »En ween niet!"

Hij zou het nooit tot haar zeggen!

Eensklaps sprong de oude hond, die zich aan hare voeten had uitgestrekt, onrustig op; gillende vloog hij naar de deur der kamer. Daar hoorde de weduwe een ongewoon gedruisch in den anders stillen gang — het was een lichte tred, eene jeugdige stem!

Zoo hij het was!

Nooit had haar hart in de eerste verrukking der liefde zoo hevig geslagen; zij bestrafte zich zelve met een weemoedigen glimlach over hare ijdele hoop.

Hij was het!

De deur vloog open; Marten Harpertsz viel zijne moeder om den hals; gij eischt niet, dat ik u dat wederzien schildere.

Marten Harpertsz werd later Luitenant-Admiraal van Holland en verwierf zich een roem, zelfs door dien van Michiel Adriaansz niet overtroffen; Joan de Witt getuigde van hem, dat hij een

zeeheld was, wiens wedergade vroegere tijden nooit hadden aanschouwd en latere wellicht nooit zouden zien, en Jan Vos sprak slechts waarheid, toen hij zijn bijschrift op 's Mans beeltenis eindigde met de verzen:

Beschreit dien Watergod, — vergeefs is 't zegepralen,
De lauwrn zijn te dier, die wij met Tromp betalen.

E. J. POTGIETER.

(Schetsen en verhalen. Haarlem, Kruseman en Tjeenk Willink.)

HET MUSCHJE.

Er zal een hevig onweer komen;
Wat wordt de lucht daar zwart en dik!
De blaadjes trillen aan de boomen,
En ieder bloempje beeft van schrik.

De zon schuilt weg, 't begint te donkren,
De schuwe zwaluw zoekt het riet;
Ginds zie ik reeds het weerlicht flonk'ren, —
En stil! was dat de donder niet?

O, als het onweer los zal breken,
Waar vindt gij, arm, klein muschje, dan
Een schuilplaats, waar ge u kunt verstoppen,
Een dak, dat u beschutten kan?

„Hij, die mij 't aanzijn heeft gegeven,
Vol liefde en goedertierenheid,
Waakt ook gestadig voor mijn leven,
Is altijd tot mijn hulp bereid.”

»O, Ja, Hij is me een vriend, een vader,
 Hij voedt me en kleedt me en mint mij teer,
 En is 't de wil niet van dien Vader,
 Dan valt geen muschje op aarde neer.

J. J. A. GOEVERNEUR.

EEN VOGELFESTIJN.

Reeds is het weder herfst geworden. De jagers zijn van ochtend al vroeg uitgetrokken, omdat de oostenwind een mooien dag voorspelde; en ook wij willen zooals zij uitgaan en naar »wild» zoeken, niet echter om te dooden of om te verminken, maar alleen om te zien, te luisteren, misschien nieuwe kennissen te maken.

Gaat mede naar de duinen. Wijkt een weinig van den grooten weg af en slaat een pad in, langs die kleine boschjes van berken, lijsterbessen, hagedoorns, die aan de binnenzij der duinen zulke schilderachtige partijtjes vormen. Zet u daar met mij neder in de lekkere herfstzon, die juist nog hoog genoeg staat om ons over gindsche hooge boomen heen te kunnen bereiken. Hoe heerlijk rustig is het hier. Slechts in de verte, van de naaste boerderij af, hoort gij van tijd tot tijd stemmen en dicht bij ons verdraagt zich nu en dan een zangvogeltje door zijn vriendelijk gesjilp. En indien gij stil zijt, zal het ook niet lang duren, eer gij er een te zien krijgt. Kijk, daar nadert in het kreupelhout een roodborstje. Het maakt zachte, genoeglijke geluiden, springt van takje op takje, nu eens op den grond en dan weder wat hooger en ontdekt weldra, dat de doornstruik, waarop hij zich bevindt, ook beziën voortbrengt. Of schoon geen bijzondere vriend van fruit — voor eene slak of een wurmpje laat hij graag eene bezie liggen — zoo wil hij nu toch wel eens even van de nieuwe vrucht proeven, snoept, onderzoekt en komt tot het besluit, dat de grootste helft al goed rijp is. Welk

eene koninklijke weelde voor zoo'n diertje: alleen in zulk een overvloed! Hij schijnt zich dan ook recht behaaglijk te gevoelen en al 't genot van den toestand in te zien. Ziet, hoe hij het kopje nu eens opsteekt en dan weer rechts en links buigt; begeerig rondkijkt met de schitterende oogjes; hier eene besafpikt, maar in zijne brooddronkenheid wegwerpt; ginds trekt aan eene andere, halfrijpe, die nog vrij stevig vastzit aan haar steeltje, zoodat de gansche tak mee in beweging komt, en de kleine snoeper schrikt van het geritsel, dat hij zelf veroorzaakt! Maar nu heeft hij er eene gevonden, die hem buitengewoon aanstaat, en pikt haar open met zijn aan de punt gebogen bekje en nuttigt haar in eene zegevierende, bijna overmoedige houding.

Niet lang echter blijft hij alleen. Daar komen een paar meezen aangevlogen en nog eene mees en nog eene. Het is dan ook de tijd van 't jaar, wanneer zij overal beginnen rond te zwerfen. Zij hebben pas haar nieuwe kleed aan, na de ruiling, en behoeven zich dus niet te schamen om in optima forma ¹⁾ voorgesteld te worden. Hier is mijnheer de koolmees met zijn zwart kopje, zijne witte wangen, zijne gele borst, en eene breede zwarte streep, als eene lange das daarover heen. Zijn wijfje is juist gekleed als hij, alleen de borststreep is wat smaller. Ginds wipt een pimpelmeesje, met zijne zachte, blauwe en blauwachtige tinten. Die kleintjes daar houd ik voor »zwarte» meezen, ofschoon zij in kleur niet heel veel van de koolmeezen verschillen. Ook zij teren doorgaans op krachtiger voedsel dan bessen: zij zijn zeer goede vrienden van de tuinlui, en helpen hen in dit seizoen de boomen zuiver houden van insekteneieren; zij zijn daarmee den ganschen dag druk bezig en het is slechts bij wijze van dessert, dat zij zich zulk een zoetigheidje laten welgevalen. Ditmaal schijnen allen er zoo over te denken. 't Is, alsof de vogels in de buurt bemerken, dat hier iets bijzonders gaande is en uit nieuwsgierigheid eens komen kijken, of de vondst hun aanstaat. De musschen althans komen er rond voor uit, dat zij veel van vruchten houden en evenzoo

¹⁾ In den besten vorm; — naar den eisch.

de vinken, die bij zes- en zeventallen te gelijk hier komen nedervallen, eer zij zich straks misschien laten beetnemen in de verleidingen der naaste vinkenbaan. Hier ten minste zijn ze nog veilig. Op dit feest wachten hun geene listen en geene andere beleedigingen, dan die zij zelve op hunne beurt ook uitdeelen: de bekslagen en stooten, welke afgunst en inhaligheid hier en daar toedienen. De meezen vooral zijn ondeugende, kort aangebonden vogeltjes, die hun korten snavel even licht gebruiken om elkander als om bessen te pikken.

Telkens vermeerderen de gasten. Het middelpunt van het landelijk maal is echter nu niet meer de hagedoorn, maar een groote berberissestruik, welks vruchten aan de meesten nog beter schijnen te bevallen. Daaromheen springen zij en verdringen zij elkander en huppelen en stoeien zij en schijnen zij verstoppertje te spelen achter de bladen, zoodat wij ze nauwelijks meer kunnen onderscheiden. Daar glinstert iets heldergeels tusschen de takken; het is de kop van een goudhaantje, dat voor de gezelligheid de meezen op hare vlucht gevolgd is, toen zij zijn gewoon verblijf, het sparrenbosch, voorbijvlogen. Zoo even zag ik ook een winterkoninkje, wat zijne grootte aangaat, het kolibrietje onder onze inlandsche vogels. Hoe aardig, vlug en dartel beweegt het kleine ding zich, hoe wipt hij onophoudelijk met zijn staartje, nu eens langs een stam of stengel naar dierlijk voedsel zoekend, dan weer als terloops een berberisje snappend. Want ook hij, klein als hij is, noemt dit eigenlijk kinderkost en is zelf een jager in zijn hart. Echte planteters zijn niet ééne soort van vogels, duiven alleen en kroos etende zwemvogels uitgezonderd; maar ook de kloekste jager heeft wel gaarne wat groente of moes bij zijn wildbraad, en aldus kan onze winterkoning het zich zonder schande veroorloven om heden deel te nemen aan dit vruchtenfestijn. Het is een waar volksoploopje onder de vogels: zelfs de schuwe basterdnachtegaal, anders zoo eenzelvig, waagt het ditmaal, zich onder het gezelschap te mengen. Slechts dat boomkruipertje acht zich boven de zaak verheven, klimt rustig door al het rumoer heen, tegen zijn abeelstam op en onderzoekt de spleten van de schors met zijnen snavel; zoo hij al eens, voor de afwisseling, iets plantaardigs wil eten, dan vergenoegt

hij zich met droge zaden van wilde Spiraea of kleinere kruiden.

Het berberissestruikje is al ras geplunderd. Niet dat alles opgegeten is; o neen, het grootste deel der beziën ligt op den grond verspreid, hetzij als onrijp weggeworpen of met speelscheid vermorst, hetzij, juist doordien zij overrijp waren, onder het stoeien van de steeltjes afgeschud. De zwakste of bedaardste of voorzichtigste der vogeltjes hebben zich dan ook reeds aan het gewoel onttrokken en zitten nalezing te houden tusschen 't gras in de rondte; de gulzigste en sterkste daarentegen zijn van het heerlijk gehavende struikje op een verschen haagdoorn overgewipt. Doch doornbessen na berberissen schijnt voor hen »de boer op den edelman" te wezen. De meesten blijven daar niet lang. Dichtbij echter had reeds van den beginne af een grauwe lijster zijn naam eer aangedaan, en zijn hart opgehaald aan de naar hem genoemde vruchtjes. Op dien nieuwen voorraad doet nu de groote hoop een aanval. De lijsterbessenboom, die dadelijk van eene massa heel en half verdorde bladeren bevrijd wordt, zwenkt voortdurend heen en weder onder het rumoer van dit onverwachte bezoek. Nog steeds vermeerderen de bezoekers; ijlings aangevlogen, zetten zij zich neder en buigen tegelijk met hunne knie hunne kleine teenen, zoodat die zich stevig om de takken klemmen, waardoor zij met hun bek de wiegelende trossen kunnen grijpen. Eensklaps komt een ekster aan, zijn wijffe voegt zich bij hem; die twee krassen, lachen, schateren, pikken in de bessen en brengen den schrik onder de kleine vogels, welke, angstig wegvliegend, geërgerd, op een korten afstand, tegen hen blijven zitten piepen, maar hun intusschen, zeer voorzichtig, de keus uit de schitterendste trossen laten. Onrustig als hij is, blijft de ekster gelukkig niet lang; met vluggen wiekslag schieten beiden naar de overzijde van den duinrug en terwijl wij hen nog even nazien, om den prachtig blauwen weerschijs op hun staart en vleugels te bewonderen, hebben reeds de anderen hunne plaats hernomen, met luid gesjilp elkaar gelukwenschend, dat het veld weer vrij is.

(In 't vrije veld. Brieven van een landmeisje aan jonge dames. Amsterdam, C. L. Brinkman.)

KAPITEIN PULVER ONDER DE VRIJBUITERS.

Harmen Pulver, Kapitein op „de Prins te Paard” is met zijn stuurman Sander Gerritsz. bij stormweder over boord geslagen en door een Spaansch schip opgenomen. Dit schip wordt door vrijbuiters aangevallen en veroverd, zoodat Pulver in gevangenschap geraakt.

Hij vertelt deze lotgevallen in een familiekring op het buitengoed Heizicht en gaat voort op de volgende wijze:

»Wij gingen onder zeil en het duurde zoowat vier of vijf etmalen, dat wij in dat satansche hok bleven opgesloten zonder zon of maan te zien: alhoewel, dit moet ik tot eer van den vrijbuiters en van zijn kok zeggen, wij kregen, ofschoon gevangen, beter eten dan op het Spaansche schip. Eindelijk, den zesden dag geloof ik, liet men ons op het dek hijschen. Ik keek ereis rond om hoogte te nemen; maar Joost haal me, zoo ik de plaats herkende, waar we ons bevonden; en dat was nog al natuurlijk, daar ik er nooit geweest was. Wij lagen voor anker in eene zeestraat; althans voor zooverre ik in dien korten tijd heb kunnen bespeuren: het was zout water en zoo helder, dat men het zand van den bodem en al de visschen, die er heen en weer zwommen, onderscheiden kon. Rechts en links een muur van rotsen, die naar mijne gissing wel vijfhonderd voet uit het water oprezen, en zoo steil, dat men zou gedacht hebben, zij waren den dag te voren van elkander gespleten; overal groeiden er boomen en struiken op, waar maar een beetje aarde en een scheur in de rots was om zich op vast te hechten, terwijl het kanaal op sommige plaatsen zoo smal was, dat de takken van weerskanten elkander ontmoetten bij wijze van een berceau, zooals men dat op zijn Fransch heet, geloof ik; en dan had men er vogels in van alle soort, duiven en spechten en eenden en nachtegalen, die zongen, dat het een lust was, en witte kraanvogels en zwarte kraanvogels en grijze kraanvogels, die hier en daar stonden te kijken, met eene verwaandheid als een diender voor een Sinterklaaswinkel. Maar ik had niet lang tijd om alles nauwkeurig op te nemen: wij werden

in de jol neêrgelaten en een eind weegs van het schip gevoerd, tot wij ons op eene steê bevonden; waar het water een inham in de rotsen maakte. Hier was eene landingsplaats en eene natuurlijke trap in de rots, die wij op moesten; het was er bij wijlen mooi donker, want het hing er zoo dicht van takken en struiken, dat de zon geene gelegenheid had om erdoor te schijnen; en er liepen overal hagedissen, zoo vlug en zoo glinsterend, als ik ze mijn leven niet gezien heb. — Nu! toen wij bovenop de hoogte waren, moesten wij er aan de andere zijde weer af en kwamen zodoende in eene vallei, waar dan eigenlijk het ware verblijf van de zeeroovers was: en eene goede schuilplaats was het, want wie den ingang tot de zeestraat en het pad over de rots niet kende, zou er uren naar gezocht hebben. Hier bracht men ons in eene groote schuur, waar dag en nacht schildwachten met geladen vuurroeren voor stonden: 't geen mooi onnoodig was, want al hadden wij willen en kunnen wegloopen, ik weet niet, waar wij heen waren gegaan. Alle dagen kwam men een van de met ons gevangen Senhores ¹⁾ halen en die kwam dan niet weerom. »Die is er om koud,» zei Sander dan. Maar ik zei: »neen! dan zouden zij ons zoo lang den kost niet gegeven hebben; maar zij geven hun de keus om gehangen te worden of dienst bij hen te nemen: dat is zoo zeerooversmanier.» — Wij dachten al: wanneer zal de beurt aan ons komen? toen eens op een dag een allerliefst Juffertje binnenkwam, een meisje van zoo veertien of vijftien jaren, naar ik gis, met een recht vriendelijk gezichtje en een heel net kleedje aan. »Zijn er hier geene Hollandsche zeelui?» vroeg zij in zuiver Nederduitsch. Sander en ik, wij keken elk-ander aan, alsof wij het in Keulen hadden hooren donderen. »Tot je dienst,» zeiden wij allebei: »wat is er van je believen?» — »Wilt ge zoo goed zijn, mij te volgen?» zei zij toen weer, met een allerliefst stemmetje. »Niets liever dan dat,» antwoordden wij, want wij hadden mooi onze bekomst van in die stinkende schuur te zitten. Zij ging vooruit; de schildwachten presenteerden het geweer voor haar, krek of zij eene prinses ware ge-

¹⁾ Heeren. Pulver duidt met dien naam de Spanjaarden aan.

weest, en zoo wandelden wij achter haar over het veld, totdat wij aan een heel aardig zomerhuis kwamen, dat tusschen hooge kokosboomen gelegen was. Hier stond weer een kerel op schildwacht, die ons met haar doorliet. Zij stootte eene zijdeur open, en wij zagen een man aan tafel zitten met een sitsen, gebloemden, japonschen rok aan zijn lijf, druk bezig met schrijven. — »Hier zijn de twee Hollanders, Papa!» zeide het Juffertje. De vreemde Heer keek op: het was warentig de rooverkapitein. — »Hoe heet je?» vroeg hij, terwijl hij mij strak aankeek.

»Harmen Pulver,» zei ik. »Wat duivel, spreekt UEd. ook al Duitsch?»¹⁾

»Gij komt hier om te antwoorden, en niet om vragen te doen,» zei hij met eene barsche stem, terwijl hij de wenkbrauwen samentrok. »Hoe oud zijt gij?»

»Vijf en veertig jaar,» zei ik weer, terwijl ik mijn kop krabde.

»Hoe kwaamt gij op dat Spaansche schip verzeild?» vroeg hij alweer.

»Wel!» zei ik: »dat wil ik wel ereis vertellen» — en zoo zei ik hem de gansche waarheid, van stukje tot beetje. Hij luisterde heel aandachtig toe en vroeg mij vervolgens, hoe lang ik ter zee gevaren had, of ik vrouw en kinderen te huis had en zoo al meer. Toen draaide hij zich naar Sandertje, die ook zijn naam en zijne jaren op moest biechten. »Sander Gerritsz!» zei hij toen, »gij zult vooreerst in mijn dienst blijven, tot zoolang ik eene andere bestemming voor u vinde. Amalia! breng dien knaap naar achteren en zeg aan Diego, dat hij hem een stel kleederen bezorge en in zijn werk onderrichte.»

»Bij dit gedeelte van Pulver's verhaal kon ik²⁾ niet nalaten verwonderd op te zien. »Amalia,» herhaalde ik, »heette zijne dochter Amalia?»

»Wel ja, Amalia!» hernam Pulver, »een mooie naam voor de dochter van een rooverkapitein. Nu, dat is tot daar aan toe. Het meisje was in allen gevalle een lief en vriendelijk ding: zij wipte de kamer uit en Sander volgde haar, niet recht zeker

¹⁾ *Duitsch*, een der vroegere namen onzer taal.

²⁾ Ferdinand Huyck, een der toehoorders, zoowel als Henriëtte en Susanna, die later voorkomen.

of hij wèl of kwalijk deed, geloof ik, want hij keek mij een keer of drie aan in 't heengaan, als een tolgaarder zou doen, wien ze onzuivere munt in de handen gestopt hebben. »Nu komt mijne beurt,» dacht ik. — »En gij, Harmen Pulver!» zei de Kapitein, »gij zult Onderstuurman bij mij worden, overmits ik den mijnen in het laatste gevecht heb verloren.» — »Ik bedank u hartelijk,» zei ik. — Toen zette hij een gezicht, alsof hij me op wou vreten. »Wat!» zei hij, »en waarom niet?» vroeg hij, alsof het een Admiraalsbaantje was, dat hij mij gepresenteerd had.

»Wel!» zei ik weer, »omdat . . .» en meteen snuffelde ik in mijn broekzak, waar ik nog, spijt schipbreuk en roovers en al, een klein zakbijbeltje had bewaard; en ik sloeg het open: »kijk!» zei ik, en wees hem op het achtste gebod."

»Dat was braaf gehandeld,» zeide Henriëtte, en Susanna zag den dikken man met eenigen eerbied aan, alsof zij eene innerlijke belofte deed, van ten minste in de eerste tien minuten den spot niet met hem te drijven.

»En hoe nam de zeeroover dat op?» vroegen wij allen uit één mond.

»Wel, dat viel mee, (zoo als de dronken bottelier zei, toen hij met de gangtrap in zee rolde). — Hij keek wel eerst wat stuursch, maar het maakte toch indruk, merkte ik. »Ik wil geen theologisch dispuut met u beginnen,» zei hij, »anders zou ik u kunnen overtuigen, dat dit artikel, (hij noemde het een artikel: de man was ook niet vast in de leer!) dat dit artikel,» zei hij, »op mijn beroep niet toepasselijk is. Ik ben hier zooveel als Souverein, geloof ik,» zei hij, »en in oorlog met alle natiën; alleen heb ik nog een gekkelijk zwak voor de Hollanders, ofschoon zij het niet aan mij verdiend hebben. — Ik geef u een uur om u te bedenken,» zei hij; en meteen vouwde hij heel bedaard het papier, dat hij geschreven had, dicht en stond op om heen te gaan. — »En zoo ik het nu niet aanneem,» zei ik, »wat dan?»

»Dan wordt gij gehangen,» zei hij, op denzelfden toon, alsof hij mij de keus had gelaten tusschen een slok brandewijn en een glas rood en hij stapte de deur uit."

»Uw toestand moet alles behalve vroolijk zijn geweest,» merkte ik aan.

»Om den drommel niet,» zeide Pulver: »maar ik had er mij al zoo half en half op verwacht en mijn besluit was genomen, want ik dacht: men moet toch eenmaal dood en dan nog liever als een Christenmensch gestorven. Zoo ging ik zitten en dacht, ik zal mijn laatste uurtje toch zoo goed mogelijk besteden en lezen een kapitteltje uit de Schrift; en met dat ik daaraan bezig was, zoo komt mij dat Juffertje weer binnentrippelen. »Och Kaptein!» zei ze, »vertel mij toch ereis wat van Holland: ik hoor zoo graag van Holland spreken.» »Lief Juffertje,» zei ik, »dat zou ik met plezier doen, waarom niet; maar ik heb nu zoo slecht den tijd, want over een uur, weetje, moet ik gehangen worden, en daarom dien ik mijne leste oogenblikken wel te besteden met mijne ziel in een staat van genade te brengen en nog eens aan mijne arme vrouw en zes bloeien van kinderen te denken, die ik te huis heb gelaten.» En met voelde ik, dat mijne oogen overliepen. »Wat!» zei zij, »hebt gij vrouw en kinderen?» en zij begon ook mee te schreeuwen, de goede, medelijdende ziel. »En wie wil u laten hangen?» vroeg zij, »is het Papa? — Ja? — In dat geval, dan zal ik hem zoolang smeeken en bidden, tot hij u genade geeft.» —

— »Juffertje,» zei ik, »het hangt van mij af, om te blijven leven, maar dan moet ik dienst nemen bij uwen vader: zieje, dat kan ik nu zoo maar niet met mijn geweten overeenbrengen.» — »En waarom niet?» vroeg zij, met een heel natuurlijk stemmetje. »Ja!» zei ik zoo, »om dat rooversbedrijf, dat strijdt zoo wat tegen goddelijke en menschelijke wetten.» Toen keek zij mij heel strak in 't gezicht, omtrent even strak als haar vader gedaan had. »Ik weet het,» zei zij toen, snel sprekende, net alsof zij bang was voor hetgeen zij zeide, »ik weet het: — spreek daar niet over. Gij hebt gelijk: ik ben het slechts ontwend, dergelijke waarheden te hooren. Lees voort en ik zal u niet storen; maar ik wil hier blijven, ik moet met mijn vader spreken: dat zal zoo niet afloopen.»

»Zonderling!» zeide Henriëtte, zich een traan uit het oog wisschende: »en hoe kwam de vader van een meisje, dat zoo sprak, aan het hoofd van een rooverschip?»

»Dat is, wat ik ook dikwijls gedacht heb, Juffertje!» zeide

Pulver: »maar UEd. zal nog meer hooren. Juffrouw Amalia dan ging over mij zitten, met de armen gekruist en terwijl zij stipt voor zich keek. Het uur was nauwelijks verlopen, of daar stapte haar vader weer binnen. »Wie heeft u geheeten hier te komen?» vroeg hij aan zijne dochter, »laat ons alleen.» — »Neen!» zei zijne dochter: »dat doe ik niet, of gij moet mij eerst beloven, dien man vrij te laten. Hij heeft vrouw en kinderen,» zei zij, terwijl zij de handen vouwde. »Laat hem gaan, vaderlief, gij zult het immers aan uwe kleine Amalia niet weigeren?» En zoo ging zij voort, terwijl zij hem allerlei lieve woordjes gaf en hij wrevelig voor zich bleef kijken. Eindelijk scheen hij eenigszins tot andere gedachten te komen: hij nam haar bij de hand, zei iets tot haar in 't Spaansch en bracht haar, half willig, half onwillig, de kamer uit. Ik hoorde echter, dat hij haar buiten de deur een zoen gaf: dat dacht mij een goed voorteeken te zijn. Toen kwam hij weer tot mij. »Wel!» zei hij, »hebt gij uw besluit genomen?» — »Ja», zei ik. — »En wat is het, kort en goed, zonder teksten?» vroeg hij, »ja of neen?» — »Neen!» zei ik. — »Dus hangen?» vroeg hij weer. — »Neen! ook niet,» zei ik, »immers niet met mijn wil.» — »Gij begrijpt toch,» zei hij, »dat er geene derde keus overblijft. Ik kan toch niet iemand, die eenmaal hier geweest is, levend laten vertrekken, om, als hij te huis is, mijne schuilplaats te verklikken.» — »Hoor, weetje wat, Kaptein!» zei ik; »laat mij gerust gaan, al ware het op dezelfde manier, waar ik op gekomen ben, van mijne bezoeken zulje geen last meer hebben, dat beloof ik u; en om aan anderen den weg te wijzen, dan moest ik hem eerst zelf kennen. 't Is waarachtig beter, dat gij mij het leven schenkt: gij weet niet, hoe het u naderhand nog kan te pas komen; als b.v. de Heeren van de Compagnie u eens bij de kladden krijgen, dan zal het u meer goed doen, als ik in uw voordeel spreken kan, dan dat ik nu aan een van die gindsche boomen bungelde.» — Hij scheen even na te denken. »Gij kunt onze levenswijs nog niet beoordeelen,» zei hij, »een man moet weten, wat hij kiest, of wat hij verlaat.» Met floot hij en er kwam een aardige jongen in een matrozenpakje binnen, aan wien hij in 't Spaansch zijne bevelen gaf. »Volg dien knaap!» zei hij toen: »die zal u

brengen, waar gij wezen moet!" Wat zou ik doen? Ik maakte eene strijkage, en ging ons maatje achterna, die mij buitenshuis bracht en naar een ander gebouw, waar de bende gewoon scheen te zijn haar middagmaal te nemen. Hier kwam er een hoop bij elkander, alsof zij van den toren van Babel gestuurd waren, volk van alle natiën en tongen: er waren Portugeezen, Spanjolen, Engelschen, Italiaanders, Françoisen, Hollanders ook, schande genoeg! En ik moest mee aanzitten en zien, hoe het er toeging. Ik moet zeggen, die schelmen hadden eene tafel, of het voor een burgemeester was, vleesch en gevogelte van allerlei soort, en wijn, zooveel hun lustte en van den besten ook. Ik dacht, Pulvertje! dat is allemaal om u te verleien, maar deze reis zal het hun niet lukken. — Ondertusschen waren er een paar naast mij komen zitten, die vertelden mij, hoe goed zij het hadden onder Don Manoël, zoo noemden zij den Kapitein, en wat eene dwaasheid ik doen zou, indien ik niet met hen bleef; en onderwijl schonken zij mij alin, den eenen kroes voor, den anderen na. Maar ik lachte in mijne vuist en dacht: als het op pooien aankomt, dan ben ik nog niet bang: ik heb een buik, die kan ertegen, zooals Thomasvaer in de klucht zegt. En bovendien had ik van al het praten een keel gekregen, zoo droog, of ze van een weverswammes gemaakt was. En ziet, mijne bureu raakten allebei zoo mooi bezorgd, dat zij van de bank rolden. Toen kwam er een ander, die wou mij een papier laten teekenen; maar ik smiet het wat deftig over de tafel heen, waarop er een was, die mij te lijf wou; maar ik gaf hem eene muilpeer, dat hij naar de tweede niet vroeg. Toen vielen zij allemaal op mij aan, en bonden mij en smeten mij in een hok, waar ik tijd had om uit te slapen. Den volgenden morgen kwamen er vier kerels mij halen en begonnen met mij een doek voor mijne kluisgaten te binden, dat ik niet zien zou, wat zij in 't vizier hadden. Ik kreeg slechte gedachten, toen zij mij naar buiten brachten en meende, nu was mijn uur gekomen en ik moest maar mijn best doen als een vroom Christenmensch te sterven; maar jawel! ik had pas een eind weegs omgekuierd, of zij smeten mij in eene sloep en na een tijdlang roeiens, merkte ik aan den wind, die mij op mijn front-

werk speulde, dat wij kort aan zee waren. Op eens werd ik aan boord van een schip geheschen. »Zouden zij mij nu naar zeemansmanier aan de ra hangen?» dacht ik; maar ook al niet: ik werd tusschendeiks gelaten, ik hoorde het anker lichten en wij staken van wal. Het duurde zeker wel twintig dagen, eer de reis ten einde was en ik bleef al dien tijd beneden, zonder eens op het dek te mogen komen en zonder dat iemand boe of ba tegen mij zei: gij kunt denken, of ik ook het land had. Eindelijk liet men het anker vallen, ik werd alweer geblinddoekt, in de sloep gelaten en aan wal gebracht. Toen mij de doek werd afgenomen, zag ik, dat ik in een klein boschje was, doch waar, wist Joost. Een van de roovers, die Hollandsch sprak, stond naast mij, en stelde mij een geldzakje ter hand. »Houdaar!» zei hij: »en maak, dat je wekomt. Gij hebt slechts het eerste pad het beste te volgen, om menschen te vinden. Maar zoo ge ons altemet mocht herkennen t'avond of morgen, draag zorg ons dan niet te verklappen, noch ons na te volgen, of» ... hier maakte hij eene beweging, die ik best begreep. »Geen nood,» zei ik, »en goeie reis (zoo als de man, die zich baadde, tegen de haaien zei.)» Weg liepen zij, ik stond alleen te kijken, als malle Piet. Maar ik dacht, ik zal den anderen weg kiezen en zoo liep ik dwars door het boschje heen, mooi nieuwsgierig waar ik zou aanlanden, tot ik aan een soort van huisje kwam, waar ik een paar negers vond, die mij te recht hielpen, en mij naar de Havana brachten, want daar was ik geen twee geweerschoten van verwijderd.

Ik kuierde de stad binnen en vond al gauw eene plaats om onder dak te komen bij een ouden landsman, dien ik er wonen wist. »Wel, Kapitein Pulver,» zei die, toen hij mij zag »hoe komje zoo uit de lucht vallen?» »Patientie!» zei ik, »dat zal ik u naderhand wel eens vertellen.» Den volgenden dag ging ik ereis op mijn kuier; maar schoon ik in een paar kooplieden, die ik onderweg ontmoette, twee van Don Manoëls volk meende te herkennen, en schoon er een net getuigd en gekoperd brikje onder Portugeesche vlag in de haven lag, dat al rare vermoedens bij mij deed ontstaan, ik paste wel op, mijn mond dicht te houden, zoolang ik er bleef, 'tgeen gelukkig korter was dan

ik eerst vreesde: want er kwam eenige dagen daarna gelegenheid om naar Curaçao te varen, waar ik »de Prins te Paard" bij geluk nog vond, die juist het anker zou lichten en je kunt denken, hoe zij allen te kijken stonden, toen zij mij in levenden lijve weerom vonden; want zij dachten niet anders, of ik had uit de groote spoelkom gedronken. Nu vraag ik u, of Kapitein Pulver al rare ondervindingen heeft opgedaan."

MR. J. VAN LENNEP.

(*Ferdinand Huyck. Arnhem, D. A. Thieme.*)

DE PIT VAN DE KAARS.

Er is een tijd geweest — en die tijd is nog zoo lang niet verleden, of er zijn nog eene menigte menschen in leven, die er heugenis van hebben — waarin men in bijna elk huis 's avonds kaarsen brandde om licht te hebben. Vetkaarsen waren het. Gij weet zeker wel, wat vet- of smeerkaarsen zijn; immers, in de groote steden moge tegenwoordig bijna nergens meer eene vetkaars gebrand worden, op het land zijn zeker nog altijd zulke vetkaarsen in gebruik, want in bijna elk kruidenierswinkelje in de dorpen en in onderscheidene winkels in de steden ook, ziet men nog steeds bosjes vetkaarsen te koop hangen, en dat zou het geval niet zijn, als er niet nog altijd menschen waren, die vetkaarsen kochten en gebruikten. Wat zijn vetkaarsen? Vet van schapen en runderen wordt gesmolten in een grooten ketel en als 't gesmolten is, neemt de kaarsenmaker een stokje, waaraan op eene rij eenige dikke katoenen draden hangen. Hij dompelt die draden in het gesmolten vet en dan haalt hij hen er weer uit. Aan elken draadbundel hangt dan een laagje vet, dat weldra stolt. Maar er zit nog niet genoeg vet om de pit, welnu, de kaarsen worden nogmaals en nogmaals in het gesmolten vet gedoopt, en zoo worden zij eindelijk dik genoeg.

Zulk eene vetkaars, al brandde zij, was toch een zeer onvol-

doend middel om licht te hebben: men had een kandelaar noodig om haar er op te plaatsen; als zij eenigen tijd gebrand had, werd zij natuurlijk korter en moest dan op eene zoogenoemde opschuif gezet worden en eindelijk, als zij bijna geheel opgebrand was, en in de pijp, dat is in de pijp van de opschuif, begon te branden, moest men haar op een profijttertje plaatsen. Daarbij behoorde dan nog een domper om de vlam uit te dooven, als men naar bed ging en eindelijk een snuiterbakje met een snuiter. Een snuiter vooral, want als de kaars eenige minuten gebrand had, moest zij gesnoten worden. Waarom moest dat gebeuren? Omdat er een kop op de pit kwam. Over dien kop op de pit wensch ik een oogenblikje met u te praten.

't Zou mij volstrekt niet verwonderen, als een van mijne jonge lezers nu zei: »Wat kan mij zoo'n kop op de pit van eene vetkaars schelen; wij branden toch geene kaarsen meer, gas, zieje, of eene moderateurlamp, of petroleum, of stearinekaarsen.» Juist, stearinekaarsen, ook wel bougies genoemd, bij voorbeeld op de blakertjes van de piano, als uwe zuster 's avonds muziek maakt. Maar zeg eens, waarom behoeft die stearinekaars niet gesnoten te worden evenals eene vetkaars; waarom komt er geen kop op de pit van eene bougie, evengoed als op de pit van eene vetkaars? Aha, dat weet ge niet. Nu, ik zal het u zeggen, maar dan moet gij mij toestaan, dat ik u eerst zeg, waarom de pit van eene vetkaars wel een kop krijgt, als zij eenigen tijd gebrand heeft.

De vlam van eene kaars geeft een zwarten walm of rook; gij ziet dat zoo niet, maar gij kunt er u gemakkelijk van overtuigen, dat het zoo is, door even een stukje glas boven de vlam te houden: het wordt terstond zwart en dat zwart is niets dan eene soort van roet, koolstof, die door het verbranden uit het vet en de pit ontwikkeld wordt. Zooals het op uw glaasje gegaan is, gaat het ook op de pit, die in de vlam is: het roet, de koolstof zet zich af op de pit en vormt er een bloemkool- of paddestoelvormigen knop op; die knop verhindert de volledige verbranding, de vlam wordt rooder, kleiner, en de kaars moet noodzakelijk gesnoten, dat is, de kop van de pit weggenomen worden.

Nu zult gij misschien vragen: »Waarom zet dat roet zich op de pit af?» Luister eens; eene vlam van eene kaars komt u voor plat te zijn als een mes, niet waar? Ja, maar zoo is zij toch niet van gedaante: zij is rond, of liever zij gelijkt op eene lange peer, die met den steel naar boven staat. Ook ziet gij duidelijk, dat de vlam van eene kaars uit drie deelen bestaat: de roodachtige top, het witte heldere gedeelte en het blauwachtige binnenste. Nu is die vlam niet overal even heet, dat scheelt veel; zij is het heetst aan de punt, minder heet waar zij het lichtst is, en nog veel minder heet middenin, dat is rondom de pit, waar zij blauw schijnt. Het is binnen in de vlam, om zoo te zeggen, vrij koud, zóó zelfs dat de katoenen pit daar niet eens volkomen kan verbranden en tot asch overgaan. Die betrekkelijk koude pit nu ondergaat in de vlam juist hetzelfde als uw glaasje van straks, dat bewalmd is geworden: ook de pit wordt met walm, met roet bedekt, dat roetlaagje wordt hoe langer hoe dikker en zoo krijgt de pit een bloemkoolvormigen knop.

Begrijp mij nu goed: omdat het betrekkelijk koud is binnen in de vlam, kan de pit niet volkomen verbranden. Meer naar buiten, naar den omtrek van de vlam is het veel warmer dan van binnen, en even buiten de vlam is het nog veel heeter: buiten de vlam zou de pit wel verbranden tot asch, en zou er zich geen roet op kunnen plaatsén. Hadden wij dus maar een middel om de pit buiten de vlam te krijgen, dan waren wij klaar. Nu, dat middel heeft de menschelijke schranderheid gevonden: gij ziet dat aan onze stearinekaarsen. Dat eene stearinekaars niet gesnoten behoeft te worden, weet ge wel, maar het middel daartoe is dit: het uiteinde van de pit van de stearinekaars wordt buiten de vlam gebracht; let er maar eens op: de pit van eene stearinekaars, die brandt, is altijd omgebogen of omgekruld, zoodat haar uiteinde buiten de vlam komt. Dáár verbrandt de pit volkomen tot asch, en in het koudste, blauwe gedeelte van de vlam bevindt zich geen verkoold katoen, waarop het roet zich kan afzetten, want zoodra 'er een eindje pit verkoold is, gaat het buiten de vlam, waar het verbrandt.

Hebt gij misschien gedacht, dat de pit van eene bougie toe-
vallig zoo omkrulde? Gij begrijpt dan nu reeds, dat zulks in

't geheel het geval niet is. Neen, met opzet wordt die pit zóó gemaakt, dat zij onder het verbranden moet ombuigen en buiten de vlam komen en de reden, waarom zij zoo gemaakt wordt, weet ge nu. En nu moet ik u nog even zeggen, dat de pit zoo ombuigen moet ten gevolge van de bijzondere wijze, waarop de katoendraden, waaruit zij bestaat, samengevlochten zijn: als de stearinekaarsenmaker de pit in de stearine werkt, weet hij reeds vooruit, dat die pit brandende moet omkrullen en dus niet gesnoten behoeft te worden.

En nu zal het mij plezier doen, als gij het boven gezegde goed begrijpt, want als gij 't niet begrijpt, dan is het mijne schuld: ik ben dan niet duidelijk genoeg geweest. Vraag dan maar aan een ouderen broeder of zuster, of die het u nog wat duidelijker wil maken.

Er is nog veel bij het branden van kaarsen op te merken, dat onze belangstelling zeer verdient, zooals bij voorbeeld, dat vetkaarsen afloopen, namelijk dat er meer vet smelt door de warmte van de vlam dan er kan verbranden, terwijl stearinekaarsen niet afloopen en niet druipen; verder dat paraffinekaarsen integendeel wel druipen, maar niet behoeven gesnoten te worden en dergelijke dingen meer, doch daarover praten wij misschien later eens.

T. C. WINKLER.

(*Kennis en Kunst*, 1868. *Haarlem*, A. C. Kruseman.)

SNEEUWKLOKJE.

De sneeuw is verdwenen — en toch is 't, of zij
Ons enkele sneeuwvlokjes na heeft doen blijven,
Die gindsch op den adem van 't windeke drijven,
Dat zacht ze op- en nederschudt, hupp'lend en blij.

Ik grijp zulk een vlok... wat verrassend gezicht!
De sneeuwbloem wast, zie! aan een groenenden stengel.
O, 'k weet!... Groen en wit in zoo'n lieflijk gemengel....
Een sneeuwlok ontloek in 't weer koesterend licht! .

Een sneeuw klok: half sneeuw en half bloem, als heraut
 Van 't wijken des winters, van 't naadren der lente,
 Wie God op het aanschijn de blijmare prentte,
 Die ze ieder verkondigt, wiens oog haar aanschouwt.

Zoo groette eenmaal Noach de duif, die hij 't lot
 Der groenende olif naar zijne arke zag dragen,
 Die 't einde hem spelde der wintersche dagen
 En de aard', die herleefde, in de olif, die weer bot.

En daarom gezegend, gij lieflijke spruit,
 Kind van twee seizoenen, gij sneeuw bloem en sneeuwvlok,
 Wel eert gij den naam, dien de mensch u gaf: sneeuw klok,
 Gij luidt als een klokje den wintertijd uit.

J. P. HASEBROEK.

(*Nieuwe Windekelken. Amsterdam, H. Höveker.*)

EEN DEFTIG BEZOEK.

Toen ik gisteren morgen te Amsterdam mijn koffer pakte, legde ik op verzoek van mijne vrouw, ook een boekje wit papier erin, ten einde dadelijk en dagelijks al mijne bevindingen op te teekenen. Ik zit nu op mijne kamer bij Janssen en zal mijn best doen mij te herinneren, wat ik gisteren beleefd heb na mijne aankomst op »het kasteel.”

Mevrouw Janssen en hare dochter waren uit, toen ik aankwam: zij hadden eenige noodige visites te maken. Ik dronk dus alleen met mijn vriend koffie. Dat was spoedig afgelopen. Janssen was zoo ongeduldig om mij zijne nieuwe bezittingen te laten zien, dat hij mij den tijd niet gunde mijne boterham te smeren, maar mij dadelijk medesleepte naar tuinen, stallen, Engelsche schapen, broeikassen, zolders en schuren, vijvers (naar hij zeide) vol vischen en eene jacht — o, waar het wild even overvloedig is, als de modder bij nat weder in onze geliefde Kalverstraat! — och,

wanneer zal ik die wederzien! — Ik zeg, dat het wild overvloedig is en niet in overvloed, omdat ik niet weet, wie het schieten zal, want als ik met Janssen op de jacht moest gaan, zou ik liever als haas of patrijs hem een paar maal in den loop van den dag ontmoeten, dan den geheelen dag naast den loop van zijn geladen geweer wandelen.

Zeer curieus was ook het gezicht eener model-boerderij, door mijn vriend opgericht ten gerieve zijner dochter, die van iets van dien aard van Prinses Marianne op het Loo gehoord hebbende, haar »Pa" (in Amsterdam heette hij »vader") geene rust liet, eer hij haar met de boerderij en alles, wat er bij behoort, tevredenstelde.

»'t Is eene dure liefhebberij," zei Janssen; »maar buiten moeten de dames toch *iets* hebben, en daar de Freules van den Baron van de Sterkevuist ieder een rijpaard hebben, moet ik wel *iets* voor mijn dochtertje doen!"

Na alles afgezien en afgewandeld te hebben, stelde Janssen voor, dat wij in een open koepeltje op eene hoogte in den tuin een glaasje Madera zouden drinken. Ik had mij warm geloopen en stond erop, dat we zulks in huis zouden doen, vooral daar ik Janssen nog over eenige zaken spreken moest, welke zijn compagnon me opgedragen had, hem mede te deelen.

Wij gingen dus naar binnen; ik haalde mijne papieren te voorschijn, en zoodra wij aan de ronde tafel zaten bij het raam, en ik een beetje uitgeblazen had — want ik was doodaf — verdiepten wij ons in onze beurszaken; want wij wilden ze gaarne afgedaan hebben, eer de dames naar huis terugkeerden. Nu was het, dat ik mijn vriend weder herkende; met hart en ziel wijdde hij zich aan zijne geldelijke belangen toe en met eene helderheid en eene vlugheid, die wezenlijk verbazend waren, was hij juist bezig de kansen eener ingewikkelde speculatie te wikken en te wegen, toen de knecht in de kamer trad met een visitekaartje in de hand, hetwelk hij aan Janssen overhandigde met de woorden:

»Als je blijft, Meneer, daar is een meneer met dit kaartje, die vraagt, of Meneer een oogenblikje —"

»Mijn hemel!" riep Janssen, van tafel opspringende, »waar

hebt gij Mijnheer gelaten? Breng hem maar dadelijk naar binnen, hoor je! Dadelijk!" en terwijl de knecht oogenblikkelijk verdween om aan zijne bevelen te voldoen, vloog Janssen met gejaagde blikken en onrustige gebaren in de kamer rond; hij stopte eene breikous, die zijne vrouw op de tafel had laten liggen, in den roszak; hij wierp een receptenboek, dat ernaast lag, onder de sofa; hij schoof een grooten leuningstoel vlug bij de tafel, streek met de vingers door het haar, trok zijne boordjes eventjes voor den spiegel terecht, en wierp zich toen, met een Almanach de Gotha ¹⁾, — dien bijbel der diplomaten — dien hij haastig van een boekenplankje afgenomen had, in eene zeer gemaakt gemakkelijke houding achterover op zijn stoel, steeds met de meest gejaagde en, naar het mij toescheen, zelfs angstige blikken naar de deur ziende.

»Wat is er te doen?" had ik wel tien keer gevraagd, zonder een antwoord te verkrijgen; nu echter wees mij Janssen het kaartje, hetwelk hij nog in de hand hield en waarop ik de woorden las:

BARON VAN DE STERKEVUIST.

terwijl hij mij toefluisterde: »een eerst bezoek — komt juist uit Parijs terug! Nog niet hier geweest! Pst! Daar is hij!"

De deur werd door den knecht wijd opengeworpen en een lang, mager mensch, van middelbaren leeftijd, overdreven volgens de laatste Fransche mode gekleed, met een paar reusachtige zwarte knevels en tot mijne verwondering met eene groote juweelen doekspeld op zijne zwart satijnen das vastgehecht en bonte knoopjes in zijn overhemd, trad met eene diepe buiging binnen. Hij keek ons een oogenblikje vragend aan en trad daarna op Janssen toe met de woorden: »Ik heb de eer met Mijnheer van den Pauwenburg te spreken?"

Janssen kreeg eene kleur tot achter de ooren. Hij was dus erkend, openlijk, in tegenwoordigheid van een derde, door een

¹⁾ Een jaarboek, dat opgaven bevat aangaande de vorstelijke stamhuizen, de regeering der verschillende staten enz.

der grootste heeren uit de buurt, als »Heer van den Pauwenburg!»
Het was blijkbaar *te* veel!

»O,” stamelde hij, »de eer is aan mij —”

»Ik ben zoo vrij geweest eerst een kaartje binnen te zenden —”
zeide de baron.

»Was volstrekt niet noodig geweest!” hernam Janssen met een heel wijs gezicht, terwijl ik op den achtergrond geheel in het vergeetboek scheen te geraken; we hadden al van uwe aankomst gehoord en — en — verheugden ons zeer kennismet u te maken. Neem plaats, als het u belieft, — hier op dezen stoel,” en terwijl hij den bezoeker in den fauteuil etablisseeerde ¹⁾, gaf hij mij een wenk om de papieren op tafel eventjes op te ruimen, wat ik ook deed, terwijl Janssen zelf met veel schijnbare nonchalance ²⁾ een zijden zakdoek wierp over eene oude prijscourant van de Amsterdamsche markt, die ik, als niets geheims bevattende, het niet de moeite waard geacht had, te bergen.

»Het zal mijne vrouw en dochter,” zei Janssen, »zeer spijten, als zij te huis komen en hooren, dat —”

»O,” verontschuldigde zich de baron, »het verlies is aan mij: — maar ik hoop, dat het mij vergund zal worden nader bij de dames aan te komen. Ik moet eerstdaags weder in de buurt wezen —”

»O,” zei Janssen, »bij de familie Kalkoen: die kennen we ook: allerliefste menschen!”

De baron antwoordde met eene diplomatieke buiging.

»U heeft ook zeker de familie gekend, die vroeger hier woonde?” vroeg Janssen. »Hoe vindt u de veranderingen, welke ik op het goed heb laten maken?”

»Ik kwam tusschenbeide wel bij de vorige bewoners van uw kasteel,” zei de baron, »en ik vind alles zeer verfraaid, sedert ik den laatsten keer hier was.”

»Als gij niet reeds zulk eene lange wandeling gedaan hadt, zou ik u mijne nieuwe stallen willen laten zien,” zei Janssen, tot mijn schrik, daar ik er pas uitgekomen was.

¹⁾ In den leuningstoel plaatste.

²⁾ Achteleoosheid.

»Ik ben met mijn rijtuigje van het Huis Sterkevuist overgekomen,» hernam de gast. »Ik had iets in het dorp te doen en heb in het logement laten uitspannen.»

»Een ander maal hoop ik, dat gij gebruik zult willen maken van mijne stallen,» zei Janssen. — »Kom toch en overtuig u eventjes, dat ze de eer waardig zijn!»

»Vraag excuus!» zei tot mijne verlichting de baron; »ik twijfel er volstrekt niet aan! Een ander maal, heel gaarne. Ik heb heden morgen nog zóóveel te doen!»

»Nu dan, in alle geval een glaasje Madera!»

»Met genoeg!»

Janssen schonk de glazen met eene van vreugde bevende hand in. De baron nam het zijne op, na eene groote, grove hand, met vier of vijf breede ringen versierd, uit een half vuilen, geel glacé handschoen getrokken te hebben, en meer geraas met de slurpende lippen makende, dan men wel van iemand van zijne opvoeding verwacht zou hebben, ledigde hij het glaasje met ééne teug en zette het voorzichtig op het blaadje neder.

»Heerlijke wijn!» zei hij, weder met de lippen smakkende. »Heerlijk!»

Deze rondborstige loftuiting verrukte Janssen. Hij boog diep. »Wat zal het mijne vrouw en dochter toch spijten,» zuchtte hij weder, »dat zij zoo ongelukkig zijn!»

»UE. is al te goed!» hernam de baron. »Ik beloof u spoedig weder te komen en ik durf me vleien, dat, als ik eenmaal met de dames kennis gemaakt heb, het haar niet berouwen zal, als ik mij weder aanmeld!»

»Hi! hi! hi!» lachte Janssen, zich in de handen wrijvende bij deze, naar het mij voorkwam, eenigszins onbescheiden aardigheid. »Hi! hi! hi! Het zal haar altijd zeer aangenaam zijn, zonder twijfel!»

»Is er inmiddels niets, dat ik voor u doen kan?» vroeg de baron opstaande.

»Dank je, dank je!» zei Janssen vriendelijk. »Ik ben al hier in de buurt zoo tamelijk te huis. Ik houd me echter gerecommandeerd.»

»Of voor Mijnheer?» vroeg de baron zich tot mij wendende.

»Dank je wel!» zei ik, »ik heb nooit eksteroogen gehad!»

»Eksteroogen?» schreeuwde Janssen.

»Of nagels, die naar binnen groeien, — of 's winters kou in de voeten?» vervolgde de vreemdeling met een innemenden glimlach, en beurtelings tegen mij en Janssen, die met opgespalkten mond voor ons stond, buigende.

Ik kon mij niet langer houden en proestte van lachen; want ik had al dadelijk in den vreemdeling een rondtrekkenden *pédicure*¹⁾, dien ik wel eens in Amsterdam gezien had, herkend en legde het nu aan Janssen uit.

Het spreekt vanzelf, dat deze, die een mal figuur gemaakt had, woedend werd.

Hij greep den ongelukkigen zoon van Esculaap bij den arm en hem het kaartje van den baron, voor wien hij hem gehouden had, onder den neus houdende, duwde hij hem toe:

»Eksteroogen hier, eksteroogen daar! Hoe komt gij ertoe, om u onder den naam van dezen heer bij de menschen in te dringen?»

»Och, beste Mijnheer,» steunde de vreemdeling, »ik heb pas heden morgen de eksteroogen van den heer baron gesneden en hij gaf mij een kaartje van hem mede, om mij bij zijne kennissen in de buurt aan te bevelen —»

»Als gij uw knecht hadt laten uitspreken,» zei ik, »zoudt ge dat begrepen hebben, de schuld is niet aan mijnheer, maar aan u: ge dient hem wel excuus te vragen, dat gij hem van zijn tijd beroofd hebt met uwe praatjes —»

»O, volstrekt niet,» zei de *pédicure*. »Ik zal de eer hebben binnen kort bij de dames —»

»Loop naar den —» begon Janssen, dien ik echter juist bij tijds den mond stopte, terwijl de arme kwakzalver zich terugtrok, al dieper en dieper buigende, zelfs voor den knecht, die, zoodra Janssen de stem verhief, had staan luisteren en zich ternauwernood verwaardigde voor den armen drommel de huisdeur te openen.

»Die eliendeling!» bromde Janssen, toen we weder alleen waren. »Ik had hem den nek willen breken!»

¹⁾ Voetarts, likdoornsnijder.

»Ik ben blijde, dat uwe vrouw niet te huis was,» zei ik.

»Hm!» zei Janssen.

»Het is zoo onplezierig een gek figuur te maken voor zijne vrouw», zei ik.

»Ik heb geen gek figuur gemaakt,» hernam Janssen. »'t Was alles de schuld van dien dommen knecht! Om zoo een rondtrekkenden kwakzalver voor een baron aan te zien!»

»'t Spijt me maar, dat hij u zijne meening over uwe stallen niet meegedeeld heeft,» antwoordde ik.

Janssen zei niets, maar hij keerde zich om en schelde. »Jan,» bromde hij, »neem de Madera weg, — en — en als Mevrouw te huis komt, behoeft ge niet te zeggen, dat er iemand geweest is!»

Wij gingen weder zwijgend aan ons werk, maar deze gebeurtenis heeft mijn eersten dag bij Janssen bedorven. Toen zijne vrouw en dochter te huis kwamen, zat Janssen onophoudelijk in angst, dat ik hem verklappen zou, en daar dit hem uit zijn humeur bracht, deed hij den geheelen dag niets dan knorren. Ik was dus hartelijk blijde, toen de lange, kille avond ten einde liep en ik mij naar mijne kamer begeven kon.

M. P. LINDO.

(Afdrukken van indrukken, door den Ouden Heer Smits en zijn vriend Mulder. Arnhem, D. A. Thieme.)

DE WATERPEST.

't Is nauwelijks twintig jaar geleden, dat dit gewas bij ons te lande nog onbekend was. Eenige jaren vroeger werd het in Schotland gezien, alwaar het, met hout voor den aanleg van spoorwegen, uit Canada, waar het thuis behoort, ingevoerd was. Het bleek echter, dat het daar een ander vaderland gevonden had; want in weinige jaren had het zich derwijze vermenigvuldigd, dat men heel wat zou hebben willen geven om 't maar weer kwijt te raken.

Maar tot die dingen, welke men onmogelijk noemt, behoort

ook het verwijderen van de Waterpest ¹⁾, dáár, waar deze plant zich eenmaal goed gevestigd heeft.

Zij woekerde zoodanig voort, dat, naar men verzekert, de waterstand eener kleine rivier er in korten tijd niet minder dan een voet door gerezen was. —

Vóór eenige jaren kwam een stuk van die plant ook te Utrecht in handen van

Nu zou men denken, dat die nieuwe eigenaar, de eigenschappen ervan kennende, dit nieuwe gewas zorgvuldig binnen de grenzen van een waterbak of iets dergelijks zou beperken. Dat deed hij ook, maar hij deed meer, naar men zegt.

Hij nam stukjes ervan mee, wanneer hij om de stad ging herboriseeren, d. i. wilde planten ging verzamelen; en dan wierp hij, alweder naar men zegt — maar 't moet wel zoo wezen — heel onschuldig hier en daar een klein stukje ervan in 't water, om later eens te zien, of 't hier ook groeien wilde.

En of 't er groeide?

Reeds twee jaren daarna waren de singels er zóó goed van voorzien, dat men er karrevrachten vol van opvischte.

Komt ge nu in den zomer te Utrecht, dan vindt ge vaak hier en daar groote hoopen groen op de kanten van 't water liggen; 't is de Waterpest, die men uit de grachten moet verwijderen, wil men, dat de vaart niet geheel belemmerd worde. Men voert thans een onvermoeiden strijd tegen dit gewas, maar 't laat zich niet verwijderen, want het minste stukje, dat in 't water achterblijft, groeit met ongemeene snelheid weder in alle richtingen voort.

En die aardigheid kost nu jaarlijks aan de stad Utrecht eene vrij belangrijke som, die men wel als eene vaste uitgaaf op 't budget ²⁾ kan brengen, daar ze denkelijk eer vermeerderen dan verminderen zal. In de Rotterdamsche singels komt dit plantje ook al veel menigvuldiger voor, dan men wel wenscht. — Verleden jaar is 't ook in de nabijheid van Leiden gezien, en dat is geen wonder, want het blijft aan de zwaarden of 't roer

¹⁾ *Elodea canadensis* is de wetenschappelijke naam van deze plant.

²⁾ *Begrooting*.

der schepen hangen, of drijft van de eene plaats naar de andere.

Waar de plant zich eenmaal genesteld heeft, vult zij 't water veelal zoo volkomen, dat er voor de schepen ten laatste aan geen doorkomen te denken valt.

Dat is dus een vreemde gast, die van de hem verleende gastvrijheid wel een beetje misbruik maakt.

H. WITTE.

(*t Groote in 't kleine. Utrecht, Gebr. van der Post, 1873.*)

ROCHUS MEEUWISZ.

Het was Zaterdag vóór Paschen (5 April), toen Bossu met de Spaansche vendels en eenige gewapende landzaten, tezamen 12 à 1500 man, kwam opdagen, om den Briel te hernemen. Hij was in 25 vaartuigen over Zwartewaal en Heenvliet in de Bornisse gekomen, had daar de schepen achtergelaten en was rechteuit op den Briel aangerukt.¹⁾ Grof geschut had hij niet bij zich, omdat hij vóór alles spoed had gemaakt en van die verachte Geuzen geen ernstigen tegenstand vreesde. Trotsch wapperen de roode Bourgondische kruisen en dreunt het krijgsgescrei der Spanjolen onder het voortrukken door den Nieuwlandschen polder.

Maar eensklaps worden de voorste gelederen tot staan gebracht; de omgehakte boomgaarden versperren hun den weg. En tusschen

¹⁾ 't Verhaal van Don Bernardin de Mendoce aangaande dien baljuw van Vlaardingen, die telkens over en weer vliegt, van Bossu naar de Geuzen en van de Geuzen weer naar Bossu, en door zijn goeden raad, dien Bossu met blind vertrouwen opvolgt, de Spanjaards van den wal in de sloot helpt, — dunkt ons een weinig te onwaarschijnlijk om er geloof aan te hechten. Toch kan 't wel een grond van waarheid hebben. Mogelijk heeft deze baljuw eerst aan Bossu eenige inlichtingen gegeven nopens den weg, dien hij te volgen had, om zijne troepen naar den Briel te voeren, terwijl hij vervolgens Lumey onderrichtte van de ligplaats der Spaansche schepen, en hem den raad gaf, die in brand te steken. (Noot van den Schrijver.)

de boomstammen en achter de schanskorven liggen de scherpschutters der Geuzen en begroeten met een onafgebroken knetterend geweervuur de Spaansche kolonne. De vorsten dringen terug, terwijl de achtersten nog steeds komen opzetten en er ontstaat eenige verwarring. Inmiddels brengen de welgemikte schoten der Geuzen hun een gevoelig verlies toe en Bossu ziet zijne benden reeds half verward in den Nieuwlandschen polder teruggeworpen.

Maar terwijl dit hier gebeurde, is aan de andere zijde der stad een detachement Geuzen uitgerukt onder Treslong en Roobol en trekt langs een omweg naar de Bornisse, om de schepen der Spanjaarden in brand te steken, waarvan ze straks de vlammen zullen zien opgaan. Eerst echter zouden ze nog door een ander element bestookt worden. Daar verschijnt op den dijk een man met eene bijl gewapend, en eer nog één Spanjaard zijn musket op hem richten kan, is hij reeds in de diepte verdwenen. Het is Rochus Meeuwisz., de wakkere stads-timmerman: hij zwemt naar de schutsluis en hakt met forsche slagen de zware schutdeuren open. Daar stroomt de bruisende vloed den polder binnen en den Spanjaarden op het lijf. Zij vliegen tegen den Nieuwlandschen dijk op en stormen op de Zuidpoort aan, in de hoop die te verrassen of te overrompelen. Maar te wel had Lumey zijne maatregelen genomen. Hier stond het grof geschut der Geuzen, en zoo geweldig werden de Spanjaarden daarmee begroet, dat zij hals over hoofd in den verdrinken polder werden teruggeworpen. En nu ziet ook Bossu van verre de vlammen uit zijne schepen opgaan; zijne soldaten staan tot over het midden in het water, dat steeds hooger en hooger wast, en van den dijk fluiten nog altijd de kogels der Geuzen. Toen was het: Redde zich wie kan! Alles snelt in wilde vlucht achterwaarts, woelende en plassende, zinkende en smorende. Eenigen bereiken nog de half verbrande schepen; anderen ontkomen op Nieuw-Beierland; maar honderden bij honderden zijn verdrongen of gestikt in de moerassen. ¹⁾ Twee Spaansche officieren en zestien soldaten

¹⁾ Het juiste getal der gesneuvelde Spanjaarden is niet bekend. (Noot van den Schrijver.)

vielen den Geuzen in handen en werden terstond aan een molen opgeknoopt.

Eer de avond daalde, was er geen Spanjaard meer te zien, en onder het gejuich der burgerij keerden de zegevierende Watergeuzen in hunne dapper verdedigde stad terug.

»'t Wilhelmuslied rijst van alom,
 »'t Ruischt zangerig en blij,
 »Op klank van scheepstrompet en trom
 »En fluiten en schalmey.

»Het mengt zich onder 't schor geluid
 »Van vuurroer en kartouw
 »En drukt den dankbren lofzang uit,
 »o Geuzen! van uw trouw." ¹⁾

Een onsterfelijken dank is 's lands vrijheid verschuldigd aan den wakkeren stadstimmerman Rochus Meeuwissoon.

J. TER GOUW.

(De Eerste April. Amsterdam, C. L. Brinkman.)

DE HOOIPLUKKERS VAN LOCHEM.

Wie ooit een tocht naar Lochem deed
 Om hooi er in te voeren,
 Vond daar een kleinen troep gereed,
 Tot spijt van alle boeren;
 Die plukt daar lustig vlok bij vlok
 Tot wintervoorraad voor den bok.

Dat is een onbetwistbaar recht,
 Een recht van vroeger dagen,
 En niemand, hij zij baas of knecht,
 Weerspreekt dat ooit door slagen;

¹⁾ Mr M. C. VAN HALL, met verandering in den laatsten regel van het woord *Leiden* in *Geuzen*. (Noot van den Schrijver.)

De zweep is daar een argument ¹⁾
 Bij al de jongens onbekend.

Men vindt in 't grijs historieblad
 Den oorsprong van dat plukken:
 't Is, dat een Spanjaard ook die stad
 Behendig in wou rukken;
 Licht had Homerus hem verklaard,
 Hoe Troje viel door 't houten paard.

Drie wagens waren volgetast
 Met hooi, vervoerd door boeren,
 Maar moesten nog een andren last
 De stadspoort binnen voeren:
 Er lagen, in hun vollen tooi,
 Soldaten onder 't frissche hooi.

Zij togen stil en statig voort,
 En de eerste valbrug over;
 Maar vonden tusschen brug en poort
 Een afgerichten roover,
 Een knaap, die lust in 't plukken had:
 Wellicht dat hij een bok bezat.

Hij greep, zooveel hij grijpen kon,
 En bleef maar vlijtig tasten:
 Wat schaadt één haring op een ton,
 Een vlokje op zulke lasten?
 't Verlies valt voor den boer niet zwaar,
 Hij heeft het hooi voor 't maaien maar.

Maar hemel! hoe verstijft hem 't bloed!
 Daar hoort hij iets rinkinken,
 Daar voelt hij een gelaarsden voet
 En ziet een sabel blinken,
 En met den schrik op 't bol gelaat
 Roept hij: »Op burgers! op, verraad!»

¹⁾ *Bewijsgrond.*

En eer men 't doel bereiken kan,
 Met zooveel list beschoten,
 Valt reeds de valbrug voor 't gespan
 En wordt de poort gesloten,
 En al de burgers lachen luid
 De warm bepakte Spanjaards uit.

Zij kruipen uit hun broeiend bed,
 Bepoederd en bestoven;
 Maar 't goede Lochem is gered,
 En 't blijft: Oranje boven.
 De Spanjaards zoeken weer hun nest,
 Maar laten 't hooi toch in de vest.

Sinds is het dus reeds jaar en dag
 Een recht van oude tijden,
 Dat iedre jongen plukken mag,
 Wanneer hij hooi ziet rijden.
 En gaat een boer het naar den zin,
 Dan zegt hij: »Pluk maar op, er schuilt geen Spanjaard in.»

L. VAN DEN BROEK.

(*Neerlands Bibliotheek. Arnhem, D. A. Thieme.*)

DE STRUISVOGEL.

De grootste aller thans levende vogels, de struisvogel, bewoont de woestijnen van Afrika en Arabië. Hij heeft eene hoogte van 7 of 8 voet. Zijn gewicht staat in verhouding tot zijne grootte, want niet zelden is hij van 90 tot 100 pond zwaar. Kop, hals en pooten zijn naakt; het overige van het lichaam is bij het mannetje met glimmend zwarte en bij het wijfje met grauwe vederen bedekt, terwijl de groote slag- en staartpennen bij beide geslachten wit zijn. De pooten van den struisvogel dienen hem niet slechts tot zeer geduchte wapenen om den hyena of den jakhals, die zijne jongen tracht te rooven, met een goed ge-

raakten slag den kop te verpletteren, maar ook om uiterst snel en lang aaneen te kunnen loopen. Zelfs zonder zich te overhaasten, bedraagt de wijdde zijner schreden 6 voet, doch als de struisvogel vlucht, worden zijne schreden 8, 10, 12, 14 voet wijd en in den tijd van eene minuut wordt misschien weinig minder dan eene Engelsche mijl afgelegd. Zeker is het, dat het beste Arabische paard niet langen tijd met den struis den wedren volhoudt. Bij zijne wonderbare snelheid voegt zich nog een oog, zoo scherp, dat het slechts door het oog des roofvogels geëvenaard wordt. Het is groot, door een bewegelijk ooglid en lange oogharen beschut en staat, als het oog van den mensch, ver naar voren. Heft de geweldige vogel den drie voet langen kameelshals op, dan overziet hij in de woestijnen, waarin hij leeft, eene ruimte, die ons begrip te boven gaat, maar waarin hem geen vijand verborgen blijft. Gelijk de hoenders, waaraan hij zekerlijk verwant is, voedt de struisvogel zich met zaden, graankorrels en knoppen en spruiten van verschillende planten. Of hij ook wel niet nu en dan een klein zoogdier of kruipend dier verslindt, is niet zeker, maar wel denkbaar; doch dat hij dikwijls onverteerbare stoffen inslikt, zooals steenen, zand, stukken erts enz., is zeker. Deze reeds door de Ouden gemaakte opmerking wordt door nieuwere waarnemers bevestigd. Een tamme struisvogel at een knoop van den rok eens officers, een andere eene streng paarden van den hals van eene dame. Op die gewoonte van den struisvogel was de keus van DE MONT LUC ¹⁾ gegrond, die bij zekere langdurige belegering een struisvogel, die een hoefijzer verslond, tot zijn wapen verkoos, met het devies: *durem sed digerit* (het is hard, maar wordt toch verteerd).

Het mannetje heeft meestal van twee tot zes wijfjes, die elk tusschen 12 en 16 eieren leggen. Alle eieren worden in hetzelfde nest gelegd, in een kunsteloozen kuil, die in het zand wordt gescharreld. Het mannetje en de wijfjes broeden beurtelings; zoodra er ongeveer een twaalfstal eieren gelegd zijn, begint de vogel

¹⁾ Blaise de Mont Luc, een Fransch edelman, verdedigde de stad Siena in Italië langen tijd tegen de troepen van Karel V, maar moest haar eindelijk overgeven (1555.)

te broeden, terwijl hij met uitgespreide, naar voren gerichte pooten nederzit. Slechts in de heetste uren van den dag verlaat hij voor eenigen tijd het nest om voedsel te zoeken, en dit zal aanleiding gegeven hebben tot de oude fabel, dat de zon de eieren van den struisvogel uitbroedt, eene fabel, even dwaas als hetgeen omtrent de onverschilligheid van den struisvogel voor zijne jongen verteld wordt. Bespeurt hij, al broedende, van verre een mensch, dan legt hij den kop op den grond neder om zich zooveel mogelijk te verbergen. Wordt hij met zijne jongen vervolgd, dan vluchten de laatsten onder geleide van het wijfje, terwijl het mannetje, door in kleine kringen rond te loopen, neder te storten, en voort te gaan, alsof hij kreupel was, de opmerkzaamheid van den jager tracht af te leiden van zijne jongen. De broeitijd duurt ongeveer 38 dagen en van de menigte eieren komen er gewoonlijk slechts 30 tot 35 uit, terwijl de overige buiten het nest geworpen worden en misschien wel tot eerste voedsel der jongen dienen.

Het vleesch der jonge struisvogels is niet onsmakelijk, dat der oude is zoo taai als leder en zwart van kleur. Desniettemin eten de Zuidafrikaansche volken gaarne struisvogelvleesch en ook de oude Romeinen schijnen het gelust te hebben. Vooral de hersenen beschouwden zij als eene groote lekkernij en zij besteedden groote sommen om er een schotel van te bekomen. Ook wordt verhaald, dat Heliogabalus ¹⁾ eens eene pastei van de tongen van 600 struisvogels liet bakken. Het getal dier vogels echter, die in den circus ten pleziere van het volk gedood werden, gaat alle begrip te boven. Probus ²⁾ liet er op één dag 1000 stuks vermoorden.

Veel hooger dan het vleesch wordt het ei van den struisvogel geacht. Het is zoo groot als eene kokosnoot, weegt omtrent drie pond en heeft den inhoud van 24 hoendereieren, doch is niet zoo smakelijk als de laatsten, hoewel niet minder voedzaam. Ook de eierschaal heeft eenige waarde. Met een netwerk van bamboes omgeven, dient zij tot vaatwerk voor de Beetsjoenen

¹⁾ Romeinsch Keizer, 217—222.

²⁾ Romeinsch Keizer, 276—282.

en Boschjesmannen. De Arabieren geven die schalen als geschenken aan de Maraboets ¹⁾, terwijl de christelijke Kopten ²⁾ haar tot lampen in de kerken gebruiken. Doch gelijk bekend is, zijn de meest geachte gedeelten van den struisvogel zijne schoone witte en zwarte slagpenen. Hoe dunner de schacht en hoe langer en golvender de vanen zijn, des te grooter is de waarde; voor een pond der allerschoonste vederen, 70 tot 90 stuks, betaalt men in de Kaapstad gaarne 12 pond sterling. Uit de zwarte vederen vervaardigen de Beetsjoeanen fraaie zonneschermen, die tot het gewone doeleinde of wel als teeken van droefheid dienen. Het is een aardig gezicht, een wilde, wiens huid weinig minder grof is dan die van het neushoorn-dier en wiens kleur met eene gepoetste laars wedijveren kan, zijn aangezicht met zulk een prachtigen parasol voor de zonnestralen te zien beschermen.

DR. T. C. WINKLER.

(Natuurlijke geschiedenis van het dierenrijk. Sneek, Van Druten en Bleeker.)

EEN BAAS-HENGELAAR.

Prettige uren brachten wij door bij Bram Geels, den »kleederenmaker,” zooals met gele letters op het glas, dat boven de deur was aangebracht, stond aangeduid. De man had in zijn jongenstijd een ongeluk gekregen aan een zijner voeten, waarvan het fatsoen geheel was veranderd. Het gevolg was geweest, dat hij in zijne bewegingen belemmerd werd en daarom bij het kiezen van een ambacht op dat treurig gebrek bedacht had moeten zijn. Hij werd »kleederenmaker,” terwijl hij anders zeker jager

¹⁾ Mohammedaansche priesters, in Noord-Afrika, die in moskeeën en grafkapellen de godsdienstplechtigheden verrichten. Zij worden heilig geacht.

²⁾ Nakomelingen der oude Egyptenaren.

of misschien wel koddebeier ware geworden, want er stak van beide naturen in hem. Dit liet hij zelfs in zijn tegenwoordigen vernederden toestand gissen, daar hij het grootst mogelijke aantal uren ontwoekerde aan de snijtafel, om op het water in het ranke bootje te dobberen en er menigen visch te verschalken, van de domme magere blei af tot den slimmen en vetten paling toe.

Ik herinner mij, hoe wij dikwijls met jaloersche blikken hem aanstaarden bij de verhalen van de wondervangsten, welke hem ten deel waren gevallen, terwijl wij halve dagen zaten te hunkeren naar het nooit te vergeten oogenblik, dat onze dobber naar den grond zou gaan. Ik geloof, het zij met bescheidenheid gezegd, dat het onderhoud met ons ook voor hem een groot genot is geweest. Als hij op zijne tafel gezeten was, ging de naald wel dubbel zoo gauw door het laken, wanneer wij om hem heen stonden. Het had dan den schijn, alsof hij zich in meer dan één opzicht wreekte op de werkelijkheid en zich te goed deed, niet op hetgeen hij was, maar op hetgeen hij had kunnen zijn. Wij hoorden er echter in het geheel niet minder graag om en bleven altijd het binnenhalen van den fabelachtig grooten snoek aan een snoer, niet dikker dan een hoofdhaar, met het luidste gejuich begroeten. »Ja, jongens,» zoo liet hij zich eens, en dat was zeker wel voor de tiende maal, hooren, »'t is warempel waar, waar je zoo'n naren grondel vangt, daar krijg je geen baars of geen snoek; 't is, of die zich te hoog voelen voor zulk een gezelschap, en ik kan het best begrijpen ook, dat de stommerds zoo denken; ik zeg altijd maar, dat er differentie ¹⁾ van onderscheid moet wezen in stand.» Terwijl hij dit zei, nam hij de blauw lakensche pet met groen leëren klep, die hij gemakshalve naar achter gedraaid had, van het hoofd en liet hij even het tiental sluike haren zien, dat er van het vroeger zoo dichte bosch op den schedel nog maar restte; tevens werden de beide groote blauwe oogen zeer politiek half dicht geknepen.

»Maar, Bram, we hebben toch wel eens een baars gevangen

¹⁾ Bram Geels, die geen Franschman is, gebruikt menig woord te onpas. *Differentie* beteekent *onderscheid*.

op de plek, waar we ook een grondel uithaalden," waagde een onzer te zeggen.

»Op denzelfden tijd! Warempel niet. Dat kan niet; dat hou ik impertinent ¹⁾ vol. Den volgende dag kan je er zoo'n naar ding gevangen hebben, dat strij ik niet tegen; dat is juist, wat ik zeg, daar zoo'n grondel de plekken opzoekt, waar de groote lui wonen, om er ook voor door te gaan. Maar jelui hebt er eigenlijk geen begrip van wat visschen is en wat den visschen toekomt. Ik wijt het jelui volstrekt niet, want het is de schuld van je tijd. Er is eigenlijk geen visch meer . . . dan had je in mijn jongen tijd moeten leven!»

»En, Bram, hoe lang is het dan geleden, dat je dobbers zoo vol zaten, dat je ze bijna niet op kondt halen?»

»Wel, dat 's nog geen veertien dagen geleden, maar ik weet de plekjes ook nog vanouds . . . Daar heb je gister — 't was een slechte wind, een buitenwind, niets te retrappeeren ²⁾ zou jelui zeggen. Toen dacht ik bij me zelf, juist een weertje om den houtwal van Mijnheer Vincent op te zoeken, daar zal het luw wezen; ik had er jelui den vorigen dag wel gezien, maar ik dacht zoo, die zullen me den boel wel niet wegvangen.» Bram kneep de oogen weer dicht; we vonden hem nu niet politiek, maar wel scherp en kwetsend. »Ik maakte mijn simmetje los, stopte mijn pijpje, deê mijn vischje aan den haak, een klein vorentje, springlevend, waar ze dol op zijn en wachtte nu maar trankiel, ³⁾ dood trankiel. Daar begon het lieve leven, ik merkte zoo wat — een echt visscherssoog kan 't maar alleen — mijn aas was gezien; ik wist nog maar niet zeker door wie . . . en minder dan een halfpounds baars of een ponds snoek wou ik niet hebben; ik ging verleggen; de ander me achterna; ik was er nog niet zeker van; ik ging nog eens verleggen en toen zag ik een schot door het water. Ik heb je, ouwe jongen, murmureerde ik, en weg zonk mijn dobber, alsof hij er nooit geweest was;

¹⁾ *Onbeschaamd*. Bram bedoelt *pertinent*, d. i. *behoorlijk*, op *redelijke gronden*.

²⁾ Bram wil zeggen *attrapeeren*, d. i. *vangen*.

³⁾ *Trankiel*: *kalm*, *bedoord*.

maar ja wel, mijn hazelaar boog als een hoepel; ik greep mijn sim en toen kwam oom kees even met zijn kop boven water, een infame¹⁾ groote kop en een bek, die, zou ik zeggen, nog grooter was . . .”

»De snoek, waar wij zoo lang op geloopen hebben, Bram?”

»Neen, jongentjes, die zit er nog, maar dien haal ik wel den volgenden keer. Het was defectief²⁾ een baars van drie pond.”

Daar brak de katoenen draad van Bram.

»Goed, dat je drieponds baars daar niet aan gezeten heeft,” merkte de slimste van ons aan. Bram poogde om de aardigheid te glimlachen, maar kleurde toch meteen.

H. J. SCHIMMEL.

(*De Gids*. Amsterdam, P. N. Van Kampen.)

AVONTUUR VAN PIETER SPA.

Hij brak dan aan, die dag van vreugde,
 Die zooveel schoons verwachten deê;
 't Was 't intochtsfeest van Willem II,
 Waar oud en jong zich in verheugde!
 Gansch Amsterdam was vroeg ter been:
 De burger, vreemdling, magistraat,
 De schutter, eervacht en soldaat,
 Het wemelde alles druk dooreen.
 Toen Spa zijn vrienden en zijn vrouw
 Gebracht had, waar men toezien zou,
 Verdween hij in het feestgewoel,
 Om hier of ginds, aan een der hoeken,
 Een goede plaats voor zich te zoeken.
 Hij liep de straten op en neer.
 De toevloed werd hoe langs zoo meer.
 Wat zat hij dikwijls in den drang!
 Maar duurde dit den man wat lang,

¹⁾ *Afschuwelijk, Schandelijk.*

²⁾ *Gebrekkig.* Bram bedoelt *effectief* d. i. *werkelijk*.

Dan sloeg hij zich er dapper door;
 Want zie, hij nam zich stellig voor
 Om, waar 't hem wat te drukkend werd,
 Bijtijds zich uit den weg te maken
 En voor zijn veiligheid te waken;
 Was daarbij 't uitzicht hem versperd,
 Nog liever, dacht hij, lijd ik dit,
 Dan dat ik weer in de engte zit.
 Wat menschen zag hij bij den ander!
 Wat woude 't alles door elkander!
 Maar 't geen 's mans aandacht niet ontging,
 Was hier en daar een vreemdeling,
 Juist met zoo'n petje op 't hoofd, als dat,
 Wat hij voor zich gekozen had.¹⁾
 Hij had dus met dit tooisel vrede;
 Want, dacht hij, staat het me al wat vreemd,
 Geen mensch toch, die 't mij kwalijk neemt,
 En 'k ben er ook niet éénig mede!
 De morgen vlood allengs daarheen,
 De klokken sloegen dra halfeen,
 Straks was het uur van d'intoelt daar;
 Spa kwam nu na veel zoekens klaar,
 Toen hij in d' omtrek van den Dam
 Eene extra mooie plaats bekwaam.
 Zoo door de menigt' heen te sjouwen,
 Wie zal het voor gemakkelijk hoeden?
 Ook Spa gevoelde 't wicht er van;
 't Zweet stond op 't voorhoofd van den man.
 Geen wonder toch! nauw stond hij daar,
 Of in een oogwenk greep hij naar
 Zijn zakdoek, om 't gelaat te drogen;
 Stel 's mans verbazing u voor oogen,
 Toen uit den zak in plaats van één,

¹⁾ Uit vrees van, evenals bij eene vroegere gelegenheid in 't druk
 gewoel last te hebben van zijn hoed, had Spa in Amsterdam eene pet
 gekocht.

Een tweede en derde doek verscheen,
Die blijkbaar niet de zijne waren.

Nog vreemder stond hij rond te staren,
Zoodra 't hem bleek, dat in dien zak
Nog meer, dat hem niet toekwam, stak,
Ja, zelfs een volle beurs met geld.

Wat was de brave man ontsteld!

Wat angst, wat zorg sprak uit zijn blikken,

Wat sloeg hij de oogen schuw in 't rond!

Doch wie zou niet als Spa verschrikken?

Toen deze schier op d' eigen stond
Zich bij den rokboord aan zag grijpen
En zich in de armen voelde knijpen.

»Dat had je niet gedacht, schavuit!

Dat valt je tegen», riep een stem

Op donderenden toon tot hem.

»Een zakkenroller!» riep men luid.

— »Wee mij, wat zal me nu gebeuren?»

Sprak Spa. — »Dat zal je straks bespeuren

In 't logement der politie,»

Zei een der beide mannen, die

Hem stevig hadden aangevat.

»Hoor, galgestrop! versta je dat?

Kom aan, kom daadlijk met ons mee!»

— »Maar menschen, laat me toch met vree!»

Sprak onze held; »hoort, vriendenlief,

Je hebt abuis, ik ben geen dief,

Ik, eerlijk man!» — »Ei», sprak de agent,

»Wat sta jij daar onnoozel, man!

Wat zeg je, dat jij eerlijk bent?

Die zak getuigt er nogal van!»

— »'k Beken, die schijn is tegen mij,»

Zei Spa, wiens angst ten toppunt klom,

»Maar 'k zweer erop, geloof me vrij,

'k Weet niet, hoe 'k aan die zaken kom,

Men heeft mij vast een kool gestoofd!»

— »Hij, die aan volk als gij geloofd,

Hij zou een slecht beampte wezen,"
 Hernam de agent, »genoeg voor nu;
 De Commissaris zal aan u,
 Zoodra 't hem lust, de les wel lezen.
 Dat hij jou achter tralies sluit,
 Wees daar gerust op, hoor, schavuit!
 Maar troost je, want daar zijn er meer
 Van jou kornuiten." — »Lieve Heer!"
 Riep de arme man, »wat komt mij over,
 Mij op te brengen als een roover,
 Het is afschuwlijk!" — »Kom, vooruit!
 Weg met dien kerel," riep men luid;
 En ieder tastte naar zijn zak.
 Eene oude vrouw, daar staande, sprak:
 »Wie zou dat zeggen van dien kwant?"
 Een ander riep: »wat vroom gezicht!
 Hij, die 't niet wist, hij gaf wellicht
 Zijn zondagsduiten hem te pand!"
 Ja, al dien schimp en hoon vernam
 De man, onschuldig als een lam.
 Hij, die geen schepsel leed zou doen,
 Hij, steeds zoo kiesch op zijn fatsoen,
 Die met zijn vrouw in Amsterdam
 Het koningsfeest aanschouwen kwam,
 Werd thans, wie had dit ooit gedacht,
 Door dienders naar de kast gebracht!
 »Hier, vagebond! ga hier maar zitten",
 Dus schreeuwde men hem toe, zoodra
 Hij in de kast was, de arme Spa.
 »Ja, zie maar rond, je moest nog vitten!
 't Is wel zoo keurig niet en net,
 Maar 't is hier in geen hofsalet!
 Het is gemeubeld, zoo 't behoort,
 Voor jou en volkje van je soort." —
 »Kan 'k nu den commissaris spreken?"
 Vroeg Spa, vol angst en zielsverdriet.
 »Geduld, geduld! zoo driftig niet,"

Was 't antwoord, »om het hoofd te breken
 Met zakkenrollers zooals jij,
 Dat heeft geen haast, geloof het vrij.
 De commissaris heeft deez' dag
 En morgen ook de handen vol.
 De politie is 't hoofd op hol;
 Het komt door al dat dievenslag,
 Dat in de hoofdstad is geslopen;
 Maar zijn de feesten afgelopen,
 Dan kun jij er gerust op aan,
 Dan zal het aan 't verhooren gaan."
 »Wat", schreeuwde Spa, «wat zegt ge daar,
 'k Zou zoolang moeten... hoe! is 't waar?
 Ik moet hier blijven?... in dit hok?...
 o Marteling, o wreed verdriet!"
 Riep Spa »k beroep mij op mijn vrienden". —
 »Uw vrienden worden ook gepakt:
 We zullen dat complot wel vinden,
 Onze ijver is nog niet verzwakt!"
 »Is 't droom of werkelijkheid?" riep Spa,
 Nadat men hem verlaten had
 En hij daar eenzaam nederzat.
 »k Moest daarvoor dan naar Amsterdam!"

 Thans deelde en ouderdom en jeugd
 In 't algemeene feestgeneucht.
 Slechts enk'le menschen deelden 't niet:
 't Was juffrouw Spa, 't was nicht en neef.
 De onzekerheid, waar Pieter bleef,
 Die gisteren hen blij verliet,
 Had hen een tal van slepende uren
 Ontelbare angsten doen verduren;
 Wel had men ijverig gezocht,
 Maar wat of men ook zoeken mocht,
 De man was hier noch ginds te vinden.
 Wat vrees doorwoelde 't hart der vrienden!
 't Een schrikbeeld voor en 't andre na

Vertoonde zich aan juffrouw Spa.
 't Was de eerste nacht in gansch zijn leven,
 Dat manlief, zonder dat zij 't wist,
 Alleen uithuizig was gebleven;
 Wat werd er niet gedacht, gegist?
 De korte herfstdag liep ten ende,
 Nog, nog geen naricht van den man,
 Waarheen men ook de schreden wendde,
 Men bleef er steeds onkundig van!
 De vrees was nu ten top gestegen,
 Daar komt ineens in 't duister licht!
 Een vriend vertelt aan neef en nicht:
 De politie had acht of negen
 Van 't zakkenrollersgild gevat;
 Ze had de lucht gekregen, dat
 Een aantal van die looze dieven
 Zich in de hoofdstad had verspreid,
 Dat, om elkander te gerieven,
 Zich zelf een leuze had bereid,
 Om, in het drukkend volksgewoel,
 Elkaâr te kunnen onderscheiden;
 De bende had daarbij het doel,
 Om de aandacht van zich af te leiden,
 Hetgeen men gaande rooven mocht,
 Den makker in den zak te steken,
 Die 't spoedig zonder taal of teeken,
 In veiligheid te brengen zocht;
 De erkenningsleuze was een pet,
 Door ieder hunner opgezet:
 't Model was vreemd en, voegde hij,
 Er nog in zijn vertelling bij,
 Een hoedenmaker in de stad
 Had daar de leevring van gehad;
 De politie, die 't had vernomen,
 Was door deez' man op 't spoor gekomen.
 Thans zag men 't in, de zaak was klaar:
 Een misverstand had plaats gevonden,

Neefs uitleg was ontwijfelbaar!
 Deeze had zich bovendien verbonden
 Om borg te staan voor Spa, wanneer
 Men nog mocht twijflen aan 's mans eer.
 Was ook de nacht reeds ver verstreken,
 Rechtvaardigheid en medelij'
 Ze bleven thans niet in gebreken
 En de arme Pieter Spa was vrij.

W. J. VAN ZEGGELEN.

(*Gedichten. Leiden, D. Noothoven van Goor.*)

GERMAANSCH E RECHTSPLEGING.

De rechtspleging is nog niet ten einde. De nu ingebrachte beschuldiging schijnt ernstig, want de voorhoofden rimpelen en de wenkbrauwen trekken zich samen. En gij ziet met eenige verbazing op, want, zoo ge straks de rechters hebt herkent, thans herkent ge den beschuldigde: het is de driftige, erbarminglooze, die in den waanzin des toorns zijne mishandelde echtgenoot eene wreede straf deed ondergaan. Thans staat hij zelf terecht, en de wandaad, waarvan hij wordt beschuldigd, voert niet minder dan eerloosheid met zich. Hij is mede geweest onder de uitgetrokken hulpbende. Dat hij nu op het slagveld een gulzig gebruik heeft gemaakt van de spijzen, door de vrouwen aangebracht, dat moge men zijner grove maag, niet hem wijten; dat hij in die ure zich te buiten ging aan den sterken gerstedrank, daarvan kan de oorzaak liggen in den fellen dorst; dat hij bij vernieuwden aanval zijn wapen heeft gevoerd als een waggelende dronkaard, daarvoor is hij zijn eigen lijf verantwoordig schuldig; maar dat hij, in het heetst van den kamp uit het gelid geweken, wijkende een krachtig aandringenden vijand ontvloden is en in de vlucht zijn schild heeft weggeworpen..... dat is eene daad, waarmee hij de eere van zijn stam heeft verkort en den krijgsroem van allen ontluiserd.

Hier staat de beschuldiger, die hem aanklaagt; hier staan de getuigen, die het feit met eede bevestigen, zeven in getal; wie zal den misdadiger nog verontschuldigen?

Te vergeefs is het, dat hij terugwijst op vroegere dapperheid en hier zijn overmatigen dronk in rekening brengt: zulk een vergrijp dult geene oorzaak, welke dan ook, want het mag niet bestaan.

En de uitspraak der rechters is eenparig deze: Hij worde uitgesloten van het gemeenschappelijk offeren; hij moge niet meer verschijnen in de vergadering der vrijen: hij zij eerloos.

En de kring, waarin hij staat, wordt eensklaps ruim, want allen rondom hem heen trekken den voet terug van de plek zijner nabijheid. Dat is het voorspel en wat hem voortaan wachtende is: evenals thans op dit heideperk, staat hij van nu aan in den ganschen stam alleen. Zijne verwanten schamen zich zijner, zijne vrienden begeven, zijne bekenden ontwijken hem; hij is balling te midden zijns volks en zijn erf staat als eene woeste hoeve in de volkrijke vlakte.

Hij jaagt en zijne metgezellen zijn slaven. De vrije man, die hem ontmoet op de heide of in het woud, keert zich van hem af en wendt zijn pad en roept zijne honden van die des eerloozen terug. Hij vischt en zijne metgezellen zijn slaven wederom. De vrije man, met wien de golfslag hem in de nabijheid brengt, grijpt haastig de spaan en verbreedt de ruimte, die hen scheiden moet. Hij speelt en zijne dobbelgenooten zijn slaven nogmaals. Geen vrije man zet een voet over zijn dorpel, of liever — genaakt dien.

Hij dwaalt door de mark. Onder de schaduw eener lommerrijke linde, rondom wier geurige bloesems de mommelende bijen gonzen, zitten eenige vrouwen bijeen, bezig met het breken van graan, sommige in een mortier met den stamper, andere tusschen twee steenen. Hij komt naderbij, maar zij slaan, zichtbaar willens, geen acht op hem. Hij spreekt een groet; niemand harer beantwoordt dien. Hij prijst het maaksel eener schaal en de hooghartige vrouwe, wier eigendom dat is, neemt het vaatwerk terstond op, werpt het verre van zich, zoodat het bij den val in scherven uiteenspat.

Aan eene andere zijde spelen knapen met eene geit. Hij nadert hen, spreekt hun vriendelijk toe en streelt een der kleinsten het gelaat. Plotseling ziet een der oudste knapen hem vorschend aan. — »Dat is de man, dien onze vaders hebben weggejaagd uit hun midden!» roept hij uit, en verschrikt, of zij een wolf hadden gezien, treden allen van hem af en trekken hunne geit met zich voort.

Het is wederom de tijd, dat men den Vorst een deel der geschenken brengt, die zijn inkomen uitmaken. Hem wordt een zware os gebracht, blank van vacht, met blonde horens; schooner gave ontving hij nooit. Maar nu verneemt hij vanwaar het schoone dier gekomen is en met koude minachting gelast hij zijnen slaven: »Breng dien man zijne gave terug: ik wil geen deel van het besmette uit de hand eens eerloozen!»

Zoo is de rampzalige onder zijns gelijken als een levend begravenene. Geen oog, dat het zijne welwillend toeblikt; geene hand, die de zijne vriendschappelijk drukt; geen voet, die den zijnen gezellig begeleidt. Overal afkeer, terugstooting, verachting. Denken wordt pijnigen: zal hij zijne gedachten uitspreken tegen zich zelve, hij, wiens woorden niemand een oor leent?

Hij verstompt de scherpte der doornen zijner kwelling in de verdooving der dronkenschap, maar na elken roes wordt hij verachtelijker.

Hij is een spooksel geworden, dat omgaat onder de levenden, maar voor wien het leven eigenlijk geene plaatse heeft.

En op een dag was hij verdwenen.

Waarheen? Op die vraag werd geen antwoord gevonden. In den stroom, die de mark begrensd, dreef, door den golfslag overdekt en voortgespoeld, het lijk van een zelfmoordenaar.

W. J. HOFDIJK.

(*Ons Voorgeslacht. Haarlem, A. C. Kruseman.*)

INKWARTIERING.

Boschdal lag daar zoo stil en landelijk, uit de hoogte gezien, dat men zich niet kon verbeelden, dat de bewoners ooit eenig ander geluid vernamen dan het suizen van den wind en het kleppen hunner klok. Verbeeld u nu, dat te midden dier kalmte eensklaps een ratelend tromgeroffel zich doet hooren! En dit was inderdaad het ongewone geluid, dat op zekeren ochtend plotseling Boschdal uit zijne liefelijke rust wakker schudde. De burgemeester en de achtbare raad, ter raadzale vergaderd, rezen als één man overeind. De notaris en zijn klerk keken elkaar strak aan, met open mond en verbaasde oogen. De dominé, die op eene ladder bij zijn wingerd stond, viel bijkans van boven neer. De meester, die voor het bord stond, stak in verwarring de natte spons in zijn zak en het krijt in een inktkoker. De schooljongens en meisjes zochten onder de bank naar hunne klompjes en maakten zich gereed tot den aftocht; schuifelend en stommelend als eene kudde schapen, die de hand des herders aan de klink der kooideur hoort. De kleermaker sprong van zijne tafel in zijne muilen. De schoenlapper wierp zijn drievoet om en zijne leest weg. De melkmeid liet hare karn stil staan. De eenige »diender», aan wiens alziend oog de veiligheid van Boschdal was toevertrouwd en die op dit oogenblik, in 't volle besef zijner grootheid, op de trap van het raadhuis zijn beheerschenden blik over de leege, zonnige straat liet weiden, vergat zijn plicht en zijne waardigheid en liep met den hoed op 't hoofd de raadzaal binnen.

't Was maar een korte roffel geweest, en toen keerde alles tot de vorige stilte terug. Men keek elkander aan in den Gemeenteraad: de diender pakte zich weer haastig weg; de dominé klom een sport hooger op zijne ladder; de schoolmeester zocht naar zijne spons en het stukje krijt; de kleermaker beklom zijne tafel, en de schoenlapper raapte zijn drievoet op; de melkmeid plompte weer in de karn; maar de jongens en meisjes in de school hielden hunne klompjes aan de voeten en spitsten de ooren.

»Ziet hier, kinderen,» zei de meester, »wanneer ik deze lijn in een zeker getal gelijke deelen verdeel, bijv. in zes deelen, — waar is mijn krijtje gebleven?»

»In den inktpot, meester,» antwoordde de leerling, die den bewusten inktkoker vóór zich had.

Ran-plan-plan, ran-plan-plan! klonk het eensklaps buiten. 't Was wel degelijk een tamboer, die de trom sloeg, flinkweg, in korte maat, zooals alleen een volleerd tromvirtuoos die slaan kan.

Nu was er geen houden meer aan. De schooldeur vloog open, en de lieve jeugd, geheel hare toekomst vergetende en den brui van de zesdeelige krijtlijn gevende, stormde hals over kop naar buiten, gevolgd door den meester, bij wien de nieuwsgierigheid nu sterker was dan de zucht tot orde.

Jawel, daar ratelde het koperen instrument door de straat, dat de ruiten er van trilden. De kleine tamboer sloeg, dat het een lust was, en wiegelde zijn hoofd op de maat heen en weer. Een troep soldaten, het glinsterend geweer over den schouder, den zwaren ransel op den rug, de kleeren wit en 't gelaat zwart van 't stof, volgde in gesloten massa den kleinen rumoermaker; een officier met de oranjesjerp om de heup en de sabel in de hand marcheerde op zij. — 't Was een verrukkelijk gezicht voor Boschdal's oud en jong.

De trom zweeg. »Halt!» klonk het kommando van den officier. »Front!» — En de troep stond, op eene lijn geschaard, midden op de straat. Op een volgend kommando dreunde de grond onder den stoot der geweerkolven, en een oogenblik later duwden de soldaten hunne knellende ransels in de hoogte, lichtten hunne schako's van 't bezweete hoofd en hingen met beide handen op den tromp van het geweer. Geheel Boschdal was nu op de been. De burgemeester, omstuwde van zijn Raad, stond op het bordes van het gemeentehuis, blijkbaar met het voornemen om, evenals de Romeinsche Senaat, zich desnoods door de invallende barbaren te laten afmaken. De diender fluisterde eenige geheimzinnige woorden met het Hoofd der Gemeente en daalde toen de trappen van het raadhuis af.

Tusschen dit gewichtige personage en den officier werden kort daarop onderhandelingen aangeknoopt, die ten gevolge

hadden, dat laatstgenoemde de trappen van het raadhuis beklom en den heer Burgemeester te kennen gaf, dat eene buitengewone omstandigheid hem verplicht had, van zijne marsch-route af te wijken en nu te Boschdal inkwartiering te houden.

P. F. BRUNINGS.

(*Twee Novellen. Dordrecht, Blussé en Van Braam.*)

AMSTERDAM'S STICHTING EN OPKOMST.

Tusschen weeke, drasse gronden,

Door geen dijk of dam gestoord,
Stuwt, eentonig, klaaglijk ruischend,

De Amstelstroom zijn waatren voort.
Doodsche stilte heerscht alomme

In de grauwe, klamme lucht,
Soms verbroken door een windvlaag,

Die door riet en loover zucht,
Door 't geroep eens watervogels,

Op zijn zilvren prooi belust,
Of het wiekgeklep eens eibers,

Weergekeerd van zoeler kust.
Straks komt daar een visscher landen,

Hunkerend naar rijken buit,
Kiest een plekje zich ter woonstee

Aan den lagen oever uit;
Straks, daar snellen, als de meeuwen,

Scherend langs de waterbaan,
Blanke zeilen, rappe kielen

Over 't zeevlak hupplend aan,
Jagen nacht en doodscheheid henen,

Wekken leven, nieuw bestaan:
De Amstel wordt in boei geslagen,

Afgeperkt zijn vrije baan,
Waar ter weerszij blauwe volkjes

Dartlend kringlen naar omhoog,
Van eigen Bodem. IV, 5e druk.

En bedrijvigheid en woeling

Alom treffen 't speurend oog.

Amsteldamme gaat ontluiken:

Profetie van schooner dag,

Als zij, trotsche Heerscheresse,

Fier den schepter zwaaien mag!

Laat de Kenmer ¹⁾ dreigend naadren,

Roof en moord in zijne vaan,

En de vrucht van jaren zwoegens

Straks in tranen ondergaan,

Amsteldamme zal ontluiken;

Hulp en steun, waarop zij bouwt:

Schuts der Heeren, 's Graven gunsten,

Zal ze koopen met haar goud. ²⁾

Handel stort zijn vollen horen

Zeegnend uit, zijn overvloed

Drenkt als 't vocht den gragen bodem,

Kweekt vertrouwen, fieren moed.

Amstels naam en roem weerklinken

Aan het Noord- en Oostzeestrand,

Op de Middellandsche waatren

En in 't Moskovitisch land.

Schooner toekomst nog gaat blinken:

Kracht, die nog in windslen lag,

Mannenkracht zal zich ontplooien; —

Zie, reeds gloort de nieuwe dag! —

Maar wat nevel dekt deez' stranden?

Bloedrood bergt de zon het hoofd,

Vrijheid, fiere hemel dochter,

¹⁾ De Kennemers verwoestten Amsterdam in het begin der 13^e eeuw.

²⁾ Amsterdam kocht bijv. van Graaf Willem IV in 1342 het recht, dat zij eene vrije stad zou zijn, onder de grafelijkheid van Holland behorende, en niet meer deel uitmakende van de Heerlijkheid Amstel, die de Graaf in leen had van Utrecht. In 1489 kreeg de stad van Maximiliaan het recht om de keizerlijke kroon boven haar wapen te plaatsen, nadat zij hem het vorige jaar met eene belangrijke som gelds had geholpen.

Zwerft, gejaagd, van schuts beroofd,
Dobbrend op de woeste baren.

Tirannie met ijz'ren voet
Trapt de welvaart op het harte,

Plast in edel burgerbloed!
't Stond geschreven: niet aan d'Amstel

Daagt het gouden morgenrood;
Elders kampt de burgerije

Voor haar recht tot in den dood:
De IJstad ligt in smaad gebogen

Onder Alva's looden hand,
Baatzucht, vuig het onrecht dienend,

Pleeft verraad aan 't vaderland!
Maar al moog' de snepende adem

Van het grimme, felle Noord
Voor een tijd den bloei belemm'ren,

Eens weerklinkt het heug'lijk woord,
Dat de banden zal verbreken;

Wat in knop en hulsel sliep,
Barst naar buiten, op de stemme,

Die tot blij ontwaken riep! —

F. J. HAVERKAMP.

(Zeshonderd Jaren. Amsterdam, Jan D. Brouwer.)

DE METSELAARS IN DE DIERENWERELD.

Reeds bij de viervoetige dieren is aanleiding genoeg om de volharding, het overleg en de scherpzinnigheid van de arbeiders te bewonderen. De vos, de das, het konijn en meer anderen maken verbazend diepe hollen, waarbij zij nooit vergeten eene menigte vluchtgangen voor de veiligheid aan te brengen. De meeste soorten van muizen weten het graan, dat zij voor den winter verzameld hebben, zelfs in den vochtigen grond voor bederf te bewaren door zorgvuldig de kiem van ieder korreltje af te bijten. De schijnbaar zoo onhandige egel legt eene merk-

waardige slimheid aan den dag, niet alleen doordat hij het vlugste muisje zoo listig weet te vangen, maar ook door het overleg, waarmee hij zich rondrolt in een hoop zachte, fijne bladeren en die, op zijne pennenn vastgeprikt, als een volgeladen hooiwagen in zijn hol brengt, om er zich een gemakkelijk leger van te bereiden. Aangespoord door zekere voorkennis van het weder, verplaatst het eekhoorntje den ingang van zijn nest van de eene windstreek naar de andere, de mol boort zelfs door steenachtige gronden heen en maakt daarenboven gewelven en woningen, die keurig gebouwd en met mos, gras en droge wortelen zoo ingericht zijn, als men het waarlijk niet verwachten zou van een diertje, dat er zoo dom uitziet. De eveneens toebereide hollen der marmotten zijn daardoor opmerkelijk, dat deze diertjes den ingang er van bij het begin van den winterslaap dikwijls twee tot drie voet diep met steenen en met aarde toemetselen. Het kunstigste nest der zoogdieren echter is dat van de dwergmuis, dat bijzonder sierlijk uit fijne halmen, biezzen, boomschors en bladeren tot een kogel met een kleinen ingang is samengeweven en, tusschen rietstengels en biezzen stevig vastgemaakt, zwevend blijft hangen. Aardig zijn ook de dammen der bevers, en deze dieren gaan voor de beste metselaars onder de viervoetige door, ofschoon de verhalen, dat zij paleizen met deuren, trappen en dergelijken zouden bouwen en zich daarbij van hunne breede staarten als troffels bedienen, tot het rijk der verdichting behooren.

Maar als eigenlijke kunstenaars of, op zijn minst genomen, als de kunstigste arbeiders uit de dierenwereld komt de eerste rang aan de vogels toe. Men heeft zelfs hunne werkzaamheden, voornamelijk met betrekking tot den bouw der nesten, wetenschappelijk volgens verschillende handwerken ingedeeld. Bijna iedere nieuwere geschiedenis der natuur leert ons onder de vogels: metselaars, mijnwerkers, mandenmakers, snijders, wevers, viltwerkers en timmerlieden kennen, terwijl nog andere eene soort van plat of gewelven van mos en kelders in cement weten te vervaardigen. Wij zullen ons zooveel mogelijk tot de bekende soorten bepalen en de merkwaardigste onder de vreemde slechts in het voorbijgaan behandelen.

Het is een warme dag in den voorzomer, en wij bevinden

ons aan den vlakken oever van een moeras of vijver, waar honderden zwaluwen met groote drukte bezig zijn. Wij voelen ons reeds terstond tot haar aangetrokken, zoo bekoorlijk als zij er uitzien met hare blauwzwarte rokjes en witte broekjes, maar wij krijgen ze nog veel liever, wanneer wij nauwkeurig haren nestbouw gadeslaan. De meeste zwaluwen maken hare nesten van slijk of modderachtige aarde; de aardige huiszwaluw aan de buitenzijde der gebouwen, de boerenzwaluw onder de daken, op vlieringen, enz. Het nest der eerste, dat meestal vrij hangt of ten minste slechts een geringen steun van anderen heeft, is veel kunstiger dan dat der tweede soort. Beide hebben den vorm van het vierde deel eens kogels, dat der huiszwaluw is nog iets meer halfrond en heeft een nauweren ingang. Bij het bouwen wordt het eene kluitje na het andere in den snavel aangedragen, ze worden op elkander gepakt, nu en dan met tusschengevoegde lange haren of dunne strootjes bevestigd en nooit wordt voortgemetseld, voordat het eerste gedroogd is. Op deze wijze verkrijgen de zwaluwnesten zulk eene vastheid, dat zij wel zeven jaren en langer gebruikt kunnen worden. Bij ieder nieuw broedsel behoeven zij dan alleen maar gereinigd en op nieuw van binnen gevoerd te worden. Dit laatste doen de zwaluwen met zachte halmen, wol, veertjes en dergelijken. Onder al deze, tot de metselaars behorende, soorten acht men de kunstigste de Amerikaansche rotszwaluwen, wier bijzonder regelmatige, uit leem en zand gebouwde nesten in rijen naast elkander hangen. De kunstvaardigheid der zwaluwen heeft reeds de opmerkzaamheid van de natuurkenners der oudheid tot zich getrokken, en Plinius verhaalt zelfs de wonderbare fabel, dat zij eens in Egypte in troepen van duizenden een dam tegen de overstromingen van den Nijl opgemetseld hebben.

Wij hebben echter onder onze bekenden nog andere metselaars, die niet minder goed hun werk verstaan. Wanneer vroeg in het voorjaar het liefelijk gezang van den lijster ons hart verrukt en het bosch met zijne prachtige kerkbogen daardoor in den heiligsten aller tempels herschappen wordt, wien onzer komt het dan in de gedachte, dat deze meester in de zangkunst tevens zulk een uitstekend bouwmeester is? In de dichtste takken van

jeneverbes of dennestruik vindt men, eenige voeten boven den grond, zijn nest, dat den regelmatigen vorm van een halven kogel heeft en uit leem en koemest is samengesteld. Van buiten is het met mos bekleed, en van binnen met vermolmd wilgenhout en het speeksel van den vogel keurig gepleisterd en glad gemaakt. In dit kunststuk ligt echter nog een wonder verscholen, dat tot legenden en bijgeloof aanleiding heeft gegeven en waardoor men in het Harzgebergte van »den blinkenden vogel» hoort spreken. Wanneer namelijk het nest door regen of dauw vochtig geworden is, geeft somtijds het vermolmd hout een phosphorachtig licht van zich, zoodat de lijster zelf schijnbaar midden in een gloeiend nest zit.

Nog bekwamer metselaar is de blauwspecht, dien men ook wel boomkruiper noemt. Deze zoekt zich eene holte, een knoestgat in een of anderen boom, of het verlaten nest van een grooten specht uit en metselt den al te wijden ingang met klei- en leemaarde zoover toe, dat slechts zijn eigen klein lichaampje er door kan sluipen, terwijl grootere vijanden buiten moeten blijven. Dit metselwerk droogt in de hitte van den voorzomer zoo sterk, dat er wel moeilijk een roover zou te vinden zijn, die het verbreken kon. Verder moeten wij onder onze inlandsche metselaars den ekster niet vergeten. In de slanke bovenste takken van de dichte kruin der populieren, elzen of andere boomen en meestal vlak bij de woningen van menschen, vindt men het nest van dezen listigen dief, die van daar uit op moord en roof uitgaat. Dit laatste gaat ons echter op dit oogenblik niet aan: wij willen alleen den bouw van zijn nest, als tot ons onderwerp behoorende, eens opnemen. Op een grondslag van sterke twijgen brengt de ekster eene dichte laag vochtige aarde aan, die, ofschoon niet tot de kunstigste behoorende, toch eene soort van metselwerk te noemen is; dan volgt eene laag van fijne wortels en takjes en eerst daarboven een kussen van veertjes, haren, enz., waarin de nestholte gemaakt wordt. Ook over zijn nest spant de ekster eene uit losse takjes gevormde bedekking, waardoor hij eene groote uitzondering maakt op de meeste zijner natuurgenoeten. Meer echter dan om den aard van zijn werk verdient deze vogel om

zijne slimheid onze opmerking. Ter wille van jonge eenden, kuikentjes, enz., nestelt hij, hoezeer ook door iedereen vervolgd, liefst in de nabijheid der dorpen, maar heeft daarbij door ondervinding van geslacht tot geslacht, of, wil men liever, door instinkt de voorzorg leeren gebruiken, om het nest door de aardlaag, vooral daar het zoo in de hoogte is, vrij zeker tegen een geweerschot te beveiligen. Hoogst opmerkelijk is het daarbij, dat de eksters, die alleen in de bosschen, ver van menschen nestelen, bijna nooit aarde in hun nest aanbrengen. Wij vinden ergens een verhaal opgeteekend, dat nog meer van het buitengewone vernuft van dezen vogel getuigt. Men wilde namelijk een ekster in het nest doodschieten, en ofschoon men daartoe vrij groven hagel had genomen, werkte deze niets uit. Men onderzocht later het nest en bevond, dat het tot grondslag in plaats van de gewone klei eene laag ijzer had, hetwelk het dier tot dat doeleinde uit eene ver verwijderde smederij gehaald had.

G. K.

(Volksalmanak. Amsterdam, C. A. Spin.)

HET STRAATGEWOEL IN ROTTERDAM.

Wisselt de beweging op de straten en in de havens op de verschillende dagen min of meer af, ook de uren van den dag hebben invloed op de stoffeering der stadsgezichten. De vroege morgen behoort aan den ambachtsman en den sjouwer, en onder de voertuigen zijn de bakkerswagens en de tweewielige melkkarretjes het rijkst vertegenwoordigd. In de binnenstad vooral staan gansche reeksen van koperen en ijzeren ketels op theestoven, waarin de water- en vuurvrouw de buurt van kokend water en kolen voorziet. De voorwerpen van koper bereiken niet altijd hunne bestemming op de voor- of achterbovenkamers der rijk bevolkte »panden». Soms verdwalen zij op geheimzinnige wijze in de winkeltjes van helers en opkooopers. De groen- en melkmarkten zijn overvol, en, des Dinsdag met name, is de Bees-

tenmarkt voor den liefhebber van schoon vee belangrijk, hoewel nagenoeg ontoegankelijk. Een weinig later dreutelen de talrijke naaimeisjes naar hare winkels, en de uitwonende bedienden naar de respectieve magazijnen. Tegen negen uur is de stad vol van de *Spes Patriae*. ¹⁾ Dan openen de veelvuldige en veelsoortige inrichtingen van onderwijs hare deuren, en voor eenigen tijd is de schooljeugd uit alle klassen der maatschappij het overheerschend bestanddeel der straatbevolking. Deftige en ernstige kooplieden, die zich naar hunne kantoren spoeden, en ambtenaren, die hunne bureau's opzoeken, volgen de zorgeloze jongelingschap. Dan komt voor eenigen tijd betrekkelijke kalmte. De arbeid is in vollen gang, maar een groot deel van den arbeid wordt binnenshuis volbracht. Van equipages zijn het de rijtuigen van enkele handelaars, die zich naar 't kantoor laten brengen, eenige afrijwagens en voorts de dokterskoetsen en de vigilantes, waarin vreemdelingen en reizigers rondtoeren.

Ten twaalf uur barst de schoolbevolking wederom uit. In statige rijen trekken de kinders der bewaarscholen naar buiten en enkele andere scholen »wandelen». Wie van kinderen houdt, kan dan zijn hart ophalen in het Park of in de Nieuwe Plantage. — Eén uur, en de kooplieden snellen naar de beurs. Op de kaden wordt het stil. 't Is schafttijd. De snorrende stoommachines rusten, de ratelende wagentjes, waarmee de koopwaren van de schepen en booten worden gereden, staan een oogenblik stil. Tegen zakken en balen, op planken en stoepen genieten de sterke werklui hun middagmaal. Vrouw of kind zit er bij en het hondje wordt niet vergeten. — Twee uur. De storm der beweging verheft zich. De schoolkinderen vliegen als een zwerm musschen voort op het geluid der klok. De beurs gaat uit. De arbeid wordt hervat. De dames komen op straat. De tijd van bezoeken brengen, van boodschappen doen, van wandelen is daar. De equipages rollen over de straten. Op de Singels trappelen de rijpaarden. De kindermisjes en bakkers flaneeren ²⁾ met de haar toevertrouwde schatten. Rusteloos gaat de arbeid voort. Het leven is

¹⁾ *Hoop des vaderlands.*

²⁾ *Drentelen rond.*

in vollen gang. — Omstreeks vier uur gaan de scholen uit. De waterkanten vooral zijn vol van jongens, voor wie het ontrouw element te allen tijde eene groote aantrekkelijkheid schijnt te hebben. Allengs keeren de wandelaars huiswaarts en voor eenige oogenblikken komt de stilte van den etenstijd. — Des avonds is het de drukte eener groote stad. 't Wordt vroeg stil en donker in Rotterdam. De lichten der winkels worden uitgedoofd; omstreeks elf uur kan men gansche straten ledig zien. De volksbeweging is, in enkele punten geconcentreerd. ¹⁾ Met de rijtuigen, die de bezoekers van gezellige bijeenkomsten te huis brengen, en met de liederen van eene of andere bruidspartij in de achterbuurten, sterft het gedruisch van den dag weg. Hier en daar klinkt het geraas eener stoomboot, die des nachts hare lading lost. In sommige stadswijken krassen violen en galmen luidruchtige stemmen. De eenzame wakers slenteren rond bij de opgestapelde goederen op de kade. Een matroos of zwart geblakerd machinist, wien de breede straat soms bijna niet breed genoeg is, tracht zijn vaartuig te vinden. Rotterdam is in rust. De nacht breidt zijne vleugelen uit over de woelige stad. En als de eerste schemering van den morgen aanbreekt, dan gaat het weer in den grooten rosmolen rond, altijd hetzelfde en toch altijd nieuw.

J. CRAANDIJK.

(*Wandelingen door Nederland. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink.*)

DE BRAND.

De noodklok bengelde in 't gehucht.
De dorpers, pas in slaap gezonken,
Ontwaakten, schrikkende opgeklonken,
En duizelden van 't wild gerucht.
't Is brand, 't is brand! De sparren kraken,

¹⁾ *Samengetrokken, beperkt.*

De wanden scheuren. Stal en schuur
 En huis en keet zijn rook en vuur.
 De hooiberg en de houtmijt blaken.
 Een vonk was uit de schouw gespat,
 Het rieten dak had vlam gevat;
 Nu kronkelt zij langs al de daken.
 Eén enkle vonk vernielt een stad.

Verschrik'lijk is die rosse pracht,
 Die lichtstroom, eensklaps angebroken,
 Alsof de dagtoorts ware ontstoken
 In 't holste van den zwarten nacht. —
 Ontzettend is het vuur van kracht:
 Geen grendels weten 't af te sluiten,
 Geen dammen zetten 't perk en paal,
 Het bijt door hardsteen en metaal,
 Het perst door wulf en rots naar buiten;
 Het sloopst, verslindt, vermaalt tot gruis,
 Verteert wat mot en roest ontzagen,
 En 't marmren hof en 't leemen huis
 Wordt opgeschept en weggedragen.

Helpt, helpt! Al feller blaakt de gloed,
 Al banger kreten doen zich hooren!
 Er kan nog meerder gaan verloren
 Dan enkel huis en have en goed:
 Helpt, helpt! het vuur wint voet aan voet!
 De hulp schiet toe van allerwegen;
 't Gevaar ontgloeit den moed te meer;
 De nokken worden opgestegen,
 Het brandend dakhout ploft terneer;
 De ladders worden toegestoken:
 De waterputsen leeggeplast;
 Geen staldeur blijft onopgebroken,
 Geen slagboom op de schaapskooi vast.
 Goddank, gered is allen 't leven!
 De vuurwolf mist zijn besten buit:

't Ontwaakt gezin kwam veilig uit,
 Het laatste rund werd uitgedreven,
 En woester loeit en bruist de vlam
 En grijpt en golft langs nok en wanden,
 Alsof ze grammer sloeg aan 't branden,
 Omdat het kostbaarst haar ontkwam.
 Een zee van vonken stuift naar boven,
 Een laaie vuurklomp gloeit en blaakt.
 Hoe knettert alles, knapt en kraakt!
 't Is, of de brand niet uit zal dooven,
 Voor alle hout tot asch verstoven
 En alle steen is puin gemaakt.

En met gevouwen handen staat
 De nijvre landman 't aan te staren,
 Hoe alle vrucht van zooveel jaren,
 Van zooveel vlijt in rook vergaat.
 't Was zuur verdiend en traag verkregen,
 Wat daar zoo eensklaps wordt vernield;
 Hoeveel hem God ook nog behield,
 Hij kan niet danken voor dien zegen.
 Hij staat als roerloos en verdoofd
 En aan zijn plek als vastgeklonken,
 En cijfert na, wat in die vonken
 Opnieuw hem telkens wordt ontroofd.
 't Is, of hij 't hart zich toe voelt nijpen,
 Als hij een rookwolk op ziet gaan
 En weer een vlam naar buiten slaan;
 Maar, hoe hem 't schouwspel aan moog grijpen,
 Toch wil zijn oog er niet vandaan.

Op eens . . . daar stijgt een schrille kreet!
 »Zijn al de kindren 't wel ontkomen?
 Ik heb er twee slechts meegenomen:
 Spreek, spreek, wie van mijn andren weet!”
 — »God!” roept met schrik en huivrend beven
 De ontstelde vader: »k Heb alleen

Den oudste bij mij, anders geen!
 Waar, waar zijn de andren dan gebleven?"

— »Hier!" roept een stem van uit de schaar:

»Ik heb er een nog uitgedragen,
 Hoe snel de vlam ons na mocht jagen;
 Het kind verkeerde in doodsgevaar."

»Maar dan mijn vijfde. .? Wie mag 't weten?

Ik had er vijf! Heb medelij!"

Zoo kreet de moeder. »God! sta bij!
 Is dan mijn vijfde toch vergeten?"

Men zoekt, men roept: »Waar is 't? waar is 't?"
 Men luistert, of zich niets laat hooren;

Maar alles zwijgt; geen mensch, die 't wist!
 Men gaf de laatste hoop verloren:
 Het vijfde was en bleef vermist.

De vader wringt in zelfverwijt,
 In radeloozen angst, de handen.
 Laat alles nu tot asch verbranden!

Hij is nu meer dan alles kwijt.
 Een koortskou huivert door zijn âren;
 Het vreeslijk denkbeeld stolt zijn bloed:

Het kind in huis en 't huis in gloed!
 Het doodzweet druppelt van zijn haren,
 En als verwilderd en ontzind,

In woeste wanhoop losgestoven,
 Gilt, jammert hij en huilt naar boven:
 »O God! mijn kind! mijn dierbaar kind!"

Een oogenblik . . . hij is besloten!

Hij wil terug, terug in 't huis,
 Al moet gezocht in 't gloeiend gruis
 En 't leven er bij ingeschoten;

Hij wil terug, hij hoort geen raad;
 Hij stoot hen af, die hem omringen;
 Hij wil den vuurpoel binnen dringen,
 Hij vliegt erheen . . . hij komt te laat.
 Hij komt te laat, want, uit een regen

Van vonken, uit een wolk van smook,
 IJlt, door de kolen en den rook,
 De moeder met het kind hem tegen.

Zij had geweefteld noch vertraagd;
 Zij was de menigt' doorgevlogen,
 Toen nog gegist en overwogen

En rondgezocht werd en gevraagd.
 Zij was in 't brandend huis verdwenen,
 En voor de vlammen onverschrikt,
 Had ze in die hel van vuur geblikt

En rondgegrepen om zich henen.
 Ze zocht, ze riep . . . En hemel! hoor!
 Is dat geen stem? . . . Haar polsen jagen;
 De siddrende armen uitgeslagen,

Dringt zij al diep en dieper door.
 En, of haar vlam en hitte stuiten,
 En of het vuur en vonken spat,
 Daar heeft ze, o God! haar kind gevat
 En vlucht er gillend mee naar buiten.

Met open hals en vliegend haar
 Zijgt ze uitgeput en machtloos neder . . .
 Rondom haar henen dringt de schaar . . .

Als uit een droom ontwaakt ze weder,
 En elk wil weten hoe? en waar?
 Ze zwijgt, ze kan geen antwoord geven;
 Ze wist niet waar, ze wist niet hoe:
 God had haar 't kind aan 't hart gedreven . . .
 Dat voorrecht kwam een moeder toe.

H. TOLLENS Cz.

(Gezamenlijke Dichtwerken. Leeuwarden, G. T. N. Suringar.)

ZELFOPOFFERING VAN VAN SCHAFFELAAR.

»Mannen van wapenen!» zeide Van Schaffelaar fier, toen hij
 hen zag staan, rustende op hunne zwaarden, en hij zag opzettelijk

niet naar Frank, die met de armen over elkander stond, alsof alle denkvermogen hem verlaten had: »Gij hebt gehoord, wat Perrol¹⁾ verlangt; hij vordert niet meer een dienst, die uw moed en uwe getrouwheid onwaardig is, maar nog altijd mijn leven....»

»En gij zult het monster voldoen om ons...» viel Frank hem in de rede, en zijne oogen stonden wild in het hoofd; maar Van Schaffelaar liet hem niet uitspreken en vervolgde fier: »Ook gij, Frank! zijt mij gehoorzaamheid verschuldigd; laat mij spreken. Ik alleen beschik over uw aller leven; want gij hebt mij trouw gezworen. — Mannen! hetgeen gij voor mij gedaan hebt, kan ik nimmer vergelden; ontvangt mijn oprechten dank. Wij zullen allen den toren verlaten; zet daarom de helmen op en houdt uwe zwaarden gereed: de Schaffelaars moeten niet wapenloos zijn, als zij onder hunne vijanden verschijnen.»

»Leve Van Schaffelaar!» riepen zij allen; zij raapten de helmen op en grepen de schilden aan. 't Was, alsof hunne krachten herleefden, nu zij den laatsten strijd te gemoet gingen; zelfs Frank vatte weder hoop. Toen zeide Van Schaffelaar: »Het lot, dat ons wacht, zal den eene mogelijk niet toelaten te zien, waar de andere blijft; drukt daarom hier elkander voor het laatst de hand en zegt elkander een laatst vaarwel!»

Hij zelf noemde elken ruiter bij zijn naam, dankte hem nogmaals, en gaf hem de hand. Toen hij Frank de hand schudde, welke in de zijne beefde, zeide hij bedaard: »Houd goeden moed, mijn vriend! de dood is niets! maar....» Hier hield hij op: want zijne stem werd minder vast, en hij vervolgde snel: »Frank! gij hadt mij nog iets te zeggen; dezen nacht wildet gij. . . .»

»O! nu nog niet!» riep Frank huiverend, »later zal ik het u zeggen, nu nog niet!»

»Later dan,» zeide Van Schaffelaar droefgeestig glimlachende. »Het is mij wel; ik zal uw laatsten wil volbrengen, als ik kan. Denk, om hetgeen gij beloofd hebt, indien. . . . Gij zult zorgen voor Maria, niet waar. . . .?» vroeg hij treurig.

¹⁾ Perrol was de aanvoerder der ruiterbende, die Van Schaffelaar belegerde.

»Als het zoo zijn moet, ja, mijn weldoener!» zeide Frank zacht, en Van Schaffelaar sloeg zijn gewapenden arm om den ruiter, drukte hem tegen de borst, en riep: »Vaarwel, Frank!»

»Maar wij scheiden nog niet!» riep Frank, op zijn zwaard slaande, terwijl hij het schild omhing, »eerst moeten nog de Zwarte Ruiters uw. . .» Doch hij zweeg; want Perrol riep luid: »Waar blijft Van Schaffelaar?»

»Ha! hij zal komen,» schreeuwde Frank. »Nu gaan wij immers?» vroeg hij met drift.

»Ja!» zeide Van Schaffelaar, die nabij de trap stond, zijne wapens in orde bracht, den helm terecht zette en met deernis de zwakte zijner ruiters zag. »Houdt u allen gereed; wij verlaten den toren; maar het schild met mijn wapen kan ik niet achterlaten, het moet mij in den dood vergezellen!»

»Ik haal het voor u,» riep Frank, en wilde hem voorbijgaan; maar zijn vriend wees hem met de hand terug.

»Van Schaffelaar!» riep Frank, de handen vouwende; maar de aanvoerder zeide gestreng: »Ik wil gehoorzaamd zijn!» en vervolgde vriendelijk: »zijt gij geen man van mijne bende meer, Frank! dat gij u tegen uw aanvoerder en vriend verzet?»

Moedeloos liet de jonge ruiter het hoofd voorover zakken en trad terug. »Zoo is het wel!» zeide Van Schaffelaar aangedaan, hem met de hand op den schouder slaande, en hij beklom de trap. Zijne ruiters zagen elkander aan; maar Frank hield alleen het oog naar boven gewend; hij zag den aanvoerder op den omgang komen, en naar de voorste zijde van den toren gaan; hij zag, hoe hij het schild, dat aan den riem hing, losmaakte, met de hand over de kleuren van het wapen streek en het voorts om den hals hing. Toen zag zijn vriend naar hem en knikte hem vriendelijk toe. Frank schepste weder adem; maar daar richtte Van Schaffelaar zich op; zijn oog was vol edele geestdrift, terwijl het over zijne ruiters ging; zijne stem was aangedaan, maar vol vuur; hij riep: »*Mannen! ik wil u in geen last brengen, ik moet toch eenmaal sterven!*» en wenkte hun als het ware zijn laatst vaarwel toe.

»O God! Van Schaffelaar!» gilde Frank, en snelde naar boven; de ruiters volgden hem, zoo machteloos als zij waren, doch zij

konden geen woord uitbrengen. Toen Frank bijna boven aan de trap was, zag hij, hoe zijn vriend op de borstwering van den omgang stond. De zon deed die gladde wapenrusting schitteren; de witte vederbos werd door den wind licht bewogen en het wapenschild hing op zijn rug. Het hoofd fier opgeheven, stond hij daar als een metalen standbeeld van den edelsten vorm; toen zette hij de handen in de zijden, en riep luid en vol moed: »Hier hebt gij Jan Van Schaffelaar!» — en sprong van den toren. . . .

Frank bereikte juist de plaats, waar zijn vriend gestaan had, toen de witte pluim verdween. Een gil, die wanhoop en verwijfeling verried, ontsnapte hem; reeds had hij den eenen voet op den rand der borstwering gebracht om zijn vriend te volgen, toen de ruiters hem grepen. Men hoorde een doffen slag, vermengd met wapengeritsel, op het kerkhof, en de jongeling, die zijn weldoener verloren had, zou nu achterover in den toren gevallen zijn, indien de ruiters hem niet hadden vastgehouden. Tranen liepen langs de ruwe en gebaarde troniën der mannen van wapenen van Jan Van Schaffelaar, terwijl zij zijn vriend naar beneden droegen, en een verward geschreeuw zich rondom den toren hooren liet; — zij hadden hun aanvoerder verloren!

J. F. OLTMANS.

(De Schaapherder. Amsterdam, J. M. E. en G. H. Meijer.)

B R O O D.

Hebt gij wel eens brood gebakken? 't Kon wezen; want ik meen, dat veel menschen dit in huis doen — ook in de stad. Dan moet ik u toch even vertellen, dat ik onlangs in een scheikundig boek bladerde. 't Is iets aardigs, die scheikunde! Wij maken zooveel spijzen klaar, omdat het zoo »behoort», of omdat zij zoo in een receptenboek staan; omdat het ons zoo voorgedaan is en wij er op onze beurt ook alweer zoo aan gewend zijn. Wij zijn op dit punt gewoon maar blindelings te volgen. Een kijkje in de schei-

kunde leert ons dan eerst, hoe het komt, dat het op deze wijze jaar en dag goed gegaan is en hoe de dingen den naam gekregen hebben van zoo »te behooren.” Zulke kijkjes leggen ons ons eigen werk uit. — Ik vond toen onder anderen eene uitlegging van onze geheele bakkerij, een antwoord op verschillende vragen, die men zich onder het bakken allicht doet.

B. v. Waarom heet zemelenbrood toch zooveel voedzamer dan ander? — Zouden die harde, bruine zemeltjes werkelijk zoo krachtig zijn?

Men dient daartoe eerst bepaald te weten, wat eigenlijk het voedzame gedeelte van het meel is. Met die voedzame stof kan men kennis maken, door haar even van de rest af te scheiden. Wanneer men zijn meel goed met water vermengd en tot deeg gekneet heeft, en daarvan dan een stukje, onder gedurig toevloeien van versch water, zoolang door eene zeef wrijft, als het water er nog witgekleurd afloopt, dan zal er ten laatste op de zeef eene grauwwitte, kleverige stof overblijven, die eenigszins op vogellijm gelijkt. Het is deze stof, die de taaiheid aan het deeg geeft; om hare kleverigheid noemt men haar *kleefstof*. Wanneer het melkachtig witte water door staan helder is geworden, zal men op den bodem van den pot of schotel, waarin het zich bevindt, een wit poeder zien liggen; dit is het *zetmeel* en hieruit wordt de gewone tarwestijfsel bereid. Maar de *kleefstof*, — dat is de voornaamste voedende stof. Wanneer men de waarde van plantaardig voedsel bepaalt, dan wordt die berekend naar het gehalte aan *kleefstof* of eene daarmee verwante stof. Letten wij nu even op de zemelen. Wie de moeite neemt, zulk een vliesje goed te bekijken, zal zien, dat de buitenzijde veel donkerder is dan de van meel ontdane binnenzijde. Er is dan ook ontdekt, dat het nog uit twee vliesjes bestaat: een buitenst en een binnenst zaadbekleedsel. Dit laatste nu is zeer rijk aan *kleefstof*, veel rijker dan het witte meel zelf; met de zemelen, die men als afval beschouwde, ging dus vroeger veel voedsel verloren, vandaar, dat thans zemelenbrood zulk een goeden naam begint te krijgen. Het is daarmee gegaan als met de eieren, waarvan men ook eertijds het wit wegwierp en alleen den dooier gebruikte, ofschoon gebleken is, dat die veel

minder voedingsstof bevat dan het wit. — Kon men nu het buitenste, minder rijke en altijd zeer harde buitenvliesje verwijderen zonder het binnenste mede te voeren, dat zou zeker heel mooi zijn; zoolang dit echter nog niet gemakkelijk kan, zal men ze maar te zamen in het meel moeten dulden.

Of wel eene andere vraag: Gist, wat is dat? En hoe komt het, dat daardoor het meel rijst?

Onze gist is niets anders dan eene massa microscopische plantjes, nauw verwant b. v. met de *schimmel*-plantjes. Wel behooren zij tot de minst ontwikkelde plantensoorten. Meer volkomen planten zouden het zich ook niet laten welgevalen bij troepen tot een pakje gekneet en uitgedroogd te worden, om dan later, bij warmte en vochtigheid, weer op te leven; evenmin als bij een fijner bewerktuigd dier ooit plaats heeft, wat dikwijls genoeg met een worm gebeurt: dat namelijk, als men hem in tweeën gehakt heeft, aan elk stukje het ontbrekende weer aangroeit en er dus twee wormen ontstaan. — Die plantjes nu hebben de eigenschap om, waar ze maar kunnen, eene zekere gassoort, het *koolzuur*, te ontwikkelen. Goed fijngemaakt en alom door het deeg verspreid, vormen zij overal kleine hoeveelheden van dit gas, dat tracht te ontsnappen, maar wordt teruggehouden door het taaie, stijve deeg. Het hoopt zich daartusschen op en doet het zwellen, en ons doel — het rijzen — is bereikt. De hitte van den oven, waaraan het brood nu wordt blootgesteld, vernietigt de gistplant, doet natuurlijk het gisten ophouden en verhardt meteen de wanden rondom de koolzuurbelletjes, zoodat deze in het gare brood terug te vinden zijn. Dit verklaart tevens, waarom het deeg bij het gisten niet al te warm mag staan, en het water of de melk, waarmede men beslaat, niet al te heet mag zijn.

(*Brieven van een landmeisje aan jonge dames. Amsterdam, C. L. Brinkman.*)

STEMMEN UIT HET VOLK.

Dat het volk er nog voortdurend slag van heeft, zijne gedachten in opschriften uit te drukken, wanneer maar eens weer de oude geest wordt opgewekt en 't zelf spreken mag, bleek ons ook bij 't Oranjefeest in 1863.

Een Rotterdammer in de Vijversteeg had een droomenden Kees geïmproviseerd:

Keesje lag zoo eens te droomen [t. w. in 1813]
 Dat Oranje weer zou komen,
 En dat, terwijl de Burgers slapen,
 De Franschen reeds als hazen liepen.
 Wat hij droomde, Goddank! dat was waar;
 Want Neerland viert dit feest thans na 50 jaar.

Een ander, die op de Botersloot in den kippenhemel woonde, oordeelde, dat hij letterlijk Oranje *boven* vierde en schreef boven zijne trapdeur:

'k Woon 47 trappen hoog,
 Wie zou dan niet gelooven
 Het voorrecht, dat ik thans geniet?
 'k Vier 't feest Oranje *Boven*.

Een oud moedertje te Leeuwarden, op de Put, die met

Daar staat zij, Neerlands maagd, enz.

ééne vierenkaars illumineerde, en er met hare poes op den schoot bij zat, had dit opschrift bij hare kaars:

Ik brand er één, maar het is een dikken,
 Mijne kat zou graag die kaars wel likken,
 Maar ik weer die af met vaste hand,
 Daar zij slechts voor Oranje brandt.

Een „oud strijder” (kranten- en redenaarsstijl van die dagen) in de Rozenstraat te Amsterdam, had zich Cats herinnerd, die

ook praatte van »een keers, die in de pijp brandt,» en boven zijne deur laten zetten:

Mijn levenslicht, reeds in de pijp,
Heeft 82 jaar gebrand,
Brandt nog met Godes hulp
Voor Oranje, Vorst en Land.
1813 — *Beleg van Naarden* — 1863.

Te Breda, in de Nieuwstraat, was een huis met 50 vlaggetjes versierd, en las men in den gevel:

Ik vlag volstrekt niet elken dag,
Maar nu voor ieder jaar een vlag.

Een ijzerkooper in de Groote-Houtstraat te Haarlem, die nog op voorvaderlijke wijze eene kaars-illuminatie op eene piramide van latjes had aangebracht, schreef daarbij:

Illumineeren wil ik,
Dat is niet meer als billijk,
Doch door gebrek aan glazen,
Doe ik het, evenals in 1813, met kaarsen.

De man vond er behagen in zich in dien tijd te verplaatsen; maar hij had er dan ook een rok en kamizool van 1813 bij moeten aantrekken.

Niet weinigen hadden hunne beroepsaanduiding op meer of min geestige wijze met het Oranjefeest in verbinding gebracht en zoo het opschrift tot eene advertentie doen dienen. Een Rotterdamsch grutter deed zulks met de volgende regelen:

Wie Nederlander is, slaat dankbaar 't oog naar boven,
Om op deez' blijden dag den Opperheer te loven,
Dat hij d' Oranjestam hergaf aan Nederland.
Ook ik vier recht verheugd dit feest van vijftig jaren;
'k Verkoop aan elk wie komt de beste grutterswaren
En geef een goede maat, maar alles gaat kontant.
'k Wensch heil aan Vorst en volk op dezen schoonen dag,
En hoop, dat ik nog lang hier Grutter wezen mag.
Mijn buurman K staat ook 't Oranje voor,
Ook die vraagt ieders gunst, maar hij als Stukadoor.

Zoo echt zeventiende-eeuwsch, dat wij, als wij 't niet beter wisten, zouden meenen, dat hij 't uit Jeroense ¹⁾ gekopiëerd had.

Evenzoo ware het volgende vierregelig versje te Maarsen, waarin een advocaat zijn pleiten bij 't Oranje te pas zoekt te brengen, een plaatsje waardig geweest in Van den Berg's Luyffel-Banquet:

'k Pleit vóór Oranje, soms ook tegen,
Naar dat de zaken zijn gelegen;
Maar wil je Oranje naar het recht,
'k Verzoek, dat ik uw zaak beslecht.

[Gelief, Heer Advocaat,
Eer dat je pleiten gaat,
Ons duidelijk uit te leggen,
Wat je eigenlijk wilt zeggen.]

Dan hadden zijn kleermaker en zijn haarsnijder er nog beter slag van. De eerste had boven zijne deur:

Ik ben in 't vak als fijn verstaald,
Trek zelfs Oranje door mijn naald.

En de ander:

Een pruikenmaker ben ik niet,
Maar snij eenvoudig haar;
'k Zing heden een Oranjelied
En heb Oranje om mijn schaar.

Eene garen- en lintjuffrouw te Wageningen zei duidelijk, waar 't haar om te doen was:

Al wie nu Oranje mint,
Koopt bij mij Oranjelint.

En even rondborstig kwam er een Bosscher kroeghouder voor uit:

Ik limmeneer hier met één vlam
Al voor Oranje en Schiedam.

¹⁾ Jeroense verzamelde in een boekdeel een tal van opschriften op uithangborden enz.

Terwijl een slager te Breda weder den ouden zeventiende-
eeuwschen toon aansloeg:

Oranje boven!

Ik verkoop vleesch, dat kan je braden en stoven;

Dus, vrienden, gaat niet voort,

Maar koopt eenige pondjes bij Keesje van Noort.

Winkeliers, die een beeldje of kopstuk tot uithangteeken
hadden, lieten dit ook het woord voeren: — zoo te Nieuwveen
een gaper, die met oranje versierd was:

Al ben ik maar bestemd tot gapen,

'k Draag toch Oranje om hoofd en slapen.

Een tabakskooper te Dordrecht had sedert dertig jaren een
tabaksmannetje met oranjelint om den hoed buiten staan; doch
daar hij dit kereltje, ten gevolge eener verordening tegen het
uitstallen, met Nieuwejaar moest innemen, liet hij het eerst
daarover nog eens zijn beklag doen:

Op last der Heeren van 't Stadhuis

Moet ik met Nieuwejaar in huis,

Al heb ik dertig jaar gestaan hier op het blind,

En steeds versierd geweest met een Oranjelint.

Toch wil ik evenwel als oud Oranjeklant

Getrouw zijn aan mijn stad en aan mijn vaderland.

Mr. J. VAN LENNEP en

J. TER GOUW.

(Het Boek der Opschriften. Amsterdam, Gebr. Kraay.)

NEERLANDS ZEEROEM.

Het water is ons element,

De zee bruist onze glorie:

Wat volk, dat Hollands roem niet kent,

Niet spreekt van zijn victorie?

Wat land, dat Hollands vlag en vloot,

Dat Hollands trouw geen eerbied bood?

Het is een volk van heldenkracht,
 Dat Evertsens kan toonen;
 Dat Kortenaars heeft voortgebracht,
 En Trompen noemt als zonen;
 Een Ruiter schiep, op wien heel de aard
 Met eerbied en bewondring staart.

o Gij, die zuiver Neerlandsch bloed
 Voelt bruisen in uwe aad'ren!
 Aanschouwt den nooit bezweken moed,
 De grootheid van uw vaad'ren!
 Dat bij den glans van 't vaderland
 De borst van heil'gen eerbied brand'!

o Heil'ge tijd! o gouden eeuw!
 Als aller zeeën waat'ren
 Den lof van Hollands fieren leeuw
 In elken golfslag klaat'ren;
 En als de naam van Nederland
 Weergalmend rolt langs rots en strand.

En is de zon des roems gedaald,
 Er brak door ramp en duister
 Een dageraad, die glansrijk straalt,
 En rijst met nieuwen luister;
 De zee, het perk van Hollands eer,
 Zag reeds de heilzon schitt'rend weer.

H. A. SPANDAW.

(*Gedichten. Leiden, Noothoven van Goor.*)

DE JAPANSCH STEENHOUWER.

Er was een man, die steenen hieuw uit de rots. Zijn arbeid was zeer zwaar, en hij arbeidde veel; doch zijn loon was gering, en tevreden was hij niet.

Hij zuchtte, omdat zijn arbeid zwaar was, en hij riep: oeh, dat ik rijk ware om te rusten, op eene baleh-baleh ¹⁾ met klamboe ²⁾ van roode zijde.

Er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was rijk. En hij rustte op eene baleh-baleh en de klamboe was van roode zijde.

En de koning des lands toog voorbij met de ruiters voor zijn wagen; en ook achter den wagen waren ruiters, en men hield den gouden pajong ³⁾ boven het hoofd van den koning.

En als de rijke man dat hoorde, verdroot het hem, dat er geen gouden pajong werd gehouden boven zijn hoofd, en tevreden was hij niet.

Hij zuchtte en riep: ik wenschte koning te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was koning. En voor zijn wagen reden vele ruiters, en ook waren ruiters achter zijn wagen, en boven zijn hoofd hield men den gouden pajong.

En de zon scheen met heete stralen en verbrandde het aardrijk, zoodat de grasscheut dor was.

En de koning klaagde, dat de zon hem schroeide in het gelaat en macht had boven hem, en tevreden was hij niet.

Hij zuchtte en riep: ik wenschte de zon te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was de zon. En hij zond zijne stralen naar boven en naar beneden, naar de rechterzijde en naar de linkerzijde, en alom. En hij verschroeide den grasscheut op de aarde en het gelaat der vorsten, die op de aarde waren.

En eene wolk stelde zich tusschen de aarde en hem en de stralen der zon stuitten daarop terug.

En hij werd toornig, dat zijne macht weerstaan werd, en hij

¹⁾ *Rustbank.*

²⁾ *Gordijnen.*

³⁾ *Zonnescherm.*

klaagde, dat die wolk machtig was boven hem, en tevreden was hij niet.

Hij wilde de wolk zijn, die zoo machtig was.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij werd tot eene wolk, en plaatste zich tusschen de zon en de aarde en ving de stralen op, zoodat het gras groen werd.

En de wolk regende in groote droppen op het aardrijk, en deed de rivieren zwellen, en de banjirs ¹⁾ voerden de kudden weg.

En zij verwoestte door veel waters het veld.

En zij viel neer op eene rots, die niet week. En zij klaterde in groote stroomen, maar de rots week niet.

En zij werd toornig, omdat de rots niet wijken wilde en omdat de sterkte harer stroomen ijdel was. En tevreden was zij niet.

Zij riep: aan die rots is macht gegeven boven mij, ik wenschte die rots te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En zij werd rots, en bewoog niet, als de zon scheen en niet, als het regende.

En daar kwam een man met houweel, en met puntigen beitel, en met zwaren hamer, die steenen hieuw uit de rots.

En de rots zeide: wat is dit, dat die man macht heeft boven mij, en steenen houwt uit mijn schoot? En tevreden was zij niet.

Zij riep: ik ben zwakker dan deze, ik wenschte die man te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was steenhouwer. En hij hieuw steenen uit de rots, met zwaren arbeid, en hij arbeidde zeer zwaar, voor weinig loons, en hij was tevreden.

E. DOUWES DEKKER.

(MULTATULL.)

(Max Havelaar, Rotterdam, Elzevier-Maatschappij.)

¹⁾ Overstromingen.

HET KIND EN DE BEDELAAR.

Hoe mat en krank door al haar leên,
 Lang hield zij 't slepend op de been,
 Of haar gezondheid keeren zou —
 Margretha, de arme weduwwrouw.
 Maar eindelijk zonk ze op 't leger neer:
 De koorts nam toe, zij kon niet meer.
 Eén kind slechts had zij. 't Was een zoon;
 Twee roosjes bloeiden op zijn koon;
 Zijn oogen waren vriendlijk blauw,
 Twee korenbloempjes nat van dauw,
 En 't krullend haar was blond en zacht,
 Gelijk de witste lammervacht.
 »Mijn kind!» dus riep zij droef te moe
 Het blij ontwakend knaapje toe,
 Toen ze, afgetobd, den langen nacht
 Weer slapeloos had doorgebracht:
 »Ik ben te ziek om op te staan,
 En kan niet uit het hutje gaan,
 Maar in de la ligt kopergeld,
 Door mij nog gist'ren nageteld;
 Neem dat, daar gij vast hong'rig zijt,
 En koop u brood voor uw ontbijt.»
 Het knaapje, als altijd rad ter been,
 Sprong hupp'lend naar het dorpje heen,
 Ging zingend langs de dorenheg,
 En telde 't geld na onderweg;
 Maar aan de beek, bij 't molenrad,
 Dáár stond een beed'laar op zijn pad,
 Gekromd van leên en hoogbejaard,
 Met kale kruin en zilv'ren baard,
 Met houten stelt — zijn been was stuk —
 En onder ieder arm een kruk.
 »Lief kind», sprak hem de beed'laar aan,
 »Wees met mijn droevig lot begaan!

't Is welkom, wat uw hand mij biedt!
 Ik at van daag en gist'ren niet.
 'k Zie, in uw ving'ren glinstert wat,
 Och, kunt gij 't missen, geef mij dat!"
 Het knaapje voelt eens naar zijn maag:
 Gezond en jong maakt dubbel graag,
 En is hij al dat koper kwijt,
 Weg is dan 't brood, weg zijn ontbijt!
 Dat warme brood! Alsof de geur
 Uit 's bakkers open winkel-deur
 Reeds prikk'lend in zijn neusje drong —
 Zóó smakte 't knaapje met zijn tong.
 Maar als hij 't neergeslagen oog
 Weer naar den beed'laar hief omhoog,
 Die daar zoo hong'rig stond en bleek,
 Toen werd hem 't kinderharte week.
 En met één zuchtje, met één sprong,
 Die 't prutt'len van zijn maag bedwong,
 Reikt hij het handje, en 't kopergeld,
 Dat zulk een warm ontbijt voorspelt,
 — Schoon hij van honger watertandt —
 Glijdt in des beed'laars maag're hand.

»God loone u!" sprak toen de arme man,
 »Meer dan u de armoe loonen kan!"
 En ijlings over struik en heg
 Smijt hij zijn stelt en krukken weg.
 Zijn beed'laarspak, in lichtgewaad
 Veranderd, blonk als zijn gelaat,
 En zulk een glans der majesteit
 Lag over 't voorhoofd heengespreid,
 Dat hij, daar statig aangetreên,
 Een Heilige of een Engel scheen.
 Hij hief het knaapjen aan zijn borst,
 Dat nauwlijks hem meer naad'ren dorst,
 En fluisterde met zoete stem,
 Zijn lokken streelend, zacht tot hem:

„Gezegend zijt gij, dierbaar kind,
 Door God en de Eng'len vroeg bemind!
 U wacht eens 's Hemels gloriekroon,
 Maar ook op de aarde 't heerlijkst loon.
 Gezegend zij die kleine hand,
 Die vroeg ellende en smart verbant,
 Zij strooi', waar gij op aard zult treên,
 Slechts balsemdrupp'len om zich heen!
 Wat zij ook aanroert, ziekte of pijn
 Zal voor die hand gevloeden zijn!
 Smaak zóó, terwijl gij vreugd verspreidt,
 Van 't weldoen al de zaligheid!”

Hij kust het kind nog keer op keer;
 Dit voelt van vreugd geen honger meer,
 Maar huppelt blij en eens zoo vlug
 Naar moeders kluisje in 't dal terug,
 En klimmend op haar legerstee,
 Deelt hij haar zijne ontmoeting mee,
 En strengelt de armpjes om haar vast;
 Zij drukt aan 't hart zóó lief een last,
 En geeft het jongske zoen op zoen:
 Wat sprak de zieke moeder toen? —
 Zij weent en snikt van blijdschap luid,
 En roept, hem weer omhelzend, uit:
 „Wat frisch gevoel doorstroomt mijn bloed!
 Ik heb weer kracht om op te staan
 En met u naar het dorp te gaan.
 Gij gaaft, geloofd zij God de Heer!
 Uw moeder haar gezondheid weer!”

„Is dat nu waarlijk zóó geschied?”
 Och, kleine wijsneus, vraag dat niet!
 Hoe 't knaapje, toen het ouder was,
 Een keizer, een prinses genas,
 En schatten naliet, rijk en groot,
 En nog bleef weldoen na zijn dood,

Daar menig godshuis en gesticht
 Werd van die schatten opgericht —
 Staat nog in 't oud verhaal daarbij.
 »Maar zou het waar zijn?» vraagt ge mij:
 Een sprookjen is 't van d' ouden dag,
 Waarbij men niet veel vragen mag;
 Doch menig sprookje, rijk van zin,
 Sluit Christendeugd en wijsheid in;
 Ook 't sprookje, dat ik hier vertel,
 En wat het leert, onthoud dat wel:
 »Milddadigheid, die eed'le deugd,
 Vlecht, waar ze in 't hart woont van de jeugd,
 Om blonde slapen reeds een kroon,
 In 't oog van God en de Eng'len schoon!
 Zij vindt hier 't heerlijkst loon bereid,
 Want wèl te doen is zaligheid!
 Wie troost brengt in der armen kluis,
 Draagt vreugde en zegen mee naar huis!"

En twijfelt ge, of in 't beed'laarspak
 Een Heilige of een Engel stak —
 Denk: waar ik leed verzacht of pijn,
 Kan ik een zeeg'nende Engel zijn!

B. TER HAAR.

(Gedichten. Arnhem, D. A. Thieme.)

HOE DE HEER DADEL GELD MAAKTE.

Elias Dadel is directeur van een tooneelgezelschap, dat in de tent, genaamd *De Drie Kronen*, voorstellingen geeft op de kermis. Hij is in den morgenstond bezig met luider stem zijne rol te lezen, waarin hij een vriend dringend uitnodigt bij hem te komen eten en allerlei heerlijke gerechten opnoemt.

Reeds herhaalde malen heeft een knaap van omstreeks vijftien jaren behoedzaam op de buitenzijde van de deur geklopt, waar-

achter de uitnoodiging tot den heerlijken maaltijd gedaan wordt. De jongen heeft eene groote oliekruijck bij zich nedergezet, en aan de linkerhand draagt hij eene hengselmand, welke in dit oogenblik eene sterke smeerkaarslucht op het portaalte in 't ronde verspreidt.

»Wel deksels!» prevelt de jongen, »dat schijnt een vet leventje te hebben,» en hij klopt weder op de deur, en loert door den kier, doch — ziet niemendal.

Wij weten het, lezer, Elias Dadel is »een beetje hardhoorig.» De jongen gluurt nogmaals en klopt iets sterker. Goed zoo! De heer Elias heeft het kloppen gehoord; hij legt het manuscript¹⁾ ter zijde, treedt op de deur toe, opent haar ten halve, steekt het hoofd naar buiten, en zegt op deftigen toon:

»Wie is daar?»

»Ik,» is het antwoord: »ben ik hier terecht bij, bij.... ik zal maar zeggen, bij het Drie-Kronenspel, dan zal je 't wel weten.»

»Mijnheer Elias Dadel, om u te dienen,» zegt de eigenaar van dien naam; »en wat voert u herwaarts?»

»Zooveel als compliment van den baas, en hier waren de vetkaarsen en de oliekruijck en 't briefje er bij,» luidt het antwoord.

»Ha, zoo, knaapje,» hervat de heer Elias, terwijl hij zich in zijn geheel, nog altijd in profonds négligé²⁾ aan den jongen vertoont, »uw meester heeft reeds vroegtijdig aan onze bestelling voldaan. De reziseur³⁾ van ons tooneelgezelschap, die met de adminestrasje⁴⁾ belast is, houdt eigenlijk in de *Nachtegaal* zijn lozies, maar ik mag u niet vergen derwaarts deze zaken te brengen: laat dezelve slechts hier, en verschoon mij, dat ik u in geen voegzamer gewaad mocht ontvangen, noch dat ik u in mijne kamer kan doen binnentreden, aangezien er. . . . weet u. . . . gelieve slechts hier te geven.»

De jongen gevoelt iets bijzonders; 't is hem vreemd zoo voor naam te worden behandeld: U! U! — »Wacht, Mijnheer,» zegt

¹⁾ Handschrift.

²⁾ Ongekleed.

³⁾ Régisseur, Bestuurder der tooneelvoorstellingen.

⁴⁾ Administratie, Beheer der zaken.

hij haastig, »wacht, hier is de kruik: zeven kan olie om je te dienen, en hier —» hij haalt de kaarsen uit de mand, »drie pond zessen, en wel de complimenten van den baas, en dat hier het briefje er bij was.»

De heer Dadel prijst de gediensigheid, waarmede de »jonkman» hem de behulpzame hand biedt. ZEd. heeft nochtans geen het minste verstand van olie en kaarsen noch van »derzelver» prijzen en zal dus zoo vrij wezen de »kwietansje» te behouden, totdat mijnheer Trommelstek, de »reziiseur-zoeffleur» ten zijnent zal gekomen zijn om het bedoelde briefje in diens handen te stellen, ten einde in den loop van den dag de betaling te doen geschieden. »Ik twijfel geenszins, jonkman, of de waren uws meesters zullen goed worden bevonden,» voegt hij er bij: »en gelieve ZEd. mijn vriendschappelijken groet te willen overnemen.»

De heer Elias wil, na den jongen allermijnzaamst de hand gedrukt te hebben, in zijne kamer terugtreden.

Jozef — zoo heet de jongen — wordt een beetje verlegen met de zaak: hij draait aan den kwast van zijne pet en, op het oogenblik, dat Dadel's tweede been binnen de kamer zal verdwijnen, spreekt hij haastig, terwijl hij het waagt den man bij zijne rechter hemdsmouw te trekken: »Ja, maar zie je, de baas heeft gezegd: »Boter bij de visch hoor; de rekening is vier gulden vijftig, weetje, en de baas is een kwaaije; als ik het niet mee thuis bracht, dan zou hij me eene maling van wat ben je me schoppen. . . . vier gulden vijftig.»

»En waar houdt men mij voor, dat een zoodanig bevel is medegegeven?» spreekt de heer Dadel, zichtbaar beleedigd, terwijl hij een fieren blik op den jongen werpt; zoo fier, alsof hij zegt: »Ik eisch voldoening, Mijnheer!»

»Ja, weet je, neem me niet kwalijk,» zegt Jozef, die niet zóóveel in den blik heeft gelezen: »voor mijn part kon je den heelen boel present krijgen en den baas er nog bij, want zie je, die haalt een eerlijk mans kind het vel over de ooren. Als ik vóór mijn achttiende jaar als heerenknecht kon dienen, dan was ik al lang gedrost, maar morgen-brengen; al vinden ze ook dat ik er wel genoeg uitzie, 't is altijd hetzelfde liedje: je groeit de liverei uit en — dáár ga je mee naar huis toe.»

»Het verheugt mij, jonkman, dat gij de achterdochtigheid en het weinig »roojale" karakter uws meesters doorgrondt; het pleit voor uwe menschenkennis," herneemt de heer Elias op zeer deftigen toon. »Men zou zich kunnen vertoornen over het wantrouwen, dat jegens ons gevoed wordt, en aanstonds deze vetkaarsen en olie mede terug kunnen zenden, doch, om uwentwil behoud ik dezelve; mocht men twijfelen aan de betaling," vervolgt de heer Dadel met een fieren glimlach, terwijl hij zijne kamer weer binnentreedt: »wij komen zoo aanstonds terug."

»Maar met al die mooie praatjes is hij met de olie en kaarsen in zijne kamer," prevelt Jozef binnensmonds en hij heeft de deur achter zich dicht getrokken; »de baas zegt, dat zulk volk zoo kaal als een paling is; ik wist geen raad, als hij *niet* terugkwam; — ik zal maar eens roepen of — nog een oogenblik wachten. — 't Is een vriendelijk mensch. — Nou moest hij me hier eens naar 't geld laten fluiten! — He! de baas schopte me aanstonds de deur uit, of hij zou me aangeven bij 't gerecht. Heere m'n tijd, wat zou ik aanvangen, — en wat zou m'n goeie grootvader beginnen! Ik zonder eenige verdienste, en — 't is toch al armoe bij tijden!"

Jozef verschrikt: het deurslot van Dadel's kamer is opengesprongen. Zou hij komen? — Neen, hij komt niet. Even roepen om 't hoekje: »Hm! — zeg!" Geen antwoord. — Jozef verstout zich om de kamerdeur even in hare hengsels te doen piepen, steekt de hand naar binnen en vraagt: »Hoe is het er mee?"

De uitkomst is geheel anders dan de jongen zich die heeft voorgespiegeld. De eigenaar van *De Drie Kronen* beveelt den knaap het vertrekje binnen te treden. Jozef doet het zonder aarzelen, en, op een tweede bevel, drukt hij de deur achter zich dicht.

Het kamertje, ofschoon volkomen hetzelfde gebleven, heeft niettemin eene geheel andere gedaante dan toen wij er vóór Jozefs komst in vertoefd hebben. De stoelen en de driepootige tafel, straks beladen met een aantal kleedingstukken en voorwerpen van den meest uiteenlopenden aard, toonen zich nu in hun natuurlijken staat; de kist, waarvan het deksel niet heeft willen sluiten, doet ons raden, waar de voorwerpen gebleven zijn. Ook de heer Dadel vertoont zich in eene andere gedaante:

een chambercloak van eenigszins verschoten groengele gingang ¹⁾ omgeeft zijne leden; hij is bij de tafel gezeten, en terwijl hij de eene hand op een vierkant kistje gedrukt houdt, wenkt hij Jozef met de andere hem te naderen.

Jozef nadert.

»Knaap, ziet gij dit kistje?» vraagt Dadel op diepen toon.

»Jawel,» bevestigt de jongen.

»En ziet gij, wat hetzelfde bevat?» herneemt de man in de chambercloak, terwijl hij den knaap het geopende kistje onder de oogen houdt.

»Wel zeker: kaartjes,» is Jozefs antwoord.

»Juist,» herneemt Dadel, »en weet gij ook, welk eene waarde elk dezer kaartjes vertegenwoordigt? Gij weet dat niet, ik bevroed zulks; welnu, een gulden of negen en negentig centen, hetwelk hetzelfde beteekent, en terwijl dit »pampieren» geld door geen sterveling ter wereld dan alleen door mij zelven mag worden daargesteld en zulks telken ure des daags door mij verriicht kan worden, zoo beseft gij, dat mijn vermogen slechts geheel afhankelijk van den wil is, om dit »pampieren» geld al dan niet te willen vervaardigen of hetzelfde in betaling te geven.»

»Benne dat zooveel als entree-kaartjes?» vraagt Jozef, terwijl hij met wijd opengespalkte oogen in het kistje tuurt.

»Juist, jonkman,» is Dadel's antwoord, »dit zijn de eerste rangen; wij hebben trouwens ook kaarten van mindere waarde. Zie hier,» vervolgt hij, terwijl hij Jozef een zestal kaartjes toereikt, »wij betalen gewoonlijk meer dan wij schuldig zijn; uw meester ontvangt hier het »zaldo» van zes gulden, en dewijl gij een eerlijk borstje zijt, die verstand en doorzicht schijnt te bezitten, schenk ik u nog bovendien dit kaartje, waarmee gij het groot, gereguleerd avondspel van heden in onze schouwburgtent kunt komen bezichtigen!»

Jozef blijft den vrijgevigen geldmaker met wijdgeopenden mond eenige oogenblikken aanstaren.

»En, en — kan ik er dan voor niemendal in...?» ontwaakt hij ten laatste.

»Geenszins, maar wel op vertoon en weder-afgifte van het

¹⁾ Zekere Oostindische katoenen stof.

Van eigen Bodem. IV, 5e druk.

kaartje, hetwelk de waarde van vijftig centen vertegenwoordigt."

"En maar en kan grootvader er dan meê in?" stottert Jozef.

"Uw grootvader? Zoude Mijnheer uw grootvader onze werkzaamhedens eveneens willen aanschouwen?" herneemt Dadel, en hij ontnemt — niet zonder eene kleine tegenstreving van den jongen — dezen het genoemde entreekaartje, sliert er tweemaal met den nagel van zijn duim overheen, en geeft het hem met de woorden: »Dubbele waarde!" ook aanstonds terug.

"Dubbele waarde! hê, allemachtig!"

En — zonder een woord meer te zeggen, snelt Jozef de deur uit, de trappen af, de straat op naar baas Reuzel neen, naar grootvader, naar grootvader, die eens plezier zal hebben; ja, plezier; die met hem naar de komedie van *De Drie Kroonen* zal gaan, voor niemendal. Wat zal die goeie, ouwe man 'n schik hebben! Doof! dat doet er niet toe, want Joost heeft gezegd, dat het toch allemaal maar »korendanserij op 'n touw en stille pantemiene van houten poppen zonder spreken is." Jozef heeft 't nooit gezien, en grootvader zeker ook niet, 't zal vreeselijk mooi wezen, want — die spulle-m'nheer heeft 'n geld van wat ben je me! Jozef heeft dat gezien, gezien met zijne eigen oogen.

J. J. CREMER.

(*Romantische Werken. Leiden, D. Noothoven Van Goor.*)

SPRINKHANEN IN ZUID-AFRIKA.

De leeuwenjager staakte voor een oogenblik zijn verhaal, om adem te scheppen, alvorens een tweede te beginnen, toen zijn oog dat van den boer ontmoette, die sedert eenigen tijd met alle aandacht een vreemd verschijnsel aan den horizon waarnam. Het scheen aanvankelijk een lichte rook te zijn, even alsof de vlakte op een verren afstand in brand stond.

Kon dit inderdaad het geval zijn? Had iemand het houtgewas in brand gestoken, of was het maar eene stofwolk? De wind was bijna niet sterk genoeg, om zooveel stof op te jagen en toch scheen het niet anders te zijn. Wellicht werd de stofwolk ook veroorzaakt

door een troep verhuizende springbokken. De wolk toch strekte zich van lieverlede wijder uit, zoodat zij eenige mijlen lang scheen te zijn en van Dijk wist, dat deze dieren soms in kudden trekken, die eene oppervlakte van verscheidene mijlen beslaan.

Hij hield nog altijd het oog op dit vreemde verschijnsel gevestigd, dat al hooger en hooger klom en eindelijk de kleur van eene roodachtige wolk aannam. Zij kwam uit het Westen opzetten en verduisterde reeds de ondergaande zon. Was die wolk soms de voorbode van een onweder? Maar daar zag zij er toch niet naar uit. Op eens bedekte zij de runderen, die op de weide graasden en men zag deze verschrikt heen en weder rennen.

Nu begon de boer ernstig ongerust te worden. Een kreet van schrik lokte de oude inlandsche vrouw uit de woning. Nauwelijks had deze de wolk gezien, toen zij mede verschrikt en toch met eene zekere uitdrukking van blijdschap uitriep:

»O, Baas! daar komen de sprinkhanen! o, wee de sprinkhanen! de sprinkhanen!»

»Ach ja, de sprinkhanen! Gij hebt gelijk,» zeide van Dijk. Die zonderlinge wolk was niets meer of minder dan een zwerm sprinkhanen! Tot dusver had niemand, behalve de jager, de oude inlandsche vrouw en de afwezige Goliath, zoo iets bijgewoond. Van Dijk en de zendeling hadden wel is waar dikwijls sprinkhanen gezien, maar altoos in een gering aantal en van verschillende soort, want er zijn in Zuid-Afrika zeer vele soorten van dit insect.

Maar de soort, welke zich nu vertoonde was de echte, geveesde sprinkhaan. De oude vrouw kende hem zeer goed en hare dikke lippen plooiden zich onwillekeurig tot eene uitdrukking van vreugde; want de wilde stammen zien een zwerm sprinkhanen met evenveel blijdschap naderen, als de Schotsche visschers eene school haringen. Ook de honden begonnen te blaffen en sprongen in het rond, alsof zij op de jacht zouden gaan. Zij kennen deze insecten door hun instinct en verheugen zich over hunne nadering, evenals de Boschjesmannen; want Boschjesmannen en honden verslinden de sprinkhanen met denzelfden smaak.

Op het vernemen dat het sprinkhanen waren, bekwamen allen eenigermate van hun schrik. Zelfs van Dijk scheen er aanvankelijk weinig om te geven. Op eens echter namen zijne gedachten eene andere richting. Hij sloeg het oog op zijne maïs- en boek-

weitvelden, op zijn moestuin, en zijne gerustheid maakte plaats voor eene levendige vrees.

Hij herinnerde zich nu, welke verwoestingen deze insecten aanrichten, als zij ergens nedervallen, en wie waarborgde hem, dat zij dit niet op zijn land zouden doen?

De boer had ook alle reden om ongerust te zijn. Wanneer de zwerm inderdaad op zijne velden nederkwam, dan — vaarwel, alle hoop op een goeden oogst! De millioenen en nog eens millioenen zouden binnen weinige oogenblikken alles afgeknaagd hebben.

Allen stonden den zwerm met een pijnlijk gevoel waar te nemen. Hij scheen nog eene halve mijl verwijderd te wezen.

Evenwel bestond er nog een straal van hoop voor den armen boer. Er waaide een noordenwind en de zwerm bevond zich juist ten westen van de kraal. De zwerm was uit het noorden gekomen, zooals dit in het zuidelijk gedeelte van Afrika bijna altijd het geval is.

Daar evenwel juist ten noorden van zijn land geene sprinkhanen te zien waren, had hij eenige hoop, dat de zwerm voorbijtrekken zou, zonder zijn gewas schade te doen. Overigens vertoonden zich een aantal vogelen in de lucht. Men zag den bruinen orikoe met langzamen vleugelslag naderen; hij is de grootste gier, dien Afrika oplevert, de lammergier volgde hem en ook de kaffer-adelaar, alsmede haviken, valken, raven en kraaien in alle grootten en kleuren. De sprinkhaanvogel was echter het talrijkst vertegenwoordigd. Duizenden van die vogels, die ongeveer de grootte van eene zwaluw hebben, schoten voortdurend onder de insecten en fladderden dan met een slachtoffer in den bek weder in de hoogte.

De zwerm bewoog zich meer en meer in eene zuidelijke richting en men kon duidelijk merken, dat hij van lieverlede daalde.

„Zij zullen den nacht hier doorbrengen en dan zal ik er eenige zakken vol van halen,” zeide de oude inlandsche vrouw, die eene hartstochtelijke liefhebster van sprinkhanen was. „Zonder de zon kunnen zij niet vliegen, het wordt nu te koel. Tot morgen ochtend toe zijn zij zoo goed als dood.”

Eenige minuten later was de donkere nevel, die den blauwen rand des hemels bedekte, niet meer te zien, maar op een afstand zag de vlakte er uit, alsof er een vuur over heen gegaan

was. Zij was geheel met de insecten bedekt, waardoor zij, zoo-
ver het oog reikte, een zwart voorkomen had.

Van Dijk dacht nu weder aan zijn vee, dat men nog, hoewel
onduidelijk, op de met sprinkhanen bedekte vlakke heen en
weer zag loopen.

»Laat de koeien nog maar eene poos vreten, baas,» zeide
de oude vrouw.

»Waarom?» antwoordde van Dijk, »ziet gij dan niet, dat de
weide geheel met sprinkhanen overdekt is?»

»Dat meen ik ook, baas; ze moeten nog eene poos sprinkhanen
vreten. Die zijn veel beter veevoeder dan gras,» zeide de vrouw.

En waarlijk het vee verslond de sprinkhanen met den grootsten
smaak, zoodat het waarschijnlijk veel moeite gekost zou hebben het
naar de kraal te drijven, indien niet het verwijderde gebrul van een
leeuw en het klappen van de zweep het een weinig gewilliger ge-
maakt had. Eindelijk lieten zij zich binnen de omheining opsluiten.

De oude vrouw voorzag zich van een zak en kwam weldra
met eene vracht sprinkhanen terug.

Men kan licht begrijpen, dat de arme boer een onrustigen
nacht doorbracht. Hij ging van tijd tot tijd eens naar buiten,
om zich te vergewissen, of de wind ook veranderd was.

Ook de andere bewoners der nederzetting konden slechts nu
en dan een oog sluiten. Men sprak bestendig met elkander, en
gelijk te denken is, over niets dan over de sprinkhanen. Onze
vriend Saul, de leeuwenjager, was met de natuurlijke geschie-
denis van deze insecten reeds bekend.

»Zij komen uit de woestijn,» zeide hij. »De eieren, waaruit
zij voortkomen, liggen in het zand, totdat er regen valt en het
gras te voorschijn komt. Dan worden de eieren door de zon
uitgebroed en het jonge insect voedt zich gedurende den eersten
tijd van zijn leven met dit gras. Zoodra dit verteerd is, zijn zij
gedwongen te verhuizen, om elders voedsel te zoeken.»

»Ik heb wel eens gehoord,» viel Eduard den jager in de rede,
»dat sommige boeren groote vuren rondom hunne landerijen
branden, om de sprinkhanen daarvan af te houden. Ik kan
evenwel niet gelooven, dat dit helpen zal, daar zij vleugels be-
zitten en met gemak over het vuur heen kunnen vliegen.»

»Het vuur,» antwoordde de man, »wordt aangestoken om den

jongen sprinkhanen te beletten op het bebouwde veld te kruipen. Deze hebben namelijk geene vleugels, maar slechts pooten. Zij zijn de zoogenaamde loopers en zijn niet ongelijk aan kleine zwarte kikvorschen. Eerst later komen de vleugels te voorschijn en alsdan gaat hunne zwarte kleur in een lichtbruin over. In dezen vorm is het insect soms nog schadelijker dan wanneer het zijn volkomen wasdom bereikt heeft. Zij bewegen zich in eene en dezelfde richting voort. Wanneer zij over breede, snelstroomende rivieren willen trekken, komen zij bij millioenen om het leven en drijven naar zee. Zij laten zich evenmin door vuur als door water in hun tocht stuiten. Millioenen mogen verbranden, doch eindelijk wordt het vuur door hunne lichamen uitgedoofd. De voorste gelederen van den zwerm offeren zich in dier voege op en maken zodoende eene brug, waarover de volgende hun weg veilig voortzetten. In die streken van Afrika, waar de inboorlingen zich met den landbouw bezighouden, jaagt hunne nadering iedereen schrik aan; doch daar, waar men zich alleen met de jacht en de veeteelt onledig houdt, worden zij met gejuich begroet. Men begeeft zich dan met zakken en soms met pakossen op weg om sprinkhanen te zoeken en naar de dorpen te brengen, waar men ze bij honderdduizenden droogt en evenals het graan zoldert."

»De vliegende sprinkhanen,» merkte de heer Marcus aan, »schijnen minder eene bepaalde richting te volgen dan hunne jongen. Wellicht dat de eersten van den wind afhangen. Het gebeurt niet zelden, dat zij door dezen in zee gedreven worden, waar zij dan in groote menigte omkomen. Men heeft hen aan de kust soms bij honderdduizenden aan het strand zien spoelen."

»Hottentot niet bang voor sprinkhaan,» zeide de oude slavin. »Hottentot heeft geen maïs, geen boekweit — niets, niets wat sprinkhaan eten kan. Hottentot eet zelf sprinkhaan — wordt vet daarvan. Alles eet sprinkhaan — alles wordt vet in den sprinkhanentijd. Hoezee, de sprinkhaan!"

Deze aanmerkingen waren in hare soort zeer juist. Bijna alle in Zuid-Afrika bekende dieren eten den sprinkhaan. Bij verscheidene volken van dit werelddeel ondergaan ze eene toebereiding, voordat men ze eet, en de oude vrouw was dan ook den geheelen avond bezig de door haar opgezamelde insecten gereed te maken.

Eerst werden zij gedurende een paar uren zeer kort afgekookt, waarna men ze liet uitdampen en drogen, om er vervolgens de pooten en de vleugels af te blazen. Daarna strooide men er een weinig zout over. Ieder proefde eens van dit vreemde gerecht en de kinderen vonden, dat het niet kwaad smaakte.

Midden in den nacht ging de boer nog eens naar buiten, om naar den wind te zien; toen hij terugkwam, werd de deur gesloten en langzamerhand geraakte ieder in de rust.

De boer zelf sliep wel het minst en was dus blijde, toen de eerste lichtstraal door het kleine venster in zijn vertrek drong. Hij stond op en begaf zich naar buiten, om de treurige zekerheid te krijgen, dat de wind naar het westen geloopt was en vrij sterk waaide. Geheel terneergeslagen en moedeloos keerde hij huiswaarts. Het was nu zoo goed als zeker, dat zijn oogst vernield zou worden; alleen een koele of regenachtige dag kon hem redden.

In beide gevallen moesten de sprinkhanen blijven, waar zij waren, want bij koud of nat weder kunnen zij niet vliegen. De wind zou in dien tijd kunnen omlooopen. Helaas, ijdele wensch! Vergeefsche hoop! Een half uur later kwam de zon met Afrikaanschen glans op en hare heete, schuins op het leger sprinkhanen vallende stralen wekten de millioenen uit hun slaap op; weldra verhief de zwerm zich en werd door den wind in de richting gedreven, waar het land van den armen boer lag.

Twee uren achtereen duurde de tocht. Gedurende het grootste gedeelte van dien tijd was van Dijk met zijne huisgenooten bij gesloten deuren en vensters binnenshuis gebleven, om eene onaangename aanraking met deze gasten te ontgaan; want als de wind wat sterk is, vliegen zij den menschen soms zoo hevig in het gezicht, dat men er nog lang een pijnlijk gevoel van heeft.

Na verloop van dien tijd ging van Dijk eens naar buiten. Het dichtste gedeelte van den zwerm was voorbij. De zon scheen — maar niet meer op de groene velden en boomen! Er was geen grashalm, geen blad meer te zien; zoo er een vuur over de aarde gegaan ware, dan had ze niet naakter kunnen zijn.

»Weg! alles weg!» zeide hij, met eene diep bewogen stem. »Mijn God, uwe hand ligt zwaar op mij!»

»Wees niet bedroefd, vadertje,» werd hem met een lief stemmetje toegefluiserd; »wij leven immers nog en zijn allen nog bij elkander!»

Te gelijk voelde hij, dat eene kleine, zachte hand op zijn schouder gelegd werd. Het was die van zijne Marie. Toen was hij te moede, alsof een engel hem aangeraakt had. Hij nam het kind in zijne armen en drukte het teeder aan zijne borst. Het hart was hem lichter geworden.

„Breng mij nu den Bijbel,” zeide hij tot Eduard. Het boek werd gebracht en opengeslagen. Vader Marcus las een toepasselijk kapittel voor en toen hij het weder dicht gedaan had, hieven allen een psalm aan. Ten slotte knielden zij neder en de zendeling ging met een plechtig gebed voor.

(Lotgevallen van een Nederlandschen Kolonist in Zuid-Afrika. Rotterdam, H. Nijgh.)

WAT EEN SOLDAAT AL MOET DOORSTAAN.

De Hollandsche kurassiers hadden de baan naar Antwerpen afgesneden: de Belgen waren langs alle zijden omsingeld!

Hoezeer de vrijwilligers huilden van woede en zich de vuisten ten bloede beten, er was niets aan te doen; wij moesten de heide verlaten, terugwijken naar Turnhout en verder een doorgang naar het binnenland zoeken, om, ware het mogelijk, aan eene zekere nederlaag of gevangenneming te ontsnappen.

In goede orde, en nog gereed tot hevigen tegenstand, trokken zij af naar Turnhout. De stad had het voorkomen van een graf: geen levend wezen was er op de straten te zien; deuren en vensters waren gesloten gelijk in het midden des nachts. Dit vertoog deed een ongunstigen indruk op onzen geest, en het was inderdaad niet aanmoedigend, al de inwoners dus gevlucht of verkropen te zien, alsof zij, reeds vroeger dan dien dag, ons onbekwaam hadden geacht om hunne haardsteden te verdedigen.

In Turnhout bleef ons regiment niet stil; wij trokken de Herenthalsche baan in en slingerden door bosschen, voetpaden en veldwegen immer met versnelden marsch voort.

Het was uitermate heet; de oogstzon brandde onverdraaglijk boven onze hoofden; wij hadden eten noch drinken.

Reeds te Casterlee deed de felle dorst het bevel der officieren voor eene wijl miskennen. Er stond in dit dorp, in den hof des

pastoors, een groote appelboom, overladen met vruchten, die slechts twee maanden later eetbaar zouden zijn. De boom werd door honderden mannen bestormd, beklommen, gebroken en ontbladerd. Men smeekte, men vocht om een bete der wrange vruchten... De zure smaak, meende men, zou het branden van den dorst koelen.

Zoo bleven wij acht dagen tusschen Lier en Leuven in de grootste hitte dwalen, elken dag tien of twaalf uren gaande zonder voedsel en drank, en letterlijk verzengd door de hitte. Wij aten de schors der mastboomen en droegen voor den dorst een geweerkogel in den mond; des nachts lagen wij op den grond en verstijfden van den overvloedigen morgendauw.

Men zeide ons, dat wij nog altoos door de Hollanders ingesloten waren, en dat ons gaan en komen voor doel had aan de vervolging des vijands te ontsnappen, om ons omtrent Leuven bij het groote Belgische leger te vervoegen.

Wat hiervan zij, wij kwamen dikwijls op banen en in dorpen, waar het Hollandsche leger ons inderdaad was voorafgegaan; want wij vonden onderweg pompons ¹⁾ en andere kleine dingen, die onze vijanden al gaande hadden verloren.

Op een middag hield men ons staan in de nabijheid van een dorp, — ik meen, dat het Boisschot heet, — waar nog het stroo lag, dat den Hollanders tot nachtleger had gediend.

Uitgeput van vermoeidheid en van honger, lieten wij ons op een veld nedervallen om te rusten; wij hadden daags te voren weinig voedsel gevonden, en van dezen dag hadden wij nog niets gegeten.

Mij werd bevolen, dat ik met een tiental mannen van goeden wil naar het dorp zou gaan, om nooddrift voor onze compagnie te zoeken en, met dank of met geweld, te nemen wat er te vinden was.

De stoutste en ruwste vrijwilligers boden zich aan. Toen wij in het dorp kwamen, waren de inwoners gevlucht; wij braken de deuren met kolfslagen open, doch ontdekten niets, dat eetbaar was.

In het midden van het dorp vonden wij een man en eene vrouw, die hun huis niet hadden verlaten. Op onzen eisch om brood of ander voedsel te hebben, antwoordden zij ons klagend, dat de Hollanders daags te voren alles hadden weggenomen. Mijne vrijwilligers, door de wanhoop des hongers gedreven,

¹⁾ *Kuifjes op soldatenschako's.*

begonnen den man met het plat van den sabel te slaan en hem met nog ergere behandeling te dreigen.

Na langen tegenstand leidde de verschrikte man ons achter in den hof en groef daar uit den grond drie zeer groote roggebrooden, die in een zak gewikkeld waren. Wij namen de brooden mede en ook den zak.

Na vruchteloos nog vele ontruimde huizen te hebben doorzocht, kwamen wij buiten het dorp in eene leemen hut, waar eene jonge vrouw met een kind van drie of vier jaar zich bevond. Op onze dreigende vragen haalde zij eene roggeboterham uit de wiege van haar kind; en, ons die toereikende, zeide zij met tranen in de oogen:

»Ziet, vrienden, dit is al, wat mij overblijft: ik had het bewaard voor mijn arm schaapken.»

Reeds had een mijner makkers de boterham aanvaard, en meende er een stuk af te bijten; maar de anderen hielden hem met geweld terug en deden hem het geringe stuk brood in den zak werpen.

Door een diep medelijden met de ongelukkige moeder aangedaan, wilde ik haar de boterham doen teruggeven. Te vergeefs; het spreekwoord is waar: hongerige magen hebben geene ooren.

Dan vatte ik de hand der vrouw en vroeg haar, of zij in een naburig dorp voor geld geen brood zou krijgen.

Op haar bevestigend antwoord staken al mijne makkers de hand in den zak; de meesten gaven elk een stuk van vijftwintig centen; eenigen gaven iets minder, ik gaf iets meer, en zoo kreeg de arme vrouw omtrent vijf franken. . . . Tranen ontliepen haar nu nog overvloediger; het was van dankbaarheid; hare stem klonk den weldadigen stroopers zegenend achterna.

Onderweg maakten mijne gezellen een komplot aangaande den boterham; zij werd gedeeld; wij kregen ieder een stuk zoo groot als een vinger.

Op het bivak werden de drie roggebrooden eerst met sabelhouwen in groote brokken gehakt en dan verder met messen gesneden. Van den kapitein tot den laatsten soldaat elk bekwam er iets van.

Den 10^{en} Augustus, in den namiddag, gingen wij voorbij de wijnheuvels van het dorp Wesemael, op ongeveer anderhalve mijl van Aerschot. Hier vonden wij vele karren met brood en vleesch, die ons tot voorraad waren bestemd.

Men hield het regiment staan, en brandwachten werden op groote afstanden uitgezet, alsof wij te dezer plaatse op bivak zouden blijven; de weinige jagers te paard, die ons van Turnhout af hadden vergezeld, werden op hoogten en op verre banen gezonden, om alle nadering van gevaar in tijds te kunnen vernemen.

Uit elke compagnie riep men eenige stoute mannen te zamen: deze zouden naar Wesemael gaan en halen wat er noodig is tot het koken van vleeschsoep.

Na een half uur tijds stond voor iedere compagnie een groote koeketel, op steenen verheven en met water gevuld. Men hakte het vleesch met sabels aan stukken en legde het in de ketels; vele mannen kwamen toegelopen met koolen van alle kleuren, met selderij, met ajuin, met salade: al wat maar groen en eetbaar was, wierp men boven de zwemmende bonken vleesch. De vuren kraakten, de aangehitste vlammen kronkelden rondom de ketels, en al de mannen der compagnie stonden met begeerigen blik en vochtigen mond de veelbelovende bobbels na te zien, die in menigte uit den grond van het ziedende water opklommen.

Men zou meenen, dewijl wij brood in overvloed hadden, dat de honger ons nu niet aandreef. Inderdaad, zóó was het; doch het raadselwoord van ons innig verlangen naar de vleeschsoep ligt in warm eten. Het was nu reeds eenige dagen geleden, dat wij niets anders dan koud eten genuttigd hadden, en dan nog in ontoereikende hoeveelheid. Nu gingen wij warme soep en warm vleesch eten! In onze meening, — in de meening onzer verhongerde magen, — was niets zoo lekker en zoo onbegrijpelijk versterkend als warm eten.

Reeds toen het water slechts eenigen tijd gezoden had, waren er mannen, die met de punt hunner bajonet, zooals zij op het geweer stak, een koolblad of een struik selderij poogden op te visschen. De anderen stelden zich tegen deze rooverij, men stiet elkander weg, er werd gevochten en geworsteld tot zooverre, dat de oversten zich verplicht zagen bij elken ketel twee schildwachten te zetten.

Eindelijk, toen de soep eenigen tijd gezoden had en de oogen vet zich boven het water begonnen te vertoonen, riep men algemeenlijk, dat het vleesch genoeg gekookt had. Waarschijnlijk zou het nog niet half gaar zijn; maar van den nood werd eene

deugd gemaakt: indien het slechts van de warmte was doordrongen, zou het wel goed smaken.

De oversten toonden zich bereid om den algemeenen wensch te voldoen; nog eenige minuten, en het regiment zou eten.

Wie eene gamelle ¹⁾ had, hield ze in de hand gereed: iedereen had zijn knipmes geopend: de lippen verroerden met die eigendommelijke uitdrukking van iemand, die zich aan het smaken van lekkere spijsen verwacht.

Op dit uiterst oogenblik komt een jager te paard in vollen draf aangerend en zegt eenige haastige woorden tot den generaal. Onmiddellijk ontstaat het geroffel der trom, die elkeen te wapen en in zijn gelid roept. Het Hollandsche leger is in onze nabijheid; wij zijn achthonderd, zij waarschijnlijk tienduizend of meer. Daarenboven, wij mogen niet strijden; onze bevelen luiden, dat wij den vijand moeten pogen te ontkomen, om ons te Leuven met het leger onder bevel des Konings te vereenigen. . . . Er is geen tijd tot beraadslagen: de ketels worden omgeworpen; sommige mannen steken een brok vleesch of eene kool op hunne bajonet; doch het ziedend water, dat hun in den hals of op hunne kameraden druipt, doet hun het geredde voedsel wegsnijten; de oversten dwingen de compagnieën tot een spoedig vertrek. . . en eenige minuten later zijn wij verre van daar, op de baan naar Aerschot, nog immer mijmerend aan het warme eten en de lekkere vleeschsoep, die onder ons gezicht over den grond is weggestroomd.

H. CONSCIENCE.

(De Omwenteling van 1830. 's Gravenhage, Leiden, Arnhem, M. Nijhoff, A. W. Sijthoff, D. A. Thieme.)

'S WINTERS AVONDS.

't Is winter. De avond is guur en donker; eene vochtige kou, half mist, half regen, spot met overjas en warme onderkleeren en dringt tot het merg der beenderen door. De fladderende gasvlammen geven slechts hier en daar een onzeker licht en dat nog bij vlagen, al naar de oproerige wind het gedooft. Met schreden zoo groot als zijne lange beenen het hem veroorloven, schrijdt

¹⁾ Houten nap om uit te eten.

mijn vriend Jurgens langs de gracht. Hij is voor geen kleintje vervaard: eene worsteling met wind en regen, eene wandeling in ruw weer, waarbij hij zich verbeelden kan met de elementen te kampen, plegen voor den goedigen reus iets bijzonder aantrekkelijks te hebben en ook nu laat zich het eeuwige liedje op zijne zorgeloze lippen evenmin door den wind wegblazen als de gasvlam. Maar heden avond is het hem toch bar genoeg en hij rept zich voort om onder dak te komen.

Plotseling houdt hij stil met een: »wat zeg je?» Links van hem, ergens in de diepte, op den hoek van het pothuis, heeft hij een gekreun vernomen. »Och! mijn lieve Meneertje.»

Ook heeft hij iets zich zien bewegen. 't Scheen wel, dat er in dien hoek eene mand met vodderijen stond, indien men dien vormloozen hoop lompen en doeken ten minste een naam wilde geven, maar thans heeft er zich iets uit losgewikkeld en afgescheiden! — »Ach! mijn lieve Meneertje.»

Mijn vriend Jurgens staat stil; zóó diep droevig, zóó wanhopig weemoedig een toon heeft hij nog nooit vernomen. — »Wat zeg je?»

't Hoopje lompen, dat zich afscheidt, blijkt een kind te zijn, een meisje van een jaar of vijf; de grootere hoop, die in den hoek opgetast blijft, wordt voorondersteld de moeder te wezen, van welke zich, als 't noodig is, nog wel een ander vormeloos hoopje, een wicht van anderhalf jaar kan loswikkelen. Maar 't is niet noodig ditmaal bij onzen goedigen reus, en de hoop blijft verder in zijn geheel.

Op zijne vraag ontspint er zich tussehen vrouw en kind een beurtzang vol ellende. Een vader, sinds maanden bedlegerig; kinderen door koorts uitgeput; geen brood sinds drie dagen, geen vuur, geen licht: neen, het kleine wicht in reserve behoefde niet op te komen om vriend Jurgens, den reus, te vellen. — »Wel!» zegt hij, en hij krabt zich achter 't oor. (Wat ziet dat kind met haar melancholiek gezichtje er allerliefst uit.) »Och Heere» zegt hij en zijne hand grabbelt reeds in den zak.

Wat zij er uit ophaalt, verklappen wij niet. Vriend Jurgens' kleingeld is, zonderling genoeg, altijd op, of niet te vinden, wanneer hij foaien te geven of bedelaars te woord te staan heeft. Zooveel weten wij, dat al de zegeningen van aarde en hemel, van tijd en eeuwigheid op den zalvendsten toon over het hoofd van het »lieve Meneertje» worden uitgeroepen. Met een:

»nou ja! dat weten wij al lang” stapt het Meneertje van zes voet verder. Om de waarheid te zeggen, doet het hem toch goed die dankbare woorden te hooren, die hij »al lang weet.” ’t Is, of er iets warmes in zijne keel is. S. GORTER.

(Een jaar levens voor de dagbladpers. Amsterdam, G. L. Funke.)

DE DUIF.

Zoodra haar slag geopend wordt
Des ochtends, vliegt de duif,
Met wijdgestrekte vleugelen
En opgerichte kuif,
In volle vlucht naar ’t hooge dak
En fluks, de breede vlerk
In weelde klappend, stijgt zij op
Naar ’t zacht verschuivend zwerk.

Dan zweeft zij op heur blanke schacht
Zoo zwierig heen en weer,
Een witte vlok van schuim gelijk
Op ’t diepe, blauwe meer.
Daar baadt zij in de morgenzon
Haar pluimen, vol van glans,
Door warme zonneverf gekleurd
Als ’t wolkjen aan den trans.

Dan eindelijk neemt zij, zwervensmoê,
Naar ’t kleine hok haar keer
En strijkt, in telkens nauwer kring
Op ’t houten huisje neer.
Hier trippelt zij zoo dapper rond
En kort met alle macht,
Alsof zij uit dat hoog gewest
Een blijde boodschap bracht!

G. WAALNER.

(Poëzie. Haarlem, W. C. de Graaff.)

I N H O U D.

	Blz.
H. DE VEER, Een ongelukkige Oudejaarsavond voor no. 347 . . .	3
Mr. A. BOGAERS, De twee vogelen	6
H. WITTE, Wat een kokosboom al geeft	7
R. KOOPMANS VAN BOEKEREN, Twee brieven over hetzelfde onderwerp	11
T. C. WINKLER, De kameel	15
W. A. VAN REES, De stikvallei	18
S. GORTER, De winter	21
J. BRESTER AZ., Koud.	25
E. J. POTGIETER, Marten Harpertsz.	28
J. J. A. GOEVERNEUR, Het muschje	35
EEN LANDMEISJE, Een vogelfestijn.	36
J. VAN LENNEP, Kapitein Pulver onder de vrijbuiters.	40
T. C. WINKLER, De pit van de kaars	48
J. P. HASEBROEK, Sneeuw klokje	51
OUDE HEER SMITS (M. P. LINDO), Een deftig bezoek.	52
H. WITTE, De waterpest	58
J. TER GOUW, Rochus Meeuwisz.	60
L. VAN DEN BROEK, De hooiplukkers van Lochem	62
T. C. WINKLER, De struisvogel	64
H. J. SCHIMMEL, Een baas-hengelaar	67
W. J. VAN ZEGGELEN, Avontuur van Pieter Spa	70
W. J. HOFDIJK, Germaansche rechtspleging	76
P. F. BRUNINGS, Inkwartiering	79

	Blz.
J. HAVERKAMP, Amsterdam's stichting en opkomst	81
J. K., De metselaars in de dierenwereld	82
J. CRAANDIJK, Het straatgewoel in Rotterdam	87
H. TOLLENS CZ., De brand	89
J. F. OLTMANS, Zelfopoffering van Van Schaffelaar	93
EEN LANDMEISJE, Brood	96
J. VAN LENNEP en J. TER GOUW, Stemmen uit het volk	99
H. A. SPANDAW, Neêrland's zeeroem	102
MULTATULI, De Japansche steenhouwer	103
B. TER HAAR, Het kind en de bedelaar	106
J. J. CREMER, Hoe de heer Dadel geld maakte	109
Sprinkhanen in Zuid-Afrika	114
H. CONSCIENCE, Wat een soldaat al moet doorstaan	120
S. GORTER, 's Wintersavonds	124
G. WAALNER, De duif	126

